

The Orion logo consists of a stylized blue 'O' with a horizontal line through it, followed by the word 'ORION' in a bold, blue, sans-serif font.

Hyvinvointia rakentamassa

A smiling male worker in a white lab coat and hairnet is operating machinery in a factory setting. He is pointing at a control panel with his right hand and holding a red-handled tool with his left hand. The background shows other workers and industrial equipment.

Tilinpäätösasiakirjat 2017

Sisällysluettelo

Orion Oyj:n hallituksen toimintakertomus tilikaudelta 2017	3
Orionin osakkeiden perustietoja	20
Konsernin tunnusluvut	25
Tunnuslukujen laskentaperusteet	27
Konsernin laaja tuloslaskelma	28
Konsernitase	29
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	30
Konsernin rahavirtalaskelma	31
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	33
1. Toimintasegmentit	47
2. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut	48
3. Poistot ja arvonalentumiset	48
4. Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut ja tilintarkastajan palkkiot	49
5. Rahoitustuotot ja -kulut	51
6. Tuloverot	52
7. Osakekohtainen tulos ja osinko	53
8. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	54
9. Aineettomat hyödykkeet	55
10. Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä ja yhteiset toiminnot	56
11. Myytävissä olevat sijoitukset	57
12. Eläkesaamiset ja -veloitteet	57
13. Laskennalliset verosaamiset ja -velat	61
14. Muut pitkäaikaiset saamiset	62
15. Vaihto-omaisuus	62
16. Myyntisaamiset ja muut saamiset	62
17. Rahavarat	63
18. Oma pääoma	64
19. Varaukset	65
20. Korolliset velat	66
21. Muut pitkäaikaiset velat	66
22. Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat	67
23. Rahoitusvarat ja -velat arvostusryhmittäin	68
24. Rahoitusriskien hallinta	70
25. Johdannaissopimukset	73
26. Ehdolliset velat	74
27. Muut vuokrasopimukset	74
28. Konserniyritykset	75
29. Lähipiiritapahtumat	76
30. Tilikauden jälkeiset tapahtumat	77
Emoyhtiö Orion Oyj:n tilinpäätös (FAS)	78
Tuloslaskelma	78
Tase	79
Rahoituslaskelma	80
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot	81
Orion Oyj:n hallituksen ehdotus voittovarojen käytöstä tilikaudelta	99
Tilintarkastuskertomus	101

Kaikki konsernitilinpäätöksen luvut on pyöristetty, minkä vuoksi yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluovasta.

Orion Oyj:n hallituksen toimintakertomus tilikaudelta 2017

Tapahtumia tilikaudella 2017

13.2.2017 Orion ilmoitti, että lääketieteen tohtori Christer Nordstedt on nimitetty tutkimuksesta ja tuotekehityksestä vastaavaksi johtajaksi ja Orion-konsernin johtoryhmän jäseneksi 21.2.2017 lukien.

22.3.2017 Orion Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidettiin Helsingissä.

Katsauskauden jälkeisiä tapahtumia

4.1.2018 Orion ilmoitti, että se kehittää laboratoriotointojensa kilpailukykyä uudistamalla niiden toimintamallia Suomessa.

23.1.2018 Orion ilmoitti päättäneensä selvittää Orion Diagnostican mahdollista myyntiä tai muuta järjestelyä, jossa Orion Diagnostica siirtyisi Orion-konsernin ulkopuolelle. Selvityksen seurauksena on mahdollista päätyä myös lopputulokseen, jossa Orion Diagnostica jatkaa Orion-konsernin osana.

Orion Diagnostica on Orion-konsernissa Lääkeliiketoiminnan ohella toinen liiketoiminta-alue, ja se on tilinpäätöksessä raportoitu omana segmenttinään. Tilikaudella 2017 Orion Diagnostican liikevaihto oli 54 miljoonaa euroa (noin 5 % Orion-konsernin liikevaihdosta) ja liikevoitto 8,9 miljoonaa euroa (noin 3 % Orion-konsernin liikevoitosta). Sen varat olivat 52 miljoonaa euroa (noin 5 % Orion-konsernin varoista). Vuoden 2017 lopussa Orion Diagnostican palveluksessa oli 282 henkilöä (noin 8 % Orion-konsernin henkilömäärästä).

Orion Diagnostica toimii liiketoiminnallisesti itsenäisesti, eikä sillä ole merkittäviä liiketoiminnallisia synergioita lääkeliketoiminnan kanssa.

Aloitettun selvitystyön aikatauluun, toteutustapaan ja lopputulokseen liittyy tässä vaiheessa vielä suurta epävarmuutta.

Taloudellinen katsaus

Liikevaihto

Orion-konsernin liikevaihto vuonna 2017 oli 1 085 miljoonaa euroa (1 074 miljoonaa euroa vuonna 2016), ja se kasvoi 1 %. Valuuttakurssien nettovaikutus oli 2 miljoonaa euroa negatiivinen.

Lääkeliiketoiminnan liikevaihto oli 1 034 (1 022) miljoonaa euroa, ja se kasvoi 1 %. Orionin Stalevo® (karbidopa, levodopa ja entakaponi) ja Comtess®/Comtan® (entakaponi) Parkinson-lääkkeiden liikevaihto laski 16 % ja oli yhteensä 104 (124) miljoonaa euroa. Tämä oli 10 % (12 %) lääkeliketoiminnan liikevaihdosta.

Diagnostiikkaliiketoiminnan liikevaihto oli 54 (55) miljoonaa euroa, ja se laski 2 %.

Tulos

Orion-konsernin liikevoitto oli 293 (315) miljoonaa euroa, ja se laski 7 %. Etappimaksujen osuus liikevoitosta oli 12 (15) miljoonaa euroa. Vertailukauden liikevoitto sisälsi 22 miljoonaa euroa osakkeiden myyntivoittoja.

Lääkeliiketoiminnan liikevoitto oli 296 (316) miljoonaa euroa, ja se laski 6 %. Etappimaksujen osuus liikevoitosta oli 12 (15) miljoonaa euroa. Lisäksi Orion teki loppuvuonna 4 miljoonan euron suuruisen ennakkomaksun tuloutuksen, joka liittyi päättyneeseen sopimusvalmistusta koskevaan sopimukseen.

Diagnostiikkaliiketoiminnan liikevoitto oli 8,9 (8,4) miljoonaa euroa, ja se kasvoi 6 %.

Liiketoiminnan kulut

Konsernin myynnin ja markkinoinnin kulut kasvoivat 2 % ja olivat 199 (195) miljoonaa euroa.

Tutkimus- ja kehityskulut laskivat 11 % ja olivat 105 (118) miljoonaa euroa. T&K-kulujen osuus konsernin liikevaihdosta oli 10 % (11 %). Lääketutkimuksen ja -kehityksen osuus oli 99 (112) miljoonaa euroa. Tutkimushankkeista on kerrottu tarkemmin 'Lääkeliiketoiminnan liiketoimintakatsauksessa'.

Hallinnon kulut olivat 49 (49) miljoonaa euroa.

Muut liiketoiminnan tuotot ja kulut olivat 2 (24) miljoonaa euroa. Vertailukauden tuotot sisälsivät 22 miljoonaa euroa osakkeiden myyntivoittoja.

Konsernin voitto

Konsernin voitto ennen veroja oli 287 (311) miljoonaa euroa, ja se laski 8 %. Laimentamaton osakekohtainen tulos oli 1,61 (1,77) euroa, ja laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos oli 1,61 (1,77) euroa. Osakekohtainen oma pääoma oli 4,83 (4,57) euroa. Sijoitetun pääoman tuotto ennen veroja oli 36 % (41 %) ja oman pääoman tuotto verojen jälkeen 34 % (40 %).

Tase ja rahoitusasema

Konsernin nettovelkaantumisaste oli -2 % (-12 %) ja omavaraisuusaste oli 65 % (61 %).

Konsernitaseen vieras pääoma 31.12.2017 oli 376 (422) miljoonaa euroa. Korollista velkaa oli kauden lopussa 151 (153) miljoonaa euroa, josta pitkäaikaisia lainoja oli 150 (150) miljoonaa euroa.

Kauden lopussa konsernin rahavarat ja rahamarkkinasijoitukset olivat 164 (232) miljoonaa euroa. Rahavarat on sijoitettu vakavaraisten pankkien ja yritysten lyhytaikaisiin korkosijoitusinstrumentteihin.

Rahavirrat

Liiketoiminnan rahavirta oli 228 (249) miljoonaa euroa. Muutos johtui lähinnä tuloverojen maksun ajoituksesta. Investointien rahavirta oli -75 (-21) miljoonaa euroa.

Investointien rahavirtaa vertailukaudella paransivat 26 miljoonan euron suuruiset osakkeiden myynnit.

Rahoituksen rahavirta oli -220 (-237) miljoonaa euroa.

Investoinnit

Konsernin investoinnit olivat 77 (51) miljoonaa euroa. Aineellisten hyödykkeiden osuus oli 67 (44) miljoonaa euroa ja aineettomien hyödykkeiden osuus 9 (6) miljoonaa euroa. Fermionilla on meneillään merkittävä laajennusinvestointi Hangon tehtaallaan, ja Orionilla on käynnissä Easyhaler-tuotannon laajentaminen Espoon lääkevalmistetehtaalla. Fermionin laajennusinvestointi on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2018 aikana.

Näkymäarvio vuodelle 2018

Tuotteiden generisoitumisen ja hintakilpailun johdosta arvioimme, että vuoden 2018 liikevaihto on samalla tasolla tai laskee hieman vuodesta 2017 (vuonna 2017 liikevaihto oli 1 085 miljoonaa euroa).

Orion jatkaa määrätietoisesti toimenpiteitä kasvun aikaansaamiseksi. Liikevaihdon arvioidun kehityksen ja näiden toimenpiteiden seurauksena liikevoiton ilman olennaisia myyntivoittoja arvioidaan laskevan vuodesta 2017 (vuonna 2017 liikevoitto ilman myyntivoittoja oli 293 miljoonaa euroa).

Näkymien yksityiskohtaisemmat perustelut

Näkymäarvio sisältää myös Orion Diagnostican, jonka mahdollista myyntiä koskevasta selvityksestä Orion tiedotti pörssitiedotteella 23.1.2018. Yksikköä ei ole toistaiseksi eroteltu Orionin raportoinnista, vaan se sisältyy sekä konsernin vuoden 2017 lukuihin että vuoden 2018 näkymäarvioon.

Liikevaihto

Orionin brändättyjä Parkinson-lääkkeitä ovat Comtess®, Comtan® ja Stalevo®. Tuotteiden geneerinen kilpailu alkoi Yhdysvalloissa vuonna 2012 ja on laajentunut jo lähes kaikille markkinoille. Kilpailun seurauksena Orionin myynti on näiden tuotteiden osalta laskenut alhaiseksi Yhdysvalloissa sekä muutamilla muilla markkinoilla, ja kilpailun oletetaan laajenevan asteittain. Easyhaler®-tuoteperheen myynnin arvioidaan jatkavan kasvuaan. Eräissä Euroopan maissa on myönnetty myyntilupa Dexdor®-valmisteen geneeriselle versiolle, ja on oletettavaa, että tuotetta koskeva geneerinen kilpailu laajenee asteittain EU-alueella. Orion jatkaa toimenpiteitä oikeuksiensa puolustamiseksi. Geneerisen kilpailun vaikutusta myyntiin on tässä vaiheessa vielä vaikea arvioida. Simdax®-tuotteen molekyylipatentti päättyi syyskuussa 2015, mutta tämän ei edelleenkään arvioida vaikuttavan olennaisesti tuotteen myyntiin vuonna 2018.

Geneeristen tuotteiden osuus Orionin kokonaismyynnistä on merkittävä, ja hintakilpailu on jatkunut monilla markkinoilla. Orionille tärkeimmällä geneerisellä markkinalla Suomessa kilpailu jatkunee kireänä myös vuonna 2018. Tuotelanseerukset tukevat kuitenkin edelleen Orionin asemaa markkinajohtajana Suomessa. Suomessa tehtiin vuoden 2017 alussa vaihtokelpoisten reseptilääkkeiden hinnoittelujärjestelmään muutoksia kaventamalla ns. hintaputkea. Tehty muutos aiheutti arviolta noin 15 miljoonan euron myynnin laskun vuonna 2017. Vuoden 2018 näkymäarvio olettaa, että järjestelmämuutos ja siihen liittyvän hintojen laskun vaikutus tulee olemaan yhtä suuri myös vuonna 2018. Orionin käyttämän Suomen lääkejakelijan Oriola Finland Oy:n syyskuussa alkaneet toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönottoon liittyvät toimitusvaikeudet vaikuttivat Suomessa myyntiä alentavasti vuonna 2017. Niiden suorat vaikutukset eivät kuitenkaan olleet olennaisia Orionin aloittamien tilapäisjärjestelyiden vuoksi. Oriola Finland Oy:n tilanteen vaikutusta vuoden 2018 myyntiin on vaikea arvioida.

Vuosina 2016 ja 2017 Remsima®-tuotteen myynti synnytti merkittävän osan Erytistuoiteet-tulosyksikön liikevaihdon kasvusta. Vuonna 2018 Remsiman myynnin arvioidaan laskevan olennaisesti edellisestä vuodesta, koska Orion ei voittanut Norjassa vuoden 2018 kansallista tarjouskilpailua eikä syksyllä 2017 järjestettyä Tanskan kansallista tarjouskilpailua. Lisäksi hintataso on laskenut merkittävästi kiristyneen kilpailun vuoksi. Orion on lanseerannut uuden biosmilaarituotteen Ritemvian® (rituksimabi). Sen myynti on kuitenkin vasta käynnistymässä, eikä tuotteen arvioida korvaavan Remsiman myynnin laskua vuonna 2018.

Orionin sopimusvalmistusliiketoiminnan myynti tulee laskemaan merkittävästi suurimman yksittäisen yhteistyösopimuksen päätyttyä vuoden 2017 lopulla kumppanin lopetettua Orionin valmistaman tuotteen myynnin. Tämän sopimuksen synnyttämä liikevaihto oli 16 miljoonaa euroa vuonna 2017, ja se sisälsi muun muassa loppuvuonna tehdyn 4 miljoonan euron suuruisen ennakkomaksun suunniteltua aikaisemman tuloutuksen.

Yhteistyösopimukset muiden lääkeyhtiöiden kanssa ovat olennainen osa Orionin liiketoimintamallia. Näihin sopimuksiin liittyy usein liikevaihtoon kirjattavia maksuja, joiden määrä vaihtelee voimakkaasti vuodesta toiseen. Näiden maksujen sekä ajallinen että määrällinen ennakointi on vaikeaa. Jo tehtyihin sopimuksiin liittyvät mahdolliset tulevat maksut on joissain tapauksissa sidottu esimerkiksi tutkimushankkeiden etenemiseen tai tutkimustuloksiin, joita ei tiedetä ennen tutkimusten valmistumista. Toisaalta uusien sopimusten tekeminen on yleensä prosessi, jonka aikataulua tai lopputulosta ei tiedetä ennen sopimuksen lopullista allekirjoitusta. Näkymäarvio vuodelle 2018 ei sisällä merkittäviä yksittäisiä yhteistyösopimuksiin liittyviä maksuja. Vuoden 2018 alussa voimaan astunut uusi IFRS 15 -standardi tulee muuttamaan näiden maksujen käsittelyä. Jatkossa osa saaduista maksuista, etenkin myyntioikeuksiin liittyvät maksut, tullaan tulouttamaan pidemmän ajan kuluessa. Tähän saakka ne on yleensä kirjattu kerralla myynniksi.

Kustannukset

Markkinointikustannukset kasvavat edellisestä vuodesta esimerkiksi johtuen lisäpanostuksista Easyhaler-tuotteiston myyntiin maissa, joissa tuote lanseerattiin vasta vuonna 2017 tai joissa lanseeraus tapahtuu vuonna 2018. Koska uusien tuotteiden rekisteröinnit ja lanseeraukset ovat yli vuoden mittaisia projekteja, on niiden vaatimat resurssien lisäykset ja muut panostukset vuodelle 2018 suunniteltu pääsääntöisesti jo edellisen vuoden aikana.

Tutkimus- ja kehityskulut ovat samalla tasolla kuin vuonna 2017. Ne syntyvät toisaalta yhtiön sisäisistä, kiinteistä eristä kuten palkoista ja toimintainfrastruktuurin ylläpidosta, ja toisaalta ulkoisista muuttuvista kuluista. Ulkoiset kulut syntyvät muun muassa pitkäkestoisista kliinisistä potilaskokeista, jotka tehdään tyyppillisesti useissa maissa sijaitsevilla klinikoilla. Keskeiset vuodelle 2018 suunnitellut kliiniset tutkimukset joko jatkuvat edellisestä vuodesta tai ne on jo hyvin pitkälle suunniteltu, minkä vuoksi niiden kustannustaso on varsin hyvin ennakoitavissa. Kulujen kertymään vaikuttavat kuitenkin olennaisesti myös kumppanuusrakenteet sekä se, miten syntyvät kustannukset jaetaan Orionin ja yhteistyökumppaneiden kesken. Esimerkiksi darolutamidin (ODM-201) tutkimusten kuluista Bayer maksaa suurimman osan.

Investoinnit

Vuonna 2018 konsernin investointien kokonaismäärän arvioidaan laskevan vuodesta 2017, jolloin ne olivat 77 miljoonaa euroa. Suurimman yksittäisen meneillään olevan investointihankkeen, Fermionin Hangon tehtaan laajennuksen, on tarkoitus valmistua kesään 2018 mennessä.

Lähiajan riskit ja epävarmuustekijät

Orionin brändättyjen Parkinson-lääkkeiden myynti laskee vuonna 2018 geneerisen kilpailun seurauksena. Kilpailun vaikutukset on jo sisällytetty kuluvan vuoden näkymäarvioon. Stalevon geneerisen kilpailun laajentumisen ajankohtaan ja voimakkuuteen niin Euroopassa kuin muuallakin liittyy edelleen kuitenkin epävarmuutta, jolla saattaa olla olennaista vaikutusta tässä vaiheessa tehdyn arvion tarkkuuteen. Dextorin ja Simdaxin peruspatentit ovat päättyneet. Tuotteilla on kuitenkin yhä voimassa muuta tuotesuojaa. Orionin tiedossa on, että eräissä Euroopan maissa on myönnetty myyntilupa Dextor-valmisteen geneeriselle versiolle, ja on oletettavaa, että geneerinen kilpailu laajenee asteittain EU-alueella. Geneerisen kilpailun vaikutusta myyntiin on tässä vaiheessa vielä vaikea arvioida. Simdaxin osalta mahdollisen geneerisen kilpailun ei arvioida vaikuttavan olennaisesti tuotteen myyntiin vuonna 2018. Orion jatkaa toimenpiteitä oikeuksiensa puolustamiseksi.

Yksittäisten tuotteiden myynti ja toisaalta Orionin myynti yksittäisillä markkinoilla saattaa vaihdella muun muassa sen mukaan, missä määrin lääkemarkkinoilla jatkuvasti viime vuosina kiristynyt hinta- ja muu kilpailu kohdistuu nimenomaan Orionin tuotteisiin. Parkinson-lääkkeiden toimitukset suurimmalle yhteistyökumppanille Novartikselle perustuvat yhdessä etukäteen sovittuihin aikatauluihin. Nämä voivat kuitenkin muuttua esimerkiksi Novartiksen päätösten seurauksena, jotka koskevat muun muassa varastotasojen muutoksia. Lisäksi Novartis-toimitusten arvoon vaikuttavat markkinahintojen sekä valuuttakurssien kehitys.

Yhdysvaltojen dollarin synnyttämä valuuttakurssiriski on viime vuosina pienentynyt, koska dollareissa tapahtuvan laskutuksen osuus Orionin liikevaihdosta on pienentynyt alle kymmeneen prosenttiin ja samanaikaisesti dollareissa tapahtuvien ostojen määrä on kasvanut. Tällä hetkellä suurin valuuttariski liittyy eurooppalaiseen valuuttoihin kuten Ruotsin kruunuun ja Englannin puntaan. Euroopan maiden valuuttojen synnyttämän riskin kokonaisvaikutusta pienentää kuitenkin se, että Orionilla on useimmissa näissä maissa oma organisaatio ja siten myynnin lisäksi myös kustannuksia kyseisissä valuutoissa. Japanin jenin kurssikehityksen merkitys on myös kasvanut Parkinson-lääkkeiden Japanin myynnin kasvun myötä. Venäjän ruplaan liittyvä valuuttakurssivaikutus on kasvanut valuutan voimakkaan heilunnan vuoksi. Venäjän myynnin osuus koko Orionin liikevaihdosta ei kuitenkaan ole merkittävä.

Orionin laaja tuotevalikoima saattaa aiheuttaa riskejä toimitusvarmuudelle sekä tehdä tuotannossa vaaditun korkean laatutason ylläpitämisen haastavaksi. Eri maiden viranomaiset ja keskeiset asiakkaat suorittavat lääkkeiden kehityksen ja valmistuksen säännöllisiä ja yksityiskohtaisia tarkastuksia Orionin toimipisteissä. Mahdollisesti vaadittavilla korjaavilla toimenpiteillä voi olla ainakin väliaikaisia, toimitusvarmuutta heikentäviä ja kustannuksia nostavia vaikutuksia. Orionin tuotevalikoimassa on myös muiden lääkeyhtiöiden valmistamia tuotteita. Näiden valmistajien toimitusvarmuuteen tai tuotteiden laatuun mahdollisesti liittyvät ongelmat voivat aiheuttaa riskin Orionin toimitusvarmuudelle. Myös Suomen lääkejakelellä käytössä oleva yksikanavajärjestelmä, jossa Orionin tuotteet ovat tähän asti kulkeneet asiakkaille vain yhden tukkurin kautta, saattaa aiheuttaa riskejä toimitusvarmuudelle. Toimitusten turvaamiseksi Orionin tiettyjä tuotteita jakelevat väliaikaisesti myös muut jakelijat kuin Oriola Finland Oy.

Tutkimushankkeisiin liittyy aina epävarmuustekijöitä, jotka saattavat joko kasvattaa tai laskea arvioituja kustannuksia. Projektit saattavat edetä oletettua hitaammin tai nopeammin tai ne saatetaan keskeyttää. Meneillään olevissa kliinisissä tutkimuksissa mahdollisesti tapahtuvat muutokset heijastuvat kuitenkin kustannuksiin suhteellisen hitaasti, eikä niillä arvioida olevan olennaista vaikutusta kuluvan vuoden tulokseen. Uusien, käynnistymässä olevien tutkimusten aikataulut ja kustannukset ovat tutkimusprosessin luonteesta johtuen tiedossa jo etukäteen, eivätkä ne siten tyypillisesti aiheuta odottamattomia muutoksia ennakoituun kulurakenteeseen. Viimeisen eli kolmannen kliinisen vaiheen tutkimukset Orion tekee yleensä yhteistyössä muiden lääkeyhtiöiden kanssa. Näiden yhteistyösuhteiden aloittamisella ja rakenteella on myös olennaista vaikutusta tutkimusprojektien aikatauluun ja kustannustasoon.

Orionin liiketoimintamalliin kuuluvat merkittävänä osana yhteistyöjärjestelyt. Näihin järjestelyihin liittyviin mahdollisiin yhteistyö- ja lisenssisopimuksiin sisältyy myös usein liikevaihtoon kirjattavia maksuja, joilla voi olla olennaista vaikutusta Orionin tulokseen. Vuosina 2014–2017 näiden maksujen määrä on vaihdellut 8 miljoonan ja 39 miljoonan euron välillä. Maksut saattavat olla sidottu tiettyihin tutkimushankkeiden tai myynnin kehitykseen liittyviin ehtoihin, joiden toteutumiseen tai toteutumisen ajankohtaan liittyy aina epävarmuustekijöitä.

Orionin osingonjakopolitiikka

Orion ottaa osingonjaossaan huomioon yhtiön jakokelpoisten voittovarojen lisäksi taloudellisten tavoitteiden saavuttamisen vaatimat keskipitkän ja pitkän aikavälin investointi- ja muut rahoitustarpeet.

Hallituksen esitys voitonjaosta: osinko 1,45 euroa osakkeelta

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat ovat 335 452 628,59 euroa eli 2,39 euroa osaketta kohden. Summasta tilikauden voittoa on 229 760 549,41 euroa eli 1,63 euroa osaketta kohden. Osakekohtaiset summat on laskettu ilman yhtiön hallussa olevia omia osakkeita.

Hallitus ehdottaa, että emoyhtiön voitonjakokelpoisista varoista jaetaan osinkoa 1,45 euroa osaketta kohden.

Osingonjaon täsmäytyspäivänä yhtiön hallussa oleville omille osakkeille ei makseta osinkoa. Voitonjakoehdotuksen tekemispäivänä osinkoon oikeuttavia osakkeita on 140 582 427 kappaletta, joten osingon kokonaismäärä olisi yhteensä 203 844 519,15 euroa. Konsernin osingonjakosuhte tilikaudelta 2017 olisi 90,1 % (87,6 %). Osingon maksupäivä olisi 29.3.2018 ja osinkoon olisivat oikeutettuja osakkeenomistajat, jotka ovat merkittyinä yhtiön osakasluetteloon 22.3.2018.

Lisäksi hallitus ehdottaa, että lääketieteelliseen tutkimukseen ja muuhun yleishyödylliseen tarkoitukseen lahjoitetaan hallituksen erillisen päätöksen mukaisesti 250 000 (300 000) euroa ja että omaan pääomaan jätettäisiin 131 358 109,44 euroa.

Strategia

Orionin hallitus on vahvistanut yhtiön strategian vuosille 2018–2022.

Toimintaympäristö

Orionin strategiaan vaikuttavat maailmanlaajuiset terveydenhuollon megatrendit, joilla on olennainen merkitys lääkkeiden kulutuksen kehittymiseen, lääkkeiden hintatasoon ja lääketutkimuksen edistymiseen. Tällaisia megatrendejä ovat esimerkiksi:

- väestön ikääntyminen
- tieteen edistysaskeleet kuten henkilökohtainen lääketiede, genetiikan ja epigenetiikan tiedon lisääntyminen, lääkeannostelun kehittyminen ja diagnostiikan kehittyminen
- terveydenhuollon kasvava kustannustaakka ja sen seurauksena tarve kustannustehokkaille hoidoille ja lääkkeille
- lisääntynyt henkilökohtainen vastuunotto omasta terveydestä

Missio ja arvot

Orionin missiona on rakentaa hyvinvointia. Orion luo hyvinvointia tuomalla markkinoille lääkkeitä ja diagnostisia testejä, joista potilaat saavat apua ja tehoa sairauksiensa hoitoon. Tehokas lääke tuo lisäarvoa potilaalle parantamalla myös elämänlaatua. Orionin strategian toteuttamisen taustalla ovat Orionin arvot, jotka kuvaavat tapaa työskennellä yhtiössä. Nämä arvot ovat:

- keskinäinen luottamus ja arvostus
- laatu, luotettavuus ja turvallisuus
- asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen
- innovatiivisuus
- pyrkimys parhaaseen tulokseen

Painopistealueet

Toteuttaakseen missiotaan ja saavuttaakseen strategiset tavoitteensa, Orion keskittyy systemaattisesti olennaisiin painopistealueisiin ja niiden kehittämiseen. Strategian toteuttamisen kannalta keskeiset painopistealueet ovat:

- **Laatu ja turvallisuus.** Korkea laatu, tuotteiden turvallisuus ja viranomaisvaatimusten noudattaminen ovat olemassaolon edellytys lääketeollisuudessa. Orion kehittää näitä alueita jatkuvasti ja systemaattisesti voidakseen vastata lisääntyviin vaatimuksiin ja sidosryhmien odotuksiin.
- **Kilpailukykyinen ja elinvoimainen tuoteisto** vaatii yhtiöltä jatkuvaa panostusta tuoteiston uudistamiseen: tuotteiden kehittämiseen, valmistukseen ja hankintaan sekä tehokkaaseen lanseeraukseen ja elinkaaren hallintaan.
- **Vahva yhdessä tekemisen kulttuuri**, jonka perustana on asiakkaalle arvokas ja merkityksellinen työ. Orion haluaa olla erinomainen työpaikka sekä vastuullinen ja houkutteleva työnantaja, joka huolehtii henkilöstönsä työhyvinvoinnin ja osaamisen jatkuvasta kehittämisestä.
- **Kumppanuudet.** Orionin toiminta pohjautuu lähes kaikissa toiminnoissa maailmanlaajusten verkostojen hyödyntämiseen, joten hyvin hoidetut kumppanuudet ovat yhtiölle kilpailuetu. Tämä edellyttää Orionilta ennakkoluulottomuutta sekä avoimuutta oppia uutta kumppaneilta. Kumppanuuksia pitää myös hoitaa niin, että toimintatavat ja vastuut ovat selvät ja niistä on yhdessä sovittu.
- **Tuottavuus ja joustavuus.** Lääkkeiden hintapaineissa Orion edellyttää toiminnoiltaan kustannustietoisuutta sekä saumatonta yhteistyötä yhtiön eri osien välillä, jotta tavoiteltu kannattavuustaso voidaan saavuttaa. Tämän lisäksi toiminnan on oltava joustavaa, ja sen on kyettävä nopeasti reagoimaan muutoksiin toimintaympäristössä. Orion voi kokonsa vuoksi olla ketterämpi kuin suuret yhtiöt ja saada tästä kilpailuetua.

Strategiset tavoitteet

Strategiset tavoitteet, joiden toteutumista yhtiössä seurataan selkeästi määritetyillä mittareilla, ovat seuraavat:

- **Uusien innovatiivisten ja kustannustehokkaiden lääkkeiden ja hoitotapojen tuominen potilaille.** Orion tuo uusia lääkkeitä ja diagnostisia testejä markkinoille. Tuotekehityspotkussa on tasapainoinen määrä alkuperätuotteita ja geneerisiä tuotteita eri hankevaiheissa. Yhtiö pyrkii tutkimuksessaan alan parhaaseen panos/tuotos-suhteeseen.
- **Työskentely yhdessä asiakkaan hyväksi.** Orionin henkilöstö on sitoutunutta ja ymmärtää asiakkaiden tarpeet. Työilmapiiri, asiakastyytyväisyys sekä Orion-mielikuva ovat huippuluokkaa.
- **Toiminnan jatkuva parantaminen kestävä kehityksen alueella.** Potilasturvallisuus on painavin näkökulma Orionin yritys vastuussa. Potilasturvallisuuden ydin on, että Orionin tuotteet ovat asianmukaisesti käytettyinä turvallisia. Yhtiön ympäristövastuista huolehtiminen on tärkeä osa kestävä kehitystä. Lisäksi Orionin tavoitteena on henkilöstön työturvallisuuden ja työssäjaksamisen jatkuva kehittäminen.
- **Markkinoita nopeampi kasvu.** Kasvu mahdollistaa yhtiön kehittämisen ja hallittujen riskien ottamisen. Tavoitteeseen pyritään sekä koko yhtiön tasolla että niillä maantieteellisillä ja tuotealueilla, joilla Orion toimii.
- **Kannattavuuden vahva kehittyminen**

Taloudelliset tavoitteet

Taloudellisten tavoitteiden avulla Orion pyrkii konsernin omistaja-arvon kehittämiseen, taloudellisen vakauden varmistamiseen ja kannattavaan kasvuun. Orionin taloudelliset tavoitteet ovat:

- Kasvattaa liikevaihtoa lääkemarkkinan kasvua nopeammin. Tavoitteen toteuttaminen vaatii jatkuvaa panostusta tuotteiston kehittämiseen.
- Säilyttää kannattavuus hyvällä tasolla. Tavoitteena on liikevoitto, joka ylittää 25 prosenttia liikevaihdosta.
- Pitää omavaraisuusaste vähintään 50 prosentin tasolla.
- Jakaa vuotuista osinkoa, joka lähivuodet on vähintään 1,30 euroa/osake, ja kasvattaa osinkoa pidemmällä aikavälillä.

Lyhyellä aikajänteellä toteutunut kehitys voi poiketa tavoitteista.

Lupaavasti kehittynyt tutkimus- ja kehityshankeputki tulee todennäköisesti nostamaan yhtiön tutkimuskuluja jonkin verran lähivuosina. Tutkimushankkeisiin liittyvien jo tehtyjen sopimusten ja näiden suotuisaan edistymiseen sekä muiden hankkeiden partnerointiin liittyvien uusien mahdollisten sopimusten arvioidaan kuitenkin tuottavan olennaisia allekirjoitus- ja etappimaksuja tulevina vuosina. Onnistuessaan hankkeet siten osaltaan vaikuttavat positiivisesti Orionin liikevaihtoon ja erityisesti liikevoittoon jo ennen uusien alkuperälääkkeiden mahdollista hyväksyntää ja varsinaisen tuotemyynnin alkamista.

Liiketoimintakatsaukset

Lääkeliiketoiminta

Katsaus ihmislääkemarkkinoihin

Orionin yksittäisistä markkina-alueista tärkein on Suomi, jonka osuus kokonaisliikevaihdosta on noin kolmannes. IMS Healthin tilastoinnin mukaan ihmislääkkeiden tukkumyynti Suomessa vuonna 2017 oli yhteensä 2 378 (2 337) miljoonaa euroa, ja se kasvoi 2 % edellisvuodesta. Orion säilytti asemansa Suomen johtavana lääkemarkkinoijana. IMS Healthin tilastoinnin mukaan Orionin ihmislääkkeiden tukkumyynti Suomessa vuonna 2017 oli yhteensä 294 (300) miljoonaa euroa, ja se laski 2 % edelliseen vuoteen verrattuna. Orionin markkinaosuus Suomen lääkemarkkinoista oli 12 % (13 %).

Yksittäisenä terapia-alueena Orionille merkittävin on edelleen Parkinsonin taudin hoito. Entakaponia sisältävät Orionin brändätyt Parkinson-lääkkeet (Stalevo®, Comtess® ja Comtan®) muodostavat noin 10 % konsernin liikevaihdosta.

Orionin brändättyjen Parkinson-lääkkeiden yhteenlaskettu myynti:

milj. EUR tai USD		MAT9/2017	MAT9/2016	Muutos %
Yhdysvallat	USD	7	9	-20 %
Eurooppa TOP 5	EUR	56	75	-24 %
Japani	EUR	75	76	-1 %

Lähde: IMS Health lääkemyyntitilastot MAT9/2017 (10/2016–9/2017)

Eurooppa TOP 5: Saksa, Iso-Britannia, Ranska, Espanja ja Italia

Orionin brändättyjen Parkinson-lääkkeiden myynnin lasku johtuu geneerisestä kilpailusta.

Euroopassa yleisimpien suonensisäisesti annosteltavien anestesia- ja tehohoitoväynteiden (propofoli, midatsolaami, remifentaniili ja deksmedetomidini) yhteenlaskettu myynti syyskuuhun 2017 päättyneeltä 12 kuukauden jaksolta oli IMS Health -lääkemyyntitilastojen mukaan 537 (526) miljoonaa euroa, ja se kasvoi 2 %. Orionin Dexdor®-tehohoitoväynteiden (deksmedetomidini) myynti Euroopassa IMS Health -lääkemyyntitilastojen mukaan oli 62 (44) miljoonaa euroa, ja se kasvoi 42 %.

Lääkeliiketoiminnan liikevaihto ja tulos

Lääkeliiketoiminnan liikevaihto vuonna 2017 oli 1 034 (1 022) miljoonaa euroa ja liikevoitto 296 (316) miljoonaa euroa. Etappimaksujen osuus liikevaihdosta ja -voitosta oli 12 (15) miljoonaa euroa. Ne koostuivat myyntioikeuksiin liittyvistä

maksuista. Lisäksi Orion teki loppuvuonna 4 miljoonan euron suuruisen ennakkomaksun tuloutuksen, joka liittyi päättyneeseen sopimusvalmistusta koskevaan sopimukseen.

Lääkeliiketoiminnan liikevoitto oli 29 % (31 %) segmentin liikevaihdosta. Vertailukauden liikevoitto sisälsi 22 miljoonaa euroa osakkeiden myyntivoittoja.

Orionin kymmenen myydyimmän lääkevalmisteen liikevaihto vuonna 2017 oli 475 (446) miljoonaa euroa, ja se kasvoi 7 %. Näiden tuotteiden osuus lääkeliiketoiminnan kokonaisliikevaihdosta oli 46 (44 %).

Alkuperälääkkeet

Alkuperälääkkeet-tulosyksikön tuotteisto koostuu patenttisuojuista reseptilääkkeistä, jotka on suunnattu kolmelle terapia-alueelle: keskushermostosairauksiin, syöpäsairauksiin ja tehohoitoon sekä Easyhaler®-keuhkolääkkeisiin.

Alkuperälääkkeet-tulosyksikön liikevaihto oli 351 (350) miljoonaa euroa. Parkinson-lääkkeiden myynnin lasku on jatkunut tasaisena, mutta muiden tuotteiden myynti kehittyi hyvin.

Orionin Parkinsonin taudin hoitoon tarkoitettuja lääkkeitä ovat Stalevo® (vaikuttavat aineet karbidopa, levodopa ja entakaponi) ja Comtess®/Comtan® (entakaponi). Niiden yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2017 oli 104 (124) miljoonaa euroa, ja se laski 16 %. Yhdysvalloissa Orionin Parkinson-lääkkeillä on useita geneerisiä kilpailijoita, ja kilpailu lisääntyy Euroopassa sekä myös muilla markkinoilla. Japanissa Comtan-tuotteella on geneerisiä kilpailijoita, mutta Stalevo-tuotteen osalta geneerinen kilpailu ei ole vielä alkanut.

Parkinson-lääkkeiden myynnin jakauma:

milj. EUR	2017	2016	Muutos %
Stalevo-toimitukset Novartikselle	55	65	-15 %
Comtan-toimitukset Novartikselle	18	24	-28 %
Orionin Stalevo-myynti	25	31	-19 %
Orionin Comtess-myynti	6	4	+52 %

Astman ja keuhkohtaumataudin hoitoon tarkoitettua Easyhaler-tuoteperheen yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2017 oli 77 (64) miljoonaa euroa, ja se kasvoi 20 %. Kasvu johtui pääosin budesonidi-formoteroli-yhdistelmävalmisteen myynnistä.

Budesonidi-formoteroli-yhdistelmävalmisteen myynti vuonna 2017 oli 40 (27) miljoonaa euroa, ja se kasvoi 46 %. Tuotteen maantieteellinen laajentuminen jatkui, ja se on lanseerattu kaikilla keskeisillä Euroopan markkinoilla. Toimitukset Orionin rinnakkaismarkkinointikumppanille Menarinille alkoivat vuonna 2017 myös muutamassa Etelä-Euroopan maassa, ja katsauskauden jälkeen Menarini lanseerasi tuotteen Ranskassa. Vuoden 2017 lopussa Orion ja Menarini laajensivat yhteistyötään sopimalla, että Menarini jakelee budesonidi-formoteroli-yhdistelmävalmistetta Aasian ja Tyynenmeren alueella. Lisäksi Orion on vuonna 2016 tehnyt sopimuksen Hikma Pharmaceuticals PLC:n kanssa budesonidi-formoteroli-yhdistelmävalmisteen markkinoinnista Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan alueella, ja ensimmäiset myyntilupahakemukset on jätetty tällä alueella.

Orion on huhtikuussa 2017 jättänyt myyntilupahakemuksen salmeteroli-flutikasoni-yhdistelmävalmistelle Euroopassa, ja prosessi etenee suunnitellun aikataulun mukaan. Orionilla on meneillään Easyhaler-tuotannon laajentaminen Espoon lääkevalmistetehtaalla.

Orionin Dexdor®-tehohoitorauhoituksen (deksmedetomiidiini) myynti kehittyi myös suotuisasti, ja sen liikevaihto kasvoi 13 %, ollen 64 (57) miljoonaa euroa vuonna 2017. Eräissä Euroopan maissa on myönnetty myyntilupa valmisteen geneeriselle versiolle, ja on oletettavaa, että tuotetta koskeva geneerinen kilpailu laajenee asteittain EU-alueella. Vuonna 2017 kilpailua oli ainoastaan Saksassa. Orion jatkaa toimenpiteitä oikeuksiensa puolustamiseksi. Geneerisen kilpailun vaikutusta myyntiin on tässä vaiheessa vielä vaikea arvioida. Precedex®-tehohoitorauhoituksen myynti oli 25 (20) miljoonaa euroa, ja se kasvoi 28 % lähinnä partnerille tehtyjen vertailukautta suurempien lääkeainetoimitusten vuoksi.

Sydämen vaikean vajaatoiminnan hoitoon tarkoitettua Simdax®-lääkkeen liikevaihto vuonna 2017 oli 57 (56) miljoonaa euroa, ja se kasvoi 2 %. Simdaxia myydään maailmanlaajuisesti yhteensä yli 50 maassa.

Erityistuotteet

Patenttisuojuuttomista eli geneerisistä reseptilääkkeistä ja itsehoitotuotteista sekä biosimilaareista muodostuvan Erityistuotteet-tulosyksikön liikevaihto vuonna 2017 oli 519 (508) miljoonaa euroa, ja se kasvoi 2 %.

Erytistutuotteet-tulosyksikön tärkeimmät markkina-alueet ovat Suomi, Skandinavia sekä itäinen Eurooppa ja Venäjä. Skandinaviassa myynti kasvoi 14 % ja oli 94 (82) miljoonaa euroa. Itäisessä Euroopassa ja Venäjällä myynti kasvoi 10 % ja oli 65 (59) miljoonaa euroa. Suomessa tulosyksikön myynti laski 2 % ja oli 292 (300) miljoonaa euroa vuonna 2017, johtuen muun muassa Suomessa vuoden 2017 alussa tehdystä reseptilääkkeiden hinnoittelujärjestelmän muutoksesta, joka laski myyntiä noin 15 miljoonaa euroa vuonna 2017. Lisäksi Orionin käyttämän lääkejakelijan Oriola Finland Oy:n toimitusvaikeudet laskivat Erytistutuotteiden myyntiä Suomessa. Toimitusvaikeuksilla ei kuitenkaan ollut olennaisia suoria vaikutuksia Orionin aloittamien tilapäisjärjestelyjen vuoksi. Orionin tiettyjä tuotteita jakelevat väliaikaisesti myös muut jakelijat kuin Oriola Finland Oy.

Muun muassa reuman hoitoon tarkoitetun Remsima®-biosimilaarivalmisteen liikevaihto oli 57 (42) miljoonaa euroa, ja se kasvoi 34 % vuonna 2017. Kilpailutilanne on kuitenkin kiristynyt ja hintataso laskenut. Tulevaisuudessa tuotteen myynnin kehitys perustuu menestykseen kansallisissa tarjouskilpailuissa Norjassa ja Tanskassa. Orion ei voittanut Norjan vuoden 2018 kansallista kilpailua eikä syksyllä 2017 järjestettyä Tanskan kansallista kilpailua. Orion on lanseerannut vuoden 2018 alussa toisen biosimilaarin, Ritemvian® (Celltrionin rituksimabi-biosimilaari), jonka myyntioikeudet Orionilla on Pohjoismaissa ja Virossa. Tuotteen myynti on käynnistymässä. Aikataulu ja käyttöaiheet vaihtelevat maakohtaisen patenttitilanteen sekä tarjouskilpailujen avautumisen mukaan. Tuotteen myynnin odotetaan kuitenkin jäävän Remsimaa pienemmäksi.

Geneeristen entakaponituotteiden myynti kasvoi 42 % ja oli 19 (13) miljoonaa euroa vuonna 2017, mikä on osittain korvannut brändättyjen Parkinson-tuotteiden myynnin laskua.

Eläinlääkkeet

Pohjoismaissa ja osassa itäistä Eurooppaa Orion myy itse eläinlääkkeitä, ja muilla alueilla yhtiö toimii partnerien kautta. Lisäksi Orion markkinoi ja myy Pohjoismaissa useiden muiden yhtiöiden valmistamia eläinlääkkeitä. Orionin Eläinlääkkeet-yksiköllä on vahva markkina-asema kotimarkkinoillaan Pohjoismaissa.

Tulosyksikön liikevaihto vuonna 2017 oli 76 (77) miljoonaa euroa, ja se laski 2 %. Tulosyksikön liikevaihdosta 40 % (36 %) eli 31 (28) miljoonaa euroa muodostui eläinrauhotteiden tuoteperheen myynnistä, joka kasvoi 9 % edellisvuodesta. Tuoteperheeseen kuuluvat Orionin eläinrauhotteet Dexdomitor® (deksmedetomidiini), Domitor® (medetomidiini) ja Domosedan® (detomidiini) sekä rauhoitteiden vastavaikuttaja Antisedan® (atipametsoli).

Fermion

Fermion valmistaa lääkkeiden vaikuttavia aineita Orionin ja muiden lääkeyhtiöiden käyttöön, ja sen tuotteisto kattaa lähes 30 lääkeainetta. Muille lääkeyhtiöille Fermion valmistaa geneerisiä lääkeaineita sekä tarjoaa sopimusvalmistuspalveluita uusien vaikuttavien lääkeaineiden kehitykseen ja valmistukseen.

Fermionin myynti kehittyi myönteisesti. Tulosyksikön liikevaihto ilman toimituksia Orionin omaan käyttöön kasvoi 7 % vuonna 2017, ja oli 51 (48) miljoonaa euroa, mikä on yli puolet koko Fermionin liikevaihdosta. Lääkeraaka-aineiden kaupassa tilausykyllit ovat viime vuosina muuttuneet yhä lyhyemmiksi, ja tämä on johtanut liiketoiminnan volyymin aiempaa selkeästi suurempaan vaihteluun vuoden kuluessa ja eri vuosien välillä. Fermionin merkittävä, yli 30 miljoonan euron laajennusinvestointi Hangon tehtaalla on edennyt suunnitellusti, ja uuden tuotantolaitoksen arvioidaan valmistuvan vuoden 2018 aikana.

Tutkimus- ja kehityshankkeet

Konsernin tutkimus- ja kehityskulut vuonna 2017 laskivat 11 %, ja olivat 105 (118) miljoonaa euroa, mikä johtui muun muassa tutkimushankkeiden ajoituksesta. Lääkeliiketoiminnan osuus tutkimus- ja kehityskuluista oli 99 (112) miljoonaa euroa. Konsernin tutkimus- ja kehitysmenojen osuus konsernin liikevaihdosta oli 10 % (11 %). Tutkimus- ja kehityskulut sisältävät myös nykyisen tuotteiston kehittämiseen liittyviä kustannuksia.

Orion sai joulukuussa 2016 valmiiksi tutkimukset Easyhaler®-tuoteperheeseen kuuluvalla salmeteroli-flutikasoni-yhdistelmävalmisteella. Saatujen myönteisten tulosten perusteella Orion jätti huhtikuussa 2017 myyntilupahakemuksen tuotteelle Euroopassa. Yhdistelmävalmisteessa flutikasoni hoitaa limakalvotulehdusta ja salmeteroli toimii pitkävaikutteisena, keuhkoputkia avaavana lääkeaineena.

Orion on aloittanut uuden hankkeen Easyhaler®-tuoteperheen laajentamiseksi. Yhtiö kehittää tiotropium-valmistetta Euroopan markkinoille, ja valmisteen bioekvivalenssitutkimus on meneillään. Tiotropium on pitkävaikutteinen keuhkoputkia avaava antikolinergi, jota käytetään keuhkoastumataudin hoidossa.

Orion ja Bayer aloittivat vuonna 2014 maailmanlaajuisen yhteistyön uuden suun kautta otettavan androgeenireseptorin estäjän darolutamidin (ODM-201) kehitystyössä ja kaupallistamisessa. Yhtiöillä on meneillään yhteinen kliinisen vaiheen III -tutkimus (ARAMIS), jossa arvioidaan darolutamidin tehoa ja turvallisuutta potilailla, joilla on etäpesäkkeen kastroaatioreseptin eturauhassyöpä (nmCRPC).

Vuonna 2016 Orion ja Bayer sopivat laajentavansa darolutamidin kehitysohjelmaa ja aloittivat vuoden lopussa uuden faasi III -tutkimuksen (ARASENS). Tutkimus arvioi lääkeaihion tehoa ja turvallisuutta yhdessä vakiintuneen androgeenideprivaatioterapian (ADT-hoito) sekä kemoterapia-aine dosetakselin kanssa potilailla, joilla on vasta diagnosoitu levinnyt hormonisensitiivinen eturauhassyöpä (mHSPC) ja jotka ovat aloittamassa hormoniterapiahoitoa.

Orion sai vuonna 2016 valmiiksi kliinisen vaiheen II -tutkimuksen amyotrofista lateraaliskleroosia (ALS) sairastavien potilaiden hoitoon tarkoitetulla suun kautta annosteltavalla levosimendaanilla (ODM-109). Vaikka tutkimus ei saavuttanut päätavoitettaan, tulokset olivat kuitenkin lupaavia. Saatujen tulosten perusteella Orion suunnittelee jatkavansa kehitysohjelmaa. Yhdysvaltain lääkeviranomaisen FDA on myöntänyt ODM-109:lle harvinaislääkestatuksen (Orphan Drug Designation).

Orion on saanut päätökseen kliinisen vaiheen Ila -tutkimuksen alfa-2c-reseptorin antagonistin (ORM-12741) kehitystyössä. Yhteistyössä Janssen Pharmaceuticals, Inc. -yhtiön kanssa toteutetussa tutkimuksessa selvitettiin lääkeaihion kahden eri formulaation tehoa Alzheimerin tautiin liittyvien agitaatio- ja aggressio-oireiden hoidossa. Lisäksi tutkittiin molekyylin vaikutuksia kognitioon ja hoidon turvallisuutta. Tutkimuksessa tuotteella ei havaittu tavoiteltua tehoa. Tutkimustulokset arvioidaan yhdessä Janssen Pharmaceuticals, Inc. -yhtiön kanssa, ja päätös hankkeen jatkosta tehdään myöhemmin.

Orionilla on meneillään toisen vaiheen kliininen tutkimus Parkinsonin taudin oireiden hoitoon tarkoitetulla lääkeaihiolla, jossa uuteen levodopa/karbidopaformulaatioon on yhdistetty Orionin kehittämä COMT-estäjä (ODM-104). Tutkimuksessa verrataan tuotetta jo markkinoilla olevaan Stalevo-tuotteeseen, jossa vaikuttavat aineet ovat COMT-estäjä entakaponi, karbidopa ja levodopa.

Orionilla on meneillään kliinisen vaiheen II -tutkimus syöpien hoitoon tarkoitetulla uudella kohdennetulla FGFR+VEGFR inhibiittorilla (ODM-203). Tutkimuksessa selvitetään lääkeaihion tehoa kiinteiden syöpäkasvaimien kehityksen hidastamisessa potilailla, joilla on havaittu syöpäkasvaimessa FGFR-muutoksia.

Orionilla on meneillään kliinisen vaiheen I -tutkimus BET-proteiinien estäjällä (ODM-207), joka estää keskeisten syöpägeenien kuten myc-geenin transkriptiota monissa syöpälajeissa. Prekliinisissä tutkimuksissa ODM-207 on osoittanut kasvua hidastavia vaikutuksia useissa kiinteiden kasvaimien solulinjoissa. Tutkimuksessa selvitetään lääkeaihion turvallisuutta ja siedettävyyttä sekä alustavaa tehoa syöpäpotilailla.

Lisäksi Orionilla on meneillään useita projekteja varhaisessa tutkimusvaiheessa. Näissä tutkitaan muun muassa keskushermostosairauksia, syöpää ja neuropaattista kipua.

Orion uudisti vuonna 2017 tutkimus- ja kehitysorganisaatiotaan. Uudistuksen myötä Orion on laajentamassa lääkekehitysosaamistaan kattamaan myös biologiset lääkkeet.

Diagnostiikkaliiketoiminta

Orion Diagnostica valmistaa helpokäyttöisiä ja nopeita ns. in vitro eli kehon ulkopuolella käytettäviä diagnostisia testejä ja lähitestaukseen soveltuvia testijärjestelmiä. Diagnostiikkaliiketoiminnan liikevaihto vuonna 2017 oli 54 (55) miljoonaa euroa, ja se laski 2 % johtuen pääosin yhden yhteistyökumppanin ostojen jaksottumisesta.

Diagnostiikkaliiketoiminnan liikevoitto oli 8,9 (8,4) miljoonaa euroa, ja se kasvoi 6 % toiminnan tehostamistoimenpiteiden myötä. Liikevoitto oli 17 % (15 %) segmentin liikevaihdosta.

Päätuotteena jatkoivat QuikRead®-vieritestit, joiden myynti oli edellisvuoden tasolla. QuikRead go® -tuoteperheen CRP-testien avulla voidaan infektiotautien diagnostiikassa ohjata antibioottihoito sellaisille potilaille, jotka sitä tarvitsevat ja ehkäistä antibioottien turhaa käyttöä tilanteissa, joissa potilaalle ei ole niistä hyötyä. Turhien antibioottikuurien välttäminen auttaa kasvavan antibioottiresistenssiongelman hoitamisessa. QuikRead go® -tuoteperheeseen kuuluu myös muita diagnostisia testejä muun muassa streptokokki A -bakteerin aiheuttaman nielutulehduksen sekä mahasuolikanavan verenvuodon toteamiseen. Tuoteperhe on kasvamassa neljällä uudella testillä, joihin lukeutuu muun muassa diabeteksen hoidon seurantaan tarkoitettu uusi glykosyloituneen hemoglobiinin testi.

Orion ilmoitti 23.1.2018 päättäneensä selvittää Orion Diagnostican mahdollista myyntiä tai muuta järjestelyä, jossa Orion Diagnostica siirtyisi Orion-konsernin ulkopuolelle. Selvityksen seurauksena on mahdollista päätyä myös lopputulokseen, jossa Orion Diagnostica jatkaa Orion-konsernin osana.

Tilikaudella 2017 Orion Diagnostican liikevaihto oli noin 5 % Orion-konsernin liikevaihdosta ja liikevoitto noin 3 % konsernin liikevoitosta. Sen varat olivat 52 miljoonaa euroa eli noin 5 % konsernin varoista. Vuoden 2017 lopussa Orion Diagnostican palveluksessa oli 282 henkilöä, mikä oli noin 8 % Orion-konsernin henkilömäärästä.

Orion Diagnostica toimii liiketoiminnallisesti itsenäisesti, eikä sillä ole merkittäviä liiketoiminnallisia synergioita lääkeliketoiminnan kanssa.

Aloitettun selvitystyön aikatauluun, toteutustapaan ja lopputulokseen liittyy tässä vaiheessa vielä suurta epävarmuutta.

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Orionilla oli 31.12.2017 yhteensä 141 257 828 (141 257 828) osaketta, joista A-osakkeita oli 37 120 346 (38 294 154) kappaletta ja B-osakkeita 104 137 482 (102 963 674) kappaletta. Yhtiön osakepääoma on 92 238 541,46 (92 238 541,46) euroa. Vuoden 2017 lopussa Orionin hallussa oli yhteensä 675 401 (783 366) kappaletta yhtiön omia B-osakkeita. A- ja B-osakkeiden yhteenlaskettu äänimäärä 31.12.2017 ilman yhtiön hallussa olevia omia osakkeita oli 845 869 001 (868 063 388) ääntä.

Orionilla oli vuoden 2017 lopussa 57 339 (48 547) rekisteröityä osakkeenomistajaa.

Osakkeiden äänioikeudet

Jokainen A-osake oikeuttaa äänestämään yhtiökokouksessa kahdellakymmenellä (20) äänellä ja jokainen B-osake yhdellä (1) äänellä. Yhtiökokouksessa osakkeenomistaja ei kuitenkaan saa äänestää suuremmalla äänimäärällä kuin mitä 1/20 yhtiökokouksessa edustettujen eri osakelajeihin kuuluvien osakkeiden yhteenlaskettu äänimäärä on. Yhtiöllä itsellään ja Orionin Eläkesäätiöllä ei ole äänioikeutta Orion Oyj:n yhtiökokouksessa.

Sekä A- että B-osake antaa osakkeenomistajalle samat oikeudet yhtiön omaisuuteen ja osingonjakoon.

Osakkeiden muuntaminen

Yhtiöjärjestyksen nojalla osakkeenomistaja voi vaatia A-osakkeidensa muuntamista B-osakkeiksi osakelajien enimmäismäärien puitteissa. Vuonna 2017 osakkeita muunnettiin yhteensä 1 173 808 kappaletta.

Kaupankäynti Orionin osakkeilla

Orionin A- ja B-osakkeet noteerataan Nasdaq Helsingissä suurten yhtiöiden ryhmässä, terveydenhuollon toimialaluokassa tunnuksilla ORNAV ja ORNBV. Kaupankäynti yhtiön molemmilla osakkeilla alkoi 3.7.2006, ja tietoja kaupankäynnistä yhtiön osakkeilla on saatavilla tästä päivämäärästä alkaen.

Yhtiön osakkeiden markkina-arvo 31.12.2017 ilman yhtiön hallussa olevia omia osakkeita oli 4 406 miljoonaa euroa.

Vuoden 2017 aikana Orionin A-osaketta vaihdettiin Nasdaq Helsingissä yhteensä 3 197 610 kappaletta ja B-osakkeita 86 593 836 kappaletta. Vaihdetttujen osakkeiden arvo vastasi yhteensä 3 882 miljoonaa euroa. Vuoden aikana A-osakkeista vaihdettiin 8,5 % ja B-osakkeista 83,5 %. Keskimääräinen vaihto Orionin osakkeilla oli 63,6 %.

Orionin A-osakkeen kurssi laski vuoden 2017 aikana 24 % ja B-osakkeen 27 %. A-osakkeen päätöskurssi 31.12.2017 oli 32,07 euroa ja B-osakkeen päätöskurssi 31.12.2017 oli 31,08 euroa. Orionin A-osakkeen vuoden korkein kurssi oli 58,35 euroa ja alin kurssi 31,21 euroa. B-osakkeen korkein kurssi vuoden 2017 aikana oli 58,50 euroa ja alin kurssi 29,72 euroa.

Nasdaq Helsingin lisäksi Orionin osakkeilla käydään kauppaa myös useilla vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla. Orionin A-osakkeiden vaihdon volyyymi Nasdaq Helsingissä oli noin 96 % koko niiden vaihdon volyymista vuonna 2017. Orionin B-osakkeiden vaihdon volyyymi Nasdaq Helsingissä oli noin 64 % koko niiden vaihdon volyymista vuonna 2017 (Lähde: Fidessa Fragmentation Index).

Hallituksen valtuutukset

Orionin varsinainen yhtiökokous 22.3.2016 valtuutti hallituksen päättämään sekä yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta että osakeannista luovuttamalla yhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Hankintavaltuuus on käytetty vuoden 2016 aikana.

Hallitus on oikeutettu päättämään enintään 600 000 yhtiön hallussa olevan yhtiön oman B-osakkeen luovuttamisesta. Osakeantivaltuutus on voimassa viisi vuotta yhtiökokouksen päätöksestä lukien. Valtuutuksen ehdot on selostettu tarkemmin pörssitiedotteessa 22.3.2016.

Hallituksella ei ole valtuutusta korottaa osakepääomaa eikä laskea liikkeelle optio- tai vaihtovelkakirjalainaa tai optio-oikeuksia.

Osakepohjaiset kannustinjärjestelmät

Konsernilla on voimassa kaksi konsernin avainhenkilöiden osakepohjaista kannustinjärjestelmää: Orion-konsernin pitkäjänteinen kannustinjärjestelmä 2013 sekä Orion-konsernin pitkäjänteinen kannustinjärjestelmä 2016. Niistä on tiedotettu 5.2.2013 ja 2.2.2016 annetuilla pörssitiedotteilla.

Orion luovutti 1.3.2017 yhteensä 107 965 kpl yhtiön hallussa olevaa Orion Oyj:n B-osaketta Orion-konsernin avainhenkilöiden kannustinjärjestelmiin kuuluville henkilöille ansaintajaksoilta 2014–2016 ja 2016 maksettavina osakepalkkioina.

Molempien osakepalkkiojärjestelmien yhden vuoden pituisten ansaintajaksojen perusteella saatuja osakkeita ei saa luovuttaa järjestelmään määritetyn sitouttamisjakson aikana. Kolmen vuoden ansaintajaksoihin ei liity sitouttamisjaksoa.

Omistus pohja

Orionin osakkeet kuuluvat Euroclear Finlandin ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään, ja Euroclear Finland on Orionin virallisen osakasluettelon ylläpitäjä.

Orionilla oli vuoden 2017 lopussa 57 339 (48 547) rekisteröityä osakkeenomistajaa, joista yksityishenkilöitä oli 95 % (96 %). Heidän omistuksessaan oli koko osakekannasta 40 % (39 %) ja kaikista äänistä 62 % (61 %). Hallintarekisteröityjä ja ulkomaalaisessa omistuksessa olevia osakkeita oli 56 (61) miljoonaa kappaletta. Niiden osuus kokonaisosakemäärästä oli 40 % (43 %) ja 9 % (9 %) yhteenlasketuista äänistä.

Orionin hallussa oli vuoden 2017 lopussa 675 401 (783 366) kappaletta yhtiön omia B-osakkeita. Niiden osuus yhtiön koko osakekannasta on 0,5 % (0,6 %) ja yhteenlasketusta äänimäärästä 0,08 % (0,09 %).

Liputusilmoitukset

Vuoden 2017 aikana ei tehty liputusilmoituksia.

Johdon osakeomistukset

Vuoden 2017 lopussa hallituksen yhteenlasketussa osakeomistuksessa oli yhteensä 75 429 kappaletta yhtiön osakkeita, joista 39 728 oli A-osakkeita ja 35 701 B-osakkeita. Toimitusjohtajan omistuksessa oli vuoden 2017 lopussa 92 519 yhtiön osaketta, jotka kaikki olivat B-osakkeita. Konsernin johtoryhmän jäsenten (toimitusjohtaja pois lukien) omistuksessa oli yhtiön osakkeita yhteensä 145 660 kappaletta, jotka kaikki olivat B-osakkeita. Yhtiön ylimmän johdon omistuksessa oli näin ollen yhteensä 0,22 % yhtiön koko osakekannasta ja 0,13 % yhteenlasketusta äänimäärästä.

Yhtiöllä ei ole voimassa olevia optio-ohjelmia.

Hallinto ja johtaminen

Orion Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden (Orion-konserni) toiminta perustuu voimassaolevien lakien ja niiden nojalla annettujen normien sekä eettisesti hyväksyttävien toimintatapojen noudattamiseen. Konsernin eri toimielinten tehtävät määräytyvät lakien ja konsernin hallinnointiperiaatteiden mukaisesti.

Orion noudattaa Nasdaq Helsinki Oy:ssä (Helsingin pörssi) listattujen yhtiöiden noudatettavaksi annettua Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia (Corporate Governance 2015). Orion poikkeaa koodin suosituksesta 15 nimitysvaliokunnan jäsenten valinnan osalta siten, että nimitysvaliokuntaan voidaan valita muitakin kuin hallituksen jäseniä. Tarkemmat tiedot hallinnointikoodin noudattamisesta sekä siitä poikkeamisesta löytyvät Orionin verkkosivuilta www.orion.fi.

Orion-konsernin johtamisjärjestelmä muodostuu konsernitasoisista toiminnoista ja tulosyksiköistä. Näiden lisäksi järjestelmään kuuluu juridisten yksiköiden hallinnon järjestäminen. Toiminnan ohjausta ja valvontaa varten konsernissa on kaikilla tasoilla toimiva valvontajärjestelmä.

Konsernin emoyhtiö on Orion Oyj, jonka osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaisesti yhtiökokouksessa. Yhtiökokous nimittää hallituksen jäsenet sekä päättää mm. yhtiöjärjestyksen muuttamisesta, osakkeiden liikkeelle laskemisesta ja omien osakkeiden hankkimisesta.

Orion Oyj:n hallitus käsittelee ja päättää kaikki merkittävimmät koko konsernin tai sen yksiköiden toimintaa koskevat asiat riippumatta siitä, edellyttääkö asia juridisesti hallituksen päätöstä. Hallitus myös varmistaa hyvän hallinto- ja ohjausjärjestelmän noudattamisen Orion-konsernissa.

Emoyhtiön hallitukseen kuuluu vähintään viisi ja enintään kahdeksan jäsentä, jotka valitsee yhtiökokous. Hallituksen jäsenten toimikausi päättyy valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Yhtiökokous valitsee samaksi ajaksi hallituksen puheenjohtajan ja hallitus, niin ikään samaksi ajaksi, hallituksen varapuheenjohtajan.

Emoyhtiön toimitusjohtajan valitsee hallitus. Osakeyhtiölain mukaisesti toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Lisäksi toimitusjohtaja huolehtii siitä, että yhtiön kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Toimitusjohtajan irtisanomisaika on yhtiön irtisanoessa toimitusjohtajan 6 kuukautta. Toimitusjohtajan irtisanoessa toimitusjohtajan irtisanomisaika on 6 kuukautta, ellei toisin sovita. Toimisuhteeseen päättyy irtisanomisaikaan kuuluttua. Mikäli toimitusjohtajan sanotaan irti joko yhtiön toimesta tai toimitusjohtajan toimesta yhtiön sopimusrikkomuksen vuoksi, suoritetaan, elleivät osapuolet toisin sopia, toimitusjohtajalle erillisenä irtisanomiskorvauksena toimitusjohtajan irtisanomisen jälkeen 18 kuukauden rahapalkkaa vastaava määrä. Mikäli toimitusjohtajan sanotaan irti toimitusjohtajan toimesta muusta syystä kuin yhtiön sopimusrikkomuksen vuoksi, ei erillistä irtisanomiskorvausta suoriteta.

Orion antaa selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) hallituksen toimintakertomuksesta erillisenä yhtiön internet-sivuilla www.orion.fi.

Varsinainen yhtiökokous 22.3.2017

Orion Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidettiin Helsingin Messukeskuksessa 22.3.2017. Kokouksessa käsiteltiin yhtiöjärjestyksen 10 §:n ja osakeyhtiölain 5 luvun 3 §:n mukaisten asioiden lisäksi ehdotukset, jotka koskivat yhtiöjärjestyksen 5 §:n ja 9 §:n 1 momentin muuttamista.

Vuodelta 2016 päätettiin jakaa hallituksen ehdotuksen mukaisesti osinkoa 1,35 euroa osaketta kohden sekä lisäksi Orionin 100-vuotisjuhlavuoden kunniaksi lisäosinkoa 0,20 euroa osaketta kohden, eli yhteensä osinkoa 1,55 euroa osaketta kohden.

Varsinaisen yhtiökokouksen ja hallituksen järjestäytymiskokouksen päätöksistä tiedotettiin tarkemmin pörssitiedotteilla 22.3.2017.

Varsinainen yhtiökokous 20.3.2018

Orion Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään tiistaina 20.3.2018 klo 14.00 alkaen Helsingin Messukeskuksessa.

Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Riskien hallinta on merkittävä osa Orion-konsernin johtamisjärjestelmää ja se liittyy tiiviisti yhtiön vastuurakenteisiin ja liiketoimintaan. Tavoitteena on tunnistaa, mitata ja hallita ne riskit, jotka mahdollisesti uhkaavat yhtiön toimintaa tai asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Kokonaisvaltaista riskienhallintaprosessia, käytännön toimenpiteitä sekä vastuiden määrittelyä kehitetään säännöllisesti toteutettavilla riskikartoituksilla, jotka kattavat:

- strategiset riskit, mukaan lukien tutkimus- ja kehitysriskit sekä toimintaympäristössä olevat uhat, jotka voivat muuttua liiketoimintariskeiksi
- operatiiviset riskit, kuten myynti- ja liikeriskit, yritysturvallisuusriskit ja tietoturvariskit sekä yritysvastuuseen liittyvät riskit, kuten ympäristöriskit ja potilasturvallisuuteen liittyvät riskit
- potentiaaliset tuotannon ja toimitusketjun keskeytymisuhat ja niiden vaikutusten arvioinnin sekä jatkuvuussuunnitelmat
- rahoitusriskit, kuten markkina-, luotto- ja maksuvalmiusriskit

Operatiivinen riskienhallinta kattaa myös hankekohtaisen riskienhallinnan.

Valtiovarainministeriön asetuksen 1020/2012 8 §:n 1 momentin kohdassa 11 tarkoitetut sopimukset

Orionilla on markkinointipartnerinsa Novartiksen kanssa Comtess®/Comtan®- sekä Stalevo®-lääkkeitä koskevat markkinointisopimukset. Nämä sopimukset sisältävät valtiovarainministeriön asetuksen 1020/2012 8 §:n 1 momentin kohdassa 11 tarkoitettuja määräysvallan vaihtumista koskevia ehtoja, joiden mukaan sopijapuoli on oikeutettu sopimuksen irtisanomiseen tiettyjen edellytysten vallitessa.

Henkilöstö

Orion-konsernin keskimääräinen henkilömäärä vuonna 2017 oli 3 513 (3 446). Vuoden 2017 lopussa konsernin palveluksessa oli yhteensä 3 464 (3 469) henkilöä, joista Suomessa työskenteli 2 786 (2 796) henkilöä ja Suomen ulkopuolella 678 (673) henkilöä.

Palkat ja muut henkilöstökulut vuonna 2017 olivat yhteensä 218 (224) miljoonaa euroa.

Muun kuin taloudellisen tiedon raportointi

Orion on sitoutunut toiminnan jatkuvaan parantamiseen kestäväen kehityksen alueella. Johtaessaan ympäristö-, työterveys ja -turvallisuus- ja henkilöstöasioita sekä huolehtiessaan toiminnan eettisyydestä yhtiö pyrkii saavuttamaan niille asettamansa korkeat tavoitteet.

Ympäristö, sosiaaliset asiat ja henkilöstö

Toimintaperiaatteet

Orionin ympäristö-, työterveys- ja työturvallisuuspolitiikka (EHS-politiikka) määrittää konsernin tasoisena sitoumuksena sen, miten Orionilla huolehditaan ympäristöasioista ja edistetään työyhteisön hyvinvointia. Orion soveltaa ympäristöasioidensa hallintaan ja kehittämiseen ISO 14001 -ympäristöstandardin mukaista toimintamallia ja energiatehokkuuden kehittämisen perustana ovat energiatehokkuusjärjestelmä ETJ+ -viitekehys ja ISO 50001 -standardin mukaiset käytännöt. Työterveyden ja työturvallisuuden hallintaan Orion soveltaa OHSAS 18001 -ohjeistusta ja sen jatkossa korvaavaa ISO 45001 -standardia. Yhtiö noudattaa kulloinkin voimassa olevaa lainsäädäntöä ja toimintaansa koskevia muita määräyksiä ja vaatimuksia.

Orionin henkilöstöpolitiikka määrittää Orion-konsernin henkilöstöjohtamisessa ja henkilöstöasioiden hallinnassa sovellettavat periaatteet. Henkilöstöasioita hoidettaessa noudatetaan lainsäädäntöä, työehtosopimuksia, työsuojelumääräyksiä ja muita velvoitteita. Yhtiö noudattaa toiminnassaan yhdenvertaisuuden, tasa-arvoisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteita. Konsernin arvojen, johtamisperiaatteiden sekä eettisten ohjeiden ja politiikkojen tarkoituksena on varmistaa, että yhtiö toimii henkilöstön ja työolosuhteiden osalta yhteiskuntavastuullisesti. Henkilöstöpolitiikka määrittelee mitä työhyvinvointi tarkoittaa Orionilla sekä vastuut työyhteisöjen kehittämisen sekä henkilöstön työ- ja toimintakyvyn edistämisen osalta.

Riskit ja riskienhallinta

Ympäristöön, sosiaalisiin asioihin ja henkilöstöön liittyviä riskejä kartoitetaan ja hallitaan osana konsernin kokonaisvaltaista riskienarviointi ja -hallintaprosessia. Riskien arvioinnissa ja hallinnassa hyödynnetään eri organisaatioiden asiantuntemusta ja keskinäistä yhteistyötä sekä pyritään toiminnan jatkuvaan parantamiseen. Konsernin ympäristö, työterveys ja työturvallisuus (EHS) -ohjeistus määrittelee menettelytavat ja vastuut mahdollista vaaraa aiheuttavien poikkeamien ja poikkeamatilanteiden ennakoimiseen, ehkäisemiseen ja havaitsemiseen. Lisäksi ohjeistus määrittää, miten näiden tilanteiden riskit tunnistetaan, arvioidaan, käsitellään ja hallitaan. EHS-asioiden hallintaa seurataan vuotuisilla sisäisillä tarkastuksilla. Toimintaa parannetaan jatkuvasti tunnistamalla kehityskohteita. EHS-riskienhallintaprosessi sisältää myös toimittajien ja kumppaneidemme valinta- ja hallintakäytännöt.

Orionin ympäristövaikutukset kohdistuvat raaka-aineiden, energian ja veden kulutukseen, ilmaan ja jätevesiin meneviin päästöihin sekä toiminnasta syntyvän jätteen määriin. Konsernin kaikki tuotantolaitokset sijaitsevat Suomessa ja tehtailla on toiminnan vaatimat, voimassa olevat ympäristöluvut.

Tunnusluvut ja tulokset

Orion mittaa ja tarkkailee ympäristöön, sosiaalisiin vaikutuksiin ja henkilöstöön liittyviä asioita jatkuvasti sekä raportoi niistä vuosittain yritysraportissa. Toiminnan kannalta olennaisimmat tunnusluvut liittyvät energiaan ja henkilöstön hyvinvointiin.

Energian kokonaiskulutus

Absoluuttinen energian kokonaiskulutus¹, kattaen Orionin kuluttaman sähkön, lämmön ja polttoaineet, oli vuonna 2017 160 818 MWh.

Energian säästötoimenpiteet

Orion on sitoutunut Elinkeinoelämän Keskusliiton EK:n jäsenyritysten yhteiseen Energiategohkuusohjelman jatkokauteen.² Orionille tämä tarkoittaa hieman yli 12 000 MWh:n suuruista säästöä, josta on 2017 saavutettu 31 %.

Säästötoimilla ja energiatehokkuutta parantamalla saavutettu energiansäästö vuonna 2017³: 3 725 MWh.

Henkilöstön työhyvinvointi: Henkilöstön työtapaturmat ja sairauspoissaolot

Huolehtimalla henkilöstön työterveydestä ja hyvinvoinnista työssä Orion pyrkii siihen, että orionilaiset ovat työkykyisiä ja terveinä töissä eivätkä altistu työperäisille sairauksille. Tämän toteutumista kuvaavat oman työhyvinvoinnin mittarit⁴:

Työtapaturmataajuus LTI 1⁵: 6,3

Sairastavuus, sairauspoissaolotuntien osuus teoreettisista kokonaistyötunneista⁶: 3,0 %

¹ Raportoitu energiankulutus kattaa Orion-konsernin kiinteistöt Suomessa, lukuun ottamatta kokonaisuuden kannalta merkityksettömiä toimipaikkoja, joilla ei ole tuotannollista toimintaa. Konsernilla ei ole tuotantolaitoksia Suomen ulkopuolella. Raportin ulkopuolelle on rajattu ulkomailla sijaitsevat vuokratut toimistotilat.

² Uuden ohjelmakauden tavoiteltava säästövaikutus vuoteen 2025 mennessä on 7,5 % vuoden 2016 energiankulutuksesta ja välitavoitteena 4 % vuoteen 2020 mennessä.

³ Energiansäästöt ovat Energiaviraston ohjeistuksen mukaisesti arvioituja laskennallisia toteutumia.

⁴ Tapaturmien ja sairauspoissaolojen raportointi käsittää Orion-konsernin Suomessa työskentelevän henkilöstön.

⁵ Osoittaa vähintään yhden päivän poissaoloon johtaneiden tapaturmien suhdetta tehtyihin kokonaistyötunneihin, kpl/1 000 000 h.

⁶ Sairaudesta johtuvien poissaolojen prosenttiosuus oman henkilöstön osalta teoreettisista kokonaistyötunneista.

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä korruption ja lahjonnan torjunta

Toimintaperiaatteet

Orionin Code of Conduct -ohjeistus määrittää konsernin eettiset toimintatavat sekä sitoumuksen noudattaa lakeja, eettisesti hyväksyttäviä toimintatapoja ja kunnioittaa ihmisoikeuksia. Orion edellyttää, että koko henkilöstö noudattaa Code of Conduct -ohjeistusta ja noudattaa sen käytäntöjä. Orionin toimittajia koskee vastaavasti eettinen toimintaohje, Supplier Code of Conduct, joka kiteyttää ne vähimmäisvaatimukset, joihin Orion edellyttää kumppaniensa sitoutuvan. Viranomaisvaatimusten lisäksi ne sisältävät keskeiset liiketoiminnan vastuullisuutta ja eettisyyttä koskevat periaatteet.

Orionin tavoitteena on, että ihmisoikeudet toteutuvat kaikessa sen toiminnassa. Yhtiö pyrkii vaikuttamaan siihen, ettei niitä loukkaavia toimintatapoja esiinny omissa eikä kumppaneiden toiminnoissa. Orion noudattaa ja kunnioittaa YK:n ihmisoikeuksien ja alkuperäiskansojen oikeuksien julistuksiin sekä ILO:n sopimuksiin sisältyviä periaatteita ja odottaa samaa myös kumppaneiltaan.

Code of Conduct -ohjeistukseen sekä lahjonnan vastaiseen politiikkaan sisältyvät periaatteet, jotka edellyttävät henkilökunnan kieltäytyvän antamasta ja ottamasta vastaan lahjusta tai siihen verrattavissa olevaa etua. Orion ei suvaitse lahjontaa tai korruptiota missään liiketoiminnoissaan.

Riskit ja riskienhallinta

Orion edellyttää toimitusketjuunsa osallistuvien toimijoiden noudattavan Orionin vaatimuksia ja toimittajia koskevaa eettistä toimintaohjetta. Hankintalähteitä valitessaan yhtiö suhtautuu kriittisesti niin sanottuihin riskimaihin, joissa on riski ihmisoikeuksien ja työntekijöiden oikeuksien loukkauksiin ja/tai lapsityövoiman hyväksikäyttöön ja joissa kansallinen työolainsäädäntö on heikko tai ainakin heikosti valvottu. Orion hallitsee toimitusketjun riskejä huolellisuuden turvaavien menetelmien mukaisesti. Toimittajien määräysten- ja vaatimustenmukaisuutta valvotaan säännöllisin tai satunnaisin arviointikyselyin sekä tekemällä heidän toimitiloihinsa ja toimintaansa kohdistuvia tarkastuksia riskiperusteisesti. Orion-konserniin kuuluvien henkilöiden edellytetään perehtyneen Code of Conduct -ohjeistukseen.

Korruptioon liittyvien riskien tunnistaminen ja arviointi ovat osa konsernin riskienhallinnan laajaa kokonaisuutta. Lahjontariskien arviointi sisältyy tärkeänä standardiosana muun muassa kaikkien kumppanuussopimusten valmisteluun. Yhtiö kouluttaa ja perehdyttää henkilöstöä säännöllisesti ja suunnitelmallisesti näiden periaatteiden tarkoituksen ja merkityksen sisäistämiseksi. Kohdennetulle osalle henkilöstöstä koulutus on pakollinen.

Orionilla on väärinkäytösten ilmoittamiseksi julkinen ilmoituskanava, joka täydentää organisaation tavanomaisia tiedotus- ja ilmoituskanavia. Kanava edistää hyvää hallintotapaa ja eettistä toimintaa sekä parantaa prosesseja mahdollisen tiedonannon jälkeen. Orion rohkaisee henkilöstöä saattamaan yhtiön johdon tietoon kokemuksensa, havaintonsa ja epäilynsä niin ihmisoikeuksia loukkaavasta käyttäytymisestä kuin mistä tahansa muusta eettisten koodien vastaisesta toiminnasta. Orion tutkii ja käsittelee tapaukset ripeästi, luottamuksellisesti ja puolueettomasti sekä ryhtyy toimenpiteisiin tapauskohtaisesti tarkoituksenmukaisella tavalla periaatteiden vastaisen käyttäytymisen ja toiminnan lopettamiseksi.

Tunnusluvut ja tulokset

Orionin tietoon ei tullut vuonna 2017 ilmoituskanavan kautta ihmisoikeusloukkauksia omassa toiminnassa. Korruption ja lahjonnan torjunnan koulutuksen saaneiden työntekijöiden määrä vuonna 2017 oli 2 808.

Tuotteiden laatu ja turvallisuus

Toimintaperiaatteet

Potilasturvallisuuden varmistaminen on toimintaa ohjaava perusarvo kaikessa Orionin toiminnassa. Yhtiö huolehtii siitä, että kehitetyt, valmistetut ja markkinoituvat lääkkeet ovat tutkitusti käyttäjilleen turvallisia, tehoavat niille ilmoitettuihin käyttöaiheisiin ja ovat laatuvaatimustensa mukaisia.

Orion huolehtii tuotteiden jatkuvasta turvallisuusseurannasta ja riskienhallinnasta läpi tuotteen elinkaaren ja ryhtyy viivyttämättä tarvittaviin toimenpiteisiin tuotteiden turvallisen käytön ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi. Orion ylläpitää lainsäädännön ja viranomaismääräysten edellyttämää lääketurvajarjestelmää, jonka vaatimustenmukaisuutta valvotaan sisäisillä sekä viranomaisten suorittamilla tarkastuksilla.

Orionin tuotteiden laadun varmistaminen perustuu koko toimitusketjun tarkkaan hallintaan riippumatta siitä, missä raaka-aineet ja tuote valmistetaan. Yhtiö tarkastaa valmistuspaikat säännöllisesti arvioidakseen laatujärjestelmän kattavuuden. Orion analysoi jokaisen raaka-aine- ja tuote-erän varmistuen ennalta määritettyjen tuotteen laatuvaatimusten täyttyvän, tekee prosessikontrolleja ja tarkistaa toimien asianmukaisen dokumentoinnin. Lääkelain ja EU-asetusten mukaisesti laadunvarmistusorganisaatiossa ns. Qualified Person päättää tuote-erän myyntiin vapauttamisesta ja vastaa siitä, että tuote täyttää kaikki viranomaisten kanssa myyntiluvassa asetetut ehdot. Tuotteiden säilyvyyttä ja mahdollisia asiakasvalituksia seurataan koko kelpoisuusajan. Välittömiin toimenpiteisiin ryhdytään, mikäli tuotteiden laadussa havaitaan poikkeamia.

Diagnostisten tuotteiden valmistajana Orion huolehtii siitä, että testit ja testijärjestelmät toimivat suunnitellulla tavalla ja tuottavat luotettavia tuloksia potilaan terveydentilasta oikeiden hoitopäätösten pohjaksi. Orion Diagnostica noudattaa toiminnassaan IVD-diagnostiikan tuoteturvallisuutta koskevia vaatimuksia, kuten EU:n IVD-direktiiviä, Yhdysvaltain lääkeviranomaisen FDA:n ja muiden kansallisten viranomaisten vaatimuksia sekä mm. ISO 9001 ja ISO 13485 -standardeja.

Riskit ja riskien hallinta

Potilasturvallisuuteen liittyviä riskejä ja riskienhallintaa Orion konsernissa on kuvattu laajemmin Orionin selvityksessä hallinto- ja ohjausjärjestelmästä, kohdassa 9.2.1.2. Tutkimus- ja kehitysriskit ja 9.2.2.2. Lääketuotantoriskit ja 9.2.2.4. Tuotevastuuriskit.

Tunnusluvut ja tulokset

Orionin toimintaan kohdistuneiden ja yhtiön toteuttamien tarkastusten tunnusluvut sisältävät sekä GxP-auditoinnit että EHS-asioiden eli ympäristö-, työterveys- ja työturvallisuusseikkojen tarkastukset. Lääkeliiketoiminnan asiakasvalitusten lukumäärä on raportoitu miljoonaa myyntipakkausta kohden.

	2017
Orionin toimintaan kohdistuneet tarkastukset, lkm yhteensä	81
Viranomaisten tekemiä tarkastuksia	19
Kumppaneiden tekemiä tarkastuksia	62
Kriittisiä havaintoja	2
Orionin toteuttamat tarkastukset, lkm	309
Kriittisiä havaintoja	21
Hylkäyksiä	4
Lääkeliiketoiminnan asiakasvalitusten määrä (ppm)	64

Merkittävät oikeudelliset asiat

Orion-konserniin kuuluvia yhtiöitä on osapuolena erilaisissa oikeusriidoissa, joita ei kuitenkaan pidetä konsernin kannalta merkittävänä oikeudellisina asioina.

Orionin osakkeiden perustietoja

31.12.2017	A-osake	B-osake	Yhteensä
Kaupankäyntitunnus Nasdaq Helsingissä	ORNAV	ORNBV	
Listautumispäivä	1.7.2006	1.7.2006	
ISIN-koodi	FI0009014369	FI0009014377	
ICB-koodi	4500	4500	
Reuters-koodi	ORNAV.HE	ORNBV.HE	
Bloomberg-koodi	ORNAV.FH	ORNBV.FH	
Osakepääoma, milj. €	24,2	68,0	92,2
Kirjanpidollinen vasta-arvo/osake, €	0,65	0,65	
Osakemäärä yhteensä, kpl	37 120 346	104 137 482	141 257 828
% koko osakekannasta	26 %	74 %	100 %
Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet ,kpl		675 401	675 401
Osakkeita yhteensä ilman omia osakkeita, kpl	37 120 346	103 462 081	140 582 427
Osakkeiden vähimmäismäärä, kpl			1
A- ja B-osakkeita enintään ja kaikkien osakkeiden enimmäismäärä, kpl	500 000 000	1 000 000 000	1 000 000 000
Ääniä/osake	20	1	
Äänimäärä ilman yhtiön hallussa olevia omia osakkeita	742 406 920	103 462 081	845 869 001
% kaikista äänistä	88 %	12 %	100 %
Osakkeenomistajia	18 254	44 913	57 339

Sekä A- että B-osake antaa osakkeenomistajalle samat oikeudet yhtiön omaisuuteen ja osingonjakoon.

Omistusjakauma osakasryhmittäin

31.12.2017	Omistajia	%	A-osakkeita	%	B-osakkeita	%	Osakkeita yhteensä	%	Ääniä yhteensä	%
Kotitaloudet	54 600	95,22	24 490 527	65,98	31 404 009	30,16	55 894 536	39,57	521 214 549	61,57
Hallintarekisteröidyt ja ulkomaiset omistajat	223	0,39	1 023 048	2,76	55 268 627	53,07	56 291 675	39,85	75 729 587	8,95
Julkisyhteisöt	43	0,07	2 787 644	7,51	6 032 846	5,79	8 820 490	6,24	61 785 726	7,30
Yritykset ja asuntoyhteisöt	1 734	3,02	5 760 972	15,52	2 989 438	2,87	8 750 410	6,19	118 208 878	13,96
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	677	1,18	2 907 148	7,83	3 605 059	3,46	6 512 207	4,61	61 748 019	7,29
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	61	0,11	86 337	0,23	4 100 738	3,94	4 187 075	2,96	5 827 478	0,69
Muut	0	0,00	64 670	0,17	61 364	0,06	126 034	0,09	1 354 764	0,16
Orionin hallussa olevat omat osakkeet	1	0,00	0	0,00	675 401	0,65	675 401	0,48	675 401	0,08
Yhteensä	57 339	100,00	37 120 346	100,00	104 137 482	100,00	141 257 828	100,00	846 544 402	100,00

Omistusjakauma osakemäärän mukaan

31.12.2017	Omistajia	%	A-osakkeita	%	B-osakkeita	%	Osakkeita yhteensä	%	Ääniä yhteensä	%
1–100	20 439	35,65	304 895	0,82	825 443	0,79	1 049 349	0,74	6 095 350	0,72
101–1 000	27 353	47,70	3 170 383	8,54	9 095 514	8,73	10 812 049	7,65	57 644 427	6,81
1 001–10 000	8 679	15,14	8 945 655	24,10	16 792 554	16,13	24 379 467	17,26	180 697 407	21,35
10 001–100 000	789	1,38	8 333 158	22,45	10 085 132	9,68	20 025 269	14,18	193 268 105	22,83
100 001–1 000 000	66	0,12	8 722 549	23,50	9 374 872	9,00	17 133 590	12,13	177 649 257	20,99
1 000 001–	12	0,02	7 579 036	20,42	57 227 202	54,95	67 056 669	47,47	229 159 691	27,07
Yhteistilillä	0	0,00	64 670	0,17	61 364	0,06	126 034	0,09	1 354 764	0,16
Yhteensä	57 338	100,00	37 120 346	100,00	103 462 081	99,35	140 582 427	99,52	845 869 001	99,92
joista hallintarekisteröityjä	11	0,02	703 136	1,89	54 082 410	52,27	54 785 546	38,97	68 145 130	8,06
Orionin hallussa olevat omat osakkeet	1	0,00	0	0,00	675 401	0,65	675 401	0,48	675 401	0,08
Yhteensä	57 339	100,00	37 120 346	100,00	104 137 482	100,00	141 257 828	100,00	846 544 402	100,00

Suurimmat osakkeenomistajat¹

31.12.2017	A-osakkeet	B-osakkeet	Osakkeita yhteensä	% osakkeista	Ääniä yhteensä	% äänistä	Järjestys äänimäärän mukaan
1. Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	1 948 540	1 060 254	3 008 794	2,13 %	40 031 054	4,73 %	3.
2. Erkki Etola ja yhtiöt	2 500 000	300 000	2 800 000	1,98 %	50 300 000	5,94 %	1.
Etola Erkki	200 000	0			4 000 000		
Etola Oy	2 300 000	0			46 000 000		
Tiiviste-Group Oy		300 000			300 000		
3. Maa- ja vesitekniikan tuki r.y. ja yhtiöt	2 083 360	0	2 083 360	1,47 %	41 667 200	4,92 %	2.
Maa- ja vesitekniikan tuki r.y.	1 034 860	0			20 697 200		
Tukinvest Oy	1 048 500	0			20 970 000		
4. Kansaneläkelaitos	0	1 658 368	1 658 368	1,17 %	1 658 368	0,20 %	14.
5. Ylppö Jukka	1 247 136	297 729	1 544 865	1,09 %	25 240 449	2,98 %	4.
6. Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo	292 800	1 000 000	1 292 800	0,92 %	6 856 000	0,81 %	12.
7. Valtion Eläkerahasto	0	1 075 000	1 075 000	0,76 %	1 075 000	0,13 %	15.
8. Into Ylppö ja määräysvaltaäänät	785 492	242 848	1 028 340	0,73 %	15 952 688	1,88 %	6.
Ylppö Into	577 936	240 200			11 798 920		
Ylppö Eeva	110 778	1 324			2 216 884		
Ylppö Aurora	96 778	1 324			1 936 884		
9. OP-Suomi -sijoitusrahasto	0	950 000	950 000	0,67 %	950 000	0,11 %	16.
10. Aho Group Oy:n määräysvaltaäänät	809 085	2 429	811 514	0,57 %	16 184 129	1,91 %	5.
Aava Terveyspalvelut Oy	358 230	4			7 164 604		
Kliinisen Kemian Tutkimussäätiö	107 800	0			2 156 000		
Aho Juhani	121 819	0			2 436 380		
Aho Kari Jussi	59 000	0			1 180 000		
Porkkala Miia	31 115	0			622 300		
Lappalainen Annakajaja	40 944	2 000			820 880		
Aho Antti Jussi	43 262	0			865 240		
Aho Ville Jussi	46 915	425			938 725		

31.12.2017	A-osakkeet	B-osakkeet	Osakkeita yhteensä	% osakkeista	Ääniä yhteensä	% äänistä	Järjestys äänimäärän mukaan
11. Jouko Brade kuolinpesä ja yhtiöt	597 889	157 808	755 697	0,53 %	12 115 588	1,43 %	9.
Brade Jouko kuolinpesä	181 000	4 400			3 624 400		
Brade Oy	726	100			14 620		
Medical Investment Trust Oy	414 974	151 573			8 451 053		
Lamy Oy	1 152	235			23 275		
Helsinki Investment Trust Oy	37	1 000			1 740		
Helsinki Securities Oy	0	500			500		
12. Saastamoisen Säätiö	694 996	0	694 996	0,49 %	13 899 920	1,64 %	7.
13. Orionin Eläkesäätiö ²	544 000	102 924	646 924	0,46 %	10 982 924	1,30 %	10.
14. Eero Karvonen ja yhtiöt	615 500	26 433	641 933	0,45 %	12 336 433	1,46 %	8.
Karvonen Eero kuolinpesä	80 000	9 762			1 609 762		
EVK-Capital Oy	535 500	16 671			10 726 671		
15. Schweizerische Nationalbank	0	463 383	463 383	0,33 %	463 383	0,05 %	17.
16. Nordea Henkivakuutus Suomi Oy		439 034	439 034	0,31 %	439 034	0,05 %	18.
17. Oy Ingman Finance Ab	425 000	10 000	435 000	0,31 %	8 510 000	1,01 %	11.
18. Orionin Tutkimussäätiö	132 996	282 514	415 510	0,29 %	2 942 434	0,35 %	13.
Varma Keskinäinen							
19. Työeläkevakuutusyhtiö	0	413 609	413 609	0,29 %	413 609	0,05 %	19.
20. Sijoitusrahasto Nordea Pro Suomi	0	388 539	388 539	0,28 %	388 539	0,05 %	20.
20 suurinta yhteensä	12 676 794	8 870 872	21 547 666	15,25 %	262 406 752	31,00 %	
Hallintarekisteröidyt	703 136	54 082 410	54 785 546	38,78 %	68 145 130	8,05 %	
Muut	23 740 416	40 508 799	64 249 215	45,5 %	515 317 119	60,9 %	
Orionin hallussa olevat omat osakkeet ²	0	675 401	675 401	0,48 %	675 401	0,08 %	
Kaikki yhteensä	37 120 346	104 137 482	141 257 828	100,00 %	846 544 402	100,00 %	

¹ Luettelossa on ilmoitettu yhtiön suurimpien osakkeenomistajien suorat omistukset äänimäärineen, osakkeenomistajalla olevaan äänimäärään rinnastettavat liikkeeseenlaskijan tiedossa olevat osakkeenomistajan määräysvallassa olevalla yhteisöllä tai säätiöllä olevat äänimäärät, osakkeenomistajan ja sen määräysvallassa olevan yhteisön eläkesäätiöllä ja eläkekassalla olevat äänimäärät sekä muut äänimäärät, jonka käytöstä osakkeenomistaja voi yksin tai yhdessä kolmannen kanssa päättää tekemänsä sopimuksen nojalla tai muutoin.

² Ei äänioikeutta yhtiökokouksissa.

Hallituksen jäsenten osakeomistukset¹

31.12.2017	A-osakkeita, kpl	Muutos tilikauden alusta	B-osakkeita, kpl	Muutos tilikauden alusta	Osakkeita yhteensä, kpl	Osuus koko osake- kannasta, %	Osuus kaikista äänistä, %
Heikki Westerlund, puheenjohtaja	5 000	5 000	5 987	628	10 987	0,01	0,01
Timo Maasilta, varapuheenjohtaja	21 928	0	4 141	411	26 069	0,02	0,05
Sirpa Jalkanen	0	0	7 010	314	7 010	0,00	0,00
Ari Lehtoranta ²	0	0	314	314	314	0,00	0,00
Hilpi Rautelin ²	1 800	1 800	1 314	314	3 114	0,00	0,00
Eija Ronkainen	11 000	0	14 840	314	25 840	0,02	0,03
Mikael Silvennoinen	0	0	2 095	314	2 095	0,00	0,00
Hallitus yhteensä	39 728	6 800	35 701	2 609	75 429	0,05	0,10

¹ Osakeomistukset sisältävät myös määräysvaltayhteisöjen omistuksen.

² Alkaen 22.3.2017

Johtoryhmän jäsenten osakeomistukset¹

31.12.2017	A-osakkeita, kpl	Muutos tilikauden alusta	B-osakkeita, kpl	Muutos tilikauden alusta	Osakkeita yhteensä, kpl	Osuus koko osake- kannasta, %	Osuus kaikista äänistä, %
Timo Lappalainen, toimitusjohtaja	0	0	92 519	10 000	92 519	0,07	0,01
Satu Ahomäki	0	0	19 561	1 400	19 561	0,01	0,00
Markku Huhta-Koivisto	0	0	20 535	-600	20 535	0,01	0,00
Olli Huotari	0	0	49 000	4 595	49 000	0,03	0,01
Liisa Hurme	0	0	19 432	4 250	19 432	0,01	0,00
Jari Karlson	0	0	23 340	-2 600	23 340	0,02	0,00
Virve Laitinen	0	0	13 792	-300	13 792	0,01	0,00
Christer Nordstedt ²	0	0	0	0	0	0,00	0,00
Johtoryhmä yhteensä	0	0	238 179	16 745	238 179	0,17	0,03

¹ Osakeomistukset sisältävät myös määräysvaltayhteisöjen omistuksen.

² Alkaen 21.2.2017

Konsernin tunnusluvut

Taloudellista kehitystä koskevat tunnusluvut

	2013	2014	2015	2016	2017
Liikevaihto, milj. €	1 006,9	1 015,3	1 015,6	1 073,5	1 084,6
Liikevoitto, milj. €	267,7	272,4	266,6	314,6	293,0
% liikevaihdosta	26,6 %	26,8 %	26,2 %	29,3 %	27,0 %
Voitto ennen veroja, milj. €	264,0	267,8	262,3	310,9	286,5
% liikevaihdosta	26,2 %	26,4 %	25,8 %	29,0 %	26,4 %
Tuloverot, milj. €	57,8	56,6	54,2	61,9	60,5
T&K-kulut, milj. €	101,9	106,2	108,1	118,2	105,1
% liikevaihdosta	10,1 %	10,5 %	10,6 %	11,0 %	9,7 %
Investoinnit, milj. €	77,9	57,1	44,5	51,1	76,5
% liikevaihdosta	7,7 %	5,6 %	4,4 %	4,8 %	7,1 %
Taseen loppusumma, milj. €	979,0	1 001,5	1 047,4	1 062,9	1 055,5
Omavaraisuusaste, %	53,6 %	52,3 %	57,4 %	60,8 %	64,6 %
Nettovelkaantumisaste (gearing), %	8,4 %	-4,7 %	-9,6 %	-12,4 %	-1,9 %
Korollinen vieras pääoma, milj. €	257,8	234,5	187,8	152,5	151,3
Koroton vieras pääoma, milj. €	207,3	252,0	264,6	269,0	224,5
Rahavarat ja rahamarkkinasijoitukset, milj. €	214,7	258,5	245,2	231,9	164,1
Sijoitetun pääoman tuotto, %	38,5 %	36,6 %	35,7 %	40,9 %	36,2 %
Oman pääoman tuotto verojen jälkeen, %	40,3 %	41,1 %	37,5 %	40,3 %	34,2 %
Henkilömäärä kauden lopussa, hlöä	3 519	3 450	3 401	3 469	3 464
Henkilömäärä kaudella keskimäärin, hlöä	3 540	3 493	3 431	3 446	3 513
Palkat ja muut henkilöstökulut, milj. €	218,1	219,2	220,6	224,4	218,1

Osakekohtaiset tunnusluvut

	2013	2014	2015	2016	2017
Laimentamaton osakekohtainen tulos, €	1,46	1,50	1,48	1,77	1,61
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, €	1,46	1,50	1,48	1,77	1,61
Osakekohtainen rahavirta ennen rahoituseriä, €	1,02	1,72	1,51	1,62	1,09
Osakekohtainen oma pääoma, €	3,66	3,66	4,22	4,57	4,83
Osingonjako, milj €	175,7	182,9	183,1	217,7	203,8 ¹
Osingonjakosuhte, %	85,6 %	86,7 %	87,8 %	87,6 %	90,1% ¹
Osakekohtainen osinko, €	1,25	1,30	1,30	1,55	1,45 ¹
A-osake					
Osakemäärä 31.12., kpl	42 022 816	40 412 981	38 906 154	38 294 154	37 120 346
Efektiivinen osinkotuotto, %	6,1 %	5,2 %	4,1 %	3,7 %	4,5 % ¹
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)	13,94	16,69	21,51	23,94	19,92
Päätöskurssi 31.12., €	20,35	25,03	31,83	42,38	32,07
Kauden alin kurssi, €	17,30	19,13	24,90	27,70	31,21
Kauden keskikurssi, €	20,60	25,70	31,07	34,37	46,37
Kauden ylin kurssi, €	24,42	31,11	38,69	42,91	58,35
Vaihdettu osakemäärä, 1 000 kpl	2 736	2 595	2 868	1 984	3 198
Vaihdon osuus osakemäärästä, %	6,4 %	6,3 %	7,2 %	5,1 %	8,5 %
B-osake					
Osakemäärä 31.12., ilman omia osakkeita, kpl	98 546 021	100 275 182	101 923 958	102 180 308	103 462 081
Omat osakkeet 31.12., kpl	688 991	569 665	427 716	783 366	675 401
Osakemäärä 31.12., ml. omat osakkeet, kpl	99 235 012	100 844 847	102 351 674	102 963 674	104 137 482
Efektiivinen osinkotuotto, %	6,1 %	5,0 %	4,1 %	3,7 %	4,7% ¹
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)	13,99	17,18	21,60	23,89	19,30
Päätöskurssi 31.12., €	20,42	25,77	31,97	42,29	31,08
Kauden alin kurssi, €	17,28	19,07	25,47	27,79	29,72
Kauden keskikurssi, €	20,16	25,59	31,08	34,54	43,11
Kauden ylin kurssi, €	24,58	31,33	38,86	43,10	58,50
Vaihdettu osakemäärä, 1 000 kpl	76 574	74 825	67 069	57 063	86 594
Vaihdon osuus osakemäärästä, %	77,6 %	74,9 %	66,1 %	55,6 %	83,5 %
Osakkeita yhteensä 31.12., kpl	141 257 828	141 257 828	141 257 828	141 257 828	141 257 828
Osakemäärä kaudella keskimäärin ilman omia osakkeita, kpl	141 006 092	140 667 894	140 806 389	140 670 663	140 564 679
Osakkeiden kokonaisvaihto, % koko osakemäärästä	56,1 %	54,8 %	49,5 %	41,8 %	63,6 %
Osakekannan markkina-arvo 31.12. ilman yhtiön hallussa olevia omia osakkeita, milj. €	2 867,5	3 595,6	4 496,9	5 944,1	4 406,1

¹ Hallituksen ehdotus vuodelta 2017 yhtiökokoukselle.

Tunnuslukujen laskentaperusteet

Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE), %	=	$\frac{\text{Voitto ennen veroja + korkokulut ja muut rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma - korottomat velat kaudella keskimäärin}} \times 100$
Oman pääoman tuotto (ROE), %	=	$\frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Oma pääoma kaudella keskimäärin}} \times 100$
Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}} \times 100$
Nettovelkaantumisaste, %	=	$\frac{\text{Korollinen vieras pääoma - rahavarat - rahamarkkinasijoitukset}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$
Osakekohtainen tulos (EPS), €	=	$\frac{\text{Emoyhtiön omistajille kuuluva voitto}}{\text{Osakemäärä ilman yhtiön hallussa olevia omia osakkeita kaudella keskimäärin}}$
Osakekohtainen rahavirta ennen rahoituseriä, €	=	$\frac{\text{Liiketoiminnan rahavirta + investointien rahavirta}}{\text{Osakemäärä ilman yhtiön hallussa olevia omia osakkeita kaudella keskimäärin}}$
Osakekohtainen oma pääoma, €	=	$\frac{\text{Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{Osakemäärä kauden lopussa ilman yhtiön hallussa olevia omia osakkeita}}$
Osakekohtainen osinko, €	=	$\frac{\text{Tilikaudelta jaettava osinko}}{\text{Osakemäärä kauden lopussa ilman yhtiön hallussa olevia omia osakkeita}}$
Osingonjakosuhte, %	=	$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakekohtainen tulos}} \times 100$
Efektiiivinen osinkotuotto, %	=	$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}} \times 100$
Hinta/voitto -suhde (P/E)	=	$\frac{\text{Kauden viimeinen kaupantekokurssi}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$
Osakkeen keskikurssi, €	=	$\frac{\text{Osakkeen euromääräinen kokonaisvaihto}}{\text{Vaihdettujen osakkeiden määrä kaudella keskimäärin}}$
Osakekannan markkina-arvo, milj. €	=	Osakemäärä tilikauden lopussa x kauden viimeinen kaupantekokurssi
EBITDA	=	Liikevoitto + poistot + arvonalentumiset

Konsernitilinpäätös (IFRS)

Konsernin laaja tuloslaskelma

milj. €	Liitetieto	2017	2016
Liikevaihto	1	1 084,6	1 073,5
Myytyjen suoritteiden kulut		-440,6	-421,7
Bruttokate		644,0	651,8
Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut	2	1,8	24,3
Myynnin ja markkinoinnin kulut	3, 4	-198,6	-194,7
Tutkimus- ja kehityskulut	3, 4	-105,1	-118,2
Hallinnon kulut	3, 4	-49,1	-48,7
Liikevoitto		293,0	314,6
Rahoitustuotot	5	0,2	0,8
Rahoituskulut	5	-6,7	-4,9
Osuus osakkuusyritysten tuloksista			0,4
Voitto ennen veroja		286,5	310,9
Tuloverot	6	60,5	-61,9
Tilikauden voitto		226,0	249,0
MUUT LAAJAN TULOKSEN ERÄT VEROVAIKUTUS HUOMIOITUNA			
Myytävissä olevien sijoitusten arvonmuutos			-5,2
Muuntoerot		-1,4	-4,4
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi		-1,4	-9,5
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät		29,9	3,7
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi		29,9	3,7
Muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen		28,5	-5,8
Tilikauden laaja tulos verovaikutus huomioituna		254,4	243,2
TILIKAUDEN VOITON JAKAUTUMINEN			
Emoyhtiön omistajille		226,0	249,0
Määräysvallattomille omistajille		-0,0	0,0
TILIKAUDEN LAAJAN TULOKSEN JAKAUTUMINEN			
Emoyhtiön omistajille		254,4	243,2
Määräysvallattomille omistajille		-0,0	0,0
Laimentamaton osakekohtainen tulos, €¹	7	1,61	1,77
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, €¹	7	1,61	1,77
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä		42,3	40,6
Palkat ja muut henkilöstökulut		218,1	224,4

¹ Osakekohtainen tulos on laskettu emoyhtiön omistajille kuuluvasta voitosta.

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

Konsernitase

Varat

milj. €, 31.12.	Liitetieto	2017	2016
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	8	323,1	289,1
Liikearvo	9	13,5	13,5
Aineettomat oikeudet	9	36,7	37,9
Muut aineettomat hyödykkeet	9	2,6	2,5
Osuudet osakkuusyrietyksissä	10	0,1	0,1
Myytavissä olevat sijoitukset	11	0,3	0,4
Eläkesaaminen	12	55,2	22,8
Laskennalliset verosaamiset	13	1,3	1,5
Muut pitkäaikaiset saamiset	14	1,9	3,8
Pitkäaikaiset varat yhteensä		434,7	371,5
Vaihto-omaisuus	15	225,4	227,5
Myyntisaamiset	16	199,0	200,1
Muut saamiset	16	32,4	31,9
Rahamarkkinasijoitukset	16		31,0
Rahavarat	17	164,1	200,9
Lyhytaikaiset varat yhteensä		620,8	691,4
Varat yhteensä		1 055,5	1 062,9

Oma pääoma ja velat

milj. €, 31.12.	Liitetieto	2017	2016
Osakepääoma		92,2	92,2
Käyttörahassto		0,5	0,5
Muut rahastot		2,4	2,1
Kertyneet voittovarot		584,6	546,6
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma yhteensä		679,7	641,4
Määräysvallattomien omistajien osuudet		-0,0	0,0
Oma pääoma yhteensä	18	679,7	641,4
Laskennalliset verovelat	13	42,3	37,1
Eläkevelvoitteet	12	3,2	3,2
Varaukset	19	0,3	0,3
Pitkäaikaiset korolliset velat	20	150,3	150,2
Muut pitkäaikaiset velat	21	0,0	0,0
Pitkäaikaiset velat yhteensä		196,2	190,8
Ostovelat	22	83,2	106,1
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat	22	3,0	9,1
Muut lyhytaikaiset velat	22	92,4	112,9
Varaukset	19		0,2
Lyhytaikaiset korolliset velat	20	1,1	2,3
Lyhytaikaiset velat yhteensä		179,7	230,7
Velat yhteensä		375,8	421,5
Oma pääoma ja velat yhteensä		1 055,5	1 062,9

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma									
milj. €	Liite- tieto	Osake- pääoma	Käyttö- rahasto	Muut rahastot	Etuus- pohjaisten eläkejär- jestelyiden uudelleen määrittä- misestä johtuvat erät	Muuntoerot	Kertyneet voittovarot	Määräys- vallatto- mien omistajien osuudet	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2016		92,2	0,5	6,9	-1,6	-1,5	498,4	0,0	594,9
Tilikauden tulos							249,0		249,0
Muut laajan tuloksen erät									
Myytävissä olevien sijoitusten arvonmuutos				-5,2					-5,2
Muuntoerot						-3,4	-0,9		-4,4
Etuuspohjaisten eläkkeiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät					3,7				3,7
Tapahtumat omistajien kanssa									
Osingonjako ja pääoman palautus	18						-183,3		-183,3
Omat osakkeet	18						-16,8		-16,8
Osakekannustinjärjestelmä	4						3,4		3,4
Muut muutokset				0,3			-0,5	0,0	-0,1
Oma pääoma 31.12.2016		92,2	0,5	2,1	2,0	-5,0	549,5	0,0	641,4
Tilikauden tulos							226,0		226,0
Muut laajan tuloksen erät									
Muuntoerot						-1,0	-0,4		-1,4
Etuuspohjaisten eläkkeiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät					29,9				29,9
Tapahtumat omistajien kanssa									
Osingonjako ja pääoman palautus	18						-217,9		-217,9
Osakekannustinjärjestelmä	4						2,4		2,4
Muut muutokset				0,3			-0,9	-0,0	-0,7
Oma pääoma 31.12.2017		92,2	0,5	2,4	31,9	-5,9	558,6	-0,0	679,7

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

Konsernin rahavirtalaskelma

milj. €	Liitetieto	2017	2016
Liikevoitto		293,0	314,6
Poistot ja arvonalentumiset	3	42,3	40,6
Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot sekä romutukset		-0,6	-11,8
Realisoitumattomat kurssivoitot ja -tappiot		0,5	-1,7
Eläkesaamisen ja -velvoitteen muutos	12	4,6	6,3
Varausten muutos	19	-0,2	-0,1
Muut oikaisut		2,5	-6,7
Oikaisut liikevoittoon yhteensä		49,1	26,6
Myyntisaamisten ja muiden saamisten muutos		0,6	-7,6
Vaihto-omaisuuden muutos		2,0	-21,5
Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos		-41,6	-4,0
Käyttöpääoman muutos yhteensä		-38,9	-33,1
Maksetut korot ja muut rahoituskulut		-6,2	-11,9
Saadut korot ja muut rahoitustuotot		1,4	7,7
Saadut osingot		0,0	0,1
Maksetut verot	6	-70,0	-55,2
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä		228,4	248,9
Investoinnit aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin	8	-67,1	-41,2
Investoinnit aineettomiin hyödykkeisiin	9	-9,4	-6,7
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden, myytävissä olevien sijoitusten sekä osakkuusyritysten myynnit	8,10	1,6	26,8
Investointien rahavirta yhteensä		-74,9	-21,1
Lyhytaikaisten lainojen nostot	20	1,3	1,2
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	20	-3,5	-1,5
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	20		-36,7
Omien osakkeiden hankinta	18		-16,8
Maksetut osingot ja muu voitonjako	18	-218,0	-183,6
Rahoituksen rahavirta yhteensä		-220,3	-237,4
Rahavarojen muutos		-66,8	-9,7
Rahavarat 1.1.	17	231,9	245,2
Valuuttakurssien muutosten vaikutus		-1,0	-3,7
Rahavarojen muutos		-66,8	-9,7
Rahavarat 31.12.	17	164,1	231,9

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

Täsmäytys taseen rahavaroihin

milj. €	2017	2016
Taseen rahavarat kauden lopussa	164,1	200,9
Rahamarkkinasijoitukset kauden lopussa		31,0
Rahavirtalaskelman rahavarat	164,1	231,9

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Yleiset tiedot

Orion Oyj on suomalainen julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Espoo ja rekisteröity osoite Orionintie 1, 02200 Espoo. Orion Oyj tytäryhtiöineen kehittää, valmistaa ja markkinoi lääkkeitä ja lääkkeiden vaikuttavia aineita sekä diagnostisia testejä globaaleille markkinoille.

Orion-konsernin ensimmäinen tilikausi oli 1.7.–31.12.2006, koska konserni syntyi 1.7.2006 sitä edeltäneen Orion-konsernin jakauduttua lääke- ja diagnostiikkaliiketoimintaan sekä tukkukauppaliiketoimintaan. Orion Oyj on listattuna Nasdaq Helsingissä. Kaupankäynti Orion Oyj:n osakkeilla alkoi 3.7.2006.

Yhtiön hallitus on kokouksessaan 7.2.2018 hyväksynyt tämän konsernitilinpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksella on mahdollisuus myös muuttaa tilinpäätöstä. Tilinpäätösasiakirjat ovat nähtävillä verkkosivuilla www.orion.fi ja jäljennös tilinpäätöksestä on saatavissa Orion Oyj:n pääkonttorista osoitteesta Orionintie 1, 02200 Espoo.

Laatimisperiaatteet

Orion-konsernin tilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti soveltaen IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja, jotka ovat voimassa 31.12.2017. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitoa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädetyt menettelyt mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyt standardit ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisöainsäädännön vaatimusten mukaiset.

Konsernitilinpäätöksen tiedot perustuvat alkuperäisiin hankintamenoihin lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavia rahoitusvaroja, myytävissä olevia sijoituksia, johdannaisia ja osakeperusteisia maksuja, jotka on kirjattu käypään arvoon.

Tilinpäätöksen rahamääräisten lukujen esittämistarkkuus on miljoona euroa, ellei toisin mainita.

Tilikaudella 2017 sovelletut uudet IFRS-standardit ja IFRIC-tulkinnat

Seuraavat EU:n hyväksymät uudet standardit, tulkinnat ja muutokset olemassa oleviin standardeihin ja tulkintoihin on otettu käyttöön 1.1.2017 alkaen.

- IAS 7 (muutos), *Rahavirtalaskelmat*
- IAS 12 (muutos), *Tuloverot*

IFRS-standardeihin tehdyillä muutoksilla tai parannuksilla ei ole olennaista vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

Konsernitilinpäätöksen laatiminen

Tytäryritykset

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Orion Oyj:n ja kaikki sen suoraan tai välillisesti omistamat yritykset, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta syntyy, kun konserni omistaa yli puolet yrityksen äänivallasta tai sillä on oikeus määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta.

Keskinäinen osakkeenomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmällä. Hankitut tytäryhtiöt yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä, kun konserni on saanut määräysvallan, ja luovutetut tytäryritykset siihen saakka, jolloin määräysvalta lakkaa. Kaikki konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat, voitonjako ja realisoitumattomat sisäiset katteet eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Konsernin tilikauden voitto jaetaan emoyhtiön omistajille ja määräysvallattomille omistajille kuuluviin osuuksiin. Määräysvallattomille omistajille kuuluva oman pääoman osuus sisältyy konsernin omaan pääomaan, ja se eritellään oman pääoman muutoslaskelmassa.

Osakkuusyrietykset, yhteisyrietykset ja yhteiset toiminnot

Osakkuusyrietykset ovat yrityksiä, joissa konsernilla on merkittävä vaikutusvalta mutta ei määräysvaltaa. Merkittävä vaikutusvalta perustuu osakeomistukseen, joka tuottaa yleensä 20-50 % äänivallasta.

Yhteisyrietykset ovat yhteisjärjestelyitä, joissa emo- tai tytäryhtiöllä on yhteinen määräysvalta konserniin kuulumattoman yrityksen kanssa, ja joissa emo- tai tytäryhtiöllä on oikeuksia järjestelyn nettovarallisuuteen. Osakkuus- ja yhteisyrietykset yhdistellään konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmää käyttäen.

Yhteiset toiminnot ovat yhteisjärjestelyitä, jotka on toteutettu ilman erillistä sijoitusvälinettä tai joissa järjestelyn laillinen muoto on sellainen, että osapuolilla on suoria oikeuksia tiettyihin omaisuuseriin tai vastuita tietyistä veloista. Yhteiset toiminnot yhdistellään konsernitilinpäätökseen suhteellisen omistusosuuden mukaisesti.

Jos konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyrietyksen tappioista ylittää kirjanpitoarvon, ei tappiota yhdistellä, ellei konserni ole sitoutunut osakkuus- tai yhteisyrietyksen veloitteiden täyttämiseen.

Segmenttiraportointi

Toimintasegmentit on esitetty ylimmälle operatiiviselle päätöksentekijälle toimitettavan sisäisen raportoinnin mukaisena. Konsernin strategiset päätökset tekevä Orion Oyj:n toimitusjohtaja on ylin operatiivinen päätöksentekijä, joka vastaa resurssien kohdistamisesta toimintasegmenteille ja niiden tuloksen arvioinnista.

Ulkomaanrahan määräisten erien muuntaminen

Toimintavaluutta ja esittämisvaluutta

Konserniyritysten tilinpäätöksiin sisältyvät erät arvostetaan sen taloudellisen ympäristön valuutassa, jossa kyseinen yritys pääasiallisesti toimii (toimintavaluutta). Konsernitilinpäätös on esitetty euroina, joka on konsernin emoyhtiön toiminta- ja konsernitilinpäätöksen esittämisvaluutta.

Liiketapahtumat ja saldot

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat kirjataan toimintavaluutan määräisiksi liiketapahtumien toteutumispäivien kursseihin. Raportointikauden päättymispäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät on arvostettu käyttäen raportointikauden päättymispäivän kurssia. Ulkomaan rahan määräisten erien muuntamisesta syntyneet voitot ja tappiot on merkitty tuloslaskelmaan. Liiketoiminnan kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriin liikevoiton yläpuolelle. Suojaustarkoituksessa tehtyjen johdannaisten, joihin ei sovelleta IAS 39 mukaista suojauslaskentaa, kurssierot sisältyvät nettomääräisinä liiketoiminnan muihin tuottoihin tai kuluihin. Rahoitustoiminnan valuuttamääräisten saamisten ja velkojen sekä näihin liittyvien valuuttajohdannaisten kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Ulkomaan rahan määräiset ei-monetaariset tase-erät, joita ei ole arvostettu käypään arvoon, on arvostettu tapahtumapäivän kurssiin.

Konserniyhtiöt

Konsernin esittämismuunnosta poikkeavaa toimintavaluutaa käyttävien konserniyhtiöiden tuloslaskelmat muunnetaan euroiksi raportointikauden keskurssiin ja taseet raportointikauden päättymispäivän kurssiin. Tästä syntyvä kurssiero sekä näiden yhtiöiden hankintamenon eliminoinnista syntyvät muuntoerot kirjataan omaan pääomaan ja muutokset esitetään muissa laajan tuloksen erissä. Konsernissa ei ole hyperinflaatiomaissa toimivia konserniyhtiöitä.

Konserniyhtiöiden myynnin yhteydessä kertyneet, omaan pääomaan kirjatut muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

Ulkomaisen yksikön hankinnasta syntyneitä liikearvoja ja käypiin arvoihin pääsemiseksi tehtyjä oikaisuja käsitellään ulkomaisen yksikön varoina ja velkoina, ja ne muunnetaan raportointikauden päättymispäivän kurssiin.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet koostuvat pääosin tehdas- ja toimistokiinteistöistä, tutkimusrakennuksista sekä tuotannon, tutkimuksen ja kehityksen koneista ja laitteista. Aineelliset hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuun. Hyödykkeistä tehdään tasapoistot arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Hyödykkeiden jäännösarvoa ja taloudellista vaikutusaikaa tarkastellaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään jokaisessa tilinpäätöksessä ja oikaistaan kuvastamaan mahdollisia taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuvia muutoksia. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat seuraavat:

• Rakennukset ja rakennelmat	20–50 vuotta
• Koneet ja kalusto	5–10 vuotta
• Muut aineelliset hyödykkeet	10 vuotta

Maa-alueista ei kirjata poistoja. Korjaus- ja ylläpitomenot kirjataan raportointikauden kuluksi. Perusparannusinvestoinnit aktivoidaan, kun on todennäköistä, että ne tuottavat vastaista taloudellista hyötyä. Aineellisten hyödykkeiden luovutuksesta syntyvät voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan.

Aineettomat hyödykkeet

Tutkimus- ja kehittämismenot

Tutkimusmenot kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi toteutumishetkellä. Aineettomat hyödykkeet, jotka syntyvät kehittämistoiminnasta, merkitään taseeseen vain, jos kehittämisvaiheen menot ovat luotettavasti määritettävissä, tuote on teknisesti toteutettavissa ja kaupallisesti hyödynnettävissä, tuotteesta odotetaan saatavan vastaista taloudellista hyötyä ja konsernilla on aikomus ja resurssit saattaa kehitystyö loppuun. Konsernin näkemyksen mukaan ennen viranomaisen myöntämää myyntilupaa ei voida osoittaa, että aineeton hyödyke tulee tuottamaan vastaista taloudellista hyötyä. Konsernissa ei ole tästä johtuen aktivoitu oman kehittämistoiminnan kuluja. Samoja kirjaamisperiaatteita on sovellettu ulkopuolisilta toimijoilta ostettuihin palveluihin. Tutkimus- ja kehitystoiminnan käytössä olevien ohjelmistojen, rakennusten, koneiden ja laitteiden poistot kirjataan tutkimus- ja kehityskuluihin niiden taloudellisen vaikutusaikana.

Liikearvo

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää konsernin osuuden hankitun yrityksen nettovarallisuuden käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Liikearvo arvostetaan hankintamenoon vähennettynä kertyneillä arvonalentumisilla. Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten rahavirtaa tuottaville yksiköille tai yksiköiden ryhmille, joiden odotetaan hyötyvän liiketoimintojen yhdistämisestä. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmät on määritetty toimintasegmenttien mukaisesti. Konsernin taseessa oleva liikearvo on syntynyt ennen IFRS-siirtymää, ja se vastaa aiemman tilinpäätösnormiston mukaista kirjanpitoarvoa, jota on käytetty oletushankintamenona 1.1.2004 IFRS:ään siirryttäessä.

Aineettomat oikeudet ja muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomat oikeudet ja muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintameno. Omaisuuseristä tehdään tasapoistot niiden taloudellisena vaikutusaikana, joka yleensä vaihtelee viidestä kymmeneen vuoteen.

Ulkopuolisilta hankitut aineettomat oikeudet, kuten tuote- ja myyntioikeudet, merkitään taseeseen. Kun kyse on kehitteillä olevasta tuotteesta, arvioidaan menojen perusteita. Mikäli kyseessä on korvaus tehdystä tutkimus- ja kehittämisestä, josta ei vielä ole syntynyt taseeseen kirjattavaa aineetonta oikeutta, menot kirjataan tutkimus- ja kehityskuluihin. Mikäli taas katsotaan aineettoman oikeuden siirtyvän konsernille, menot merkitään taseeseen. Aineettomiin oikeuksiin sisältyvien myyntilupien sekä tuote- ja myyntioikeuksien poistot esitetään myynnin ja markkinoinnin kuluissa ja poistojen kirjaaminen aloitetaan, kun viranomaisella on myöntänyt tuotteelle myyntiluvan ja tuotteen myynti aloitetaan.

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvon alentuminen

Konserni arvioi jokaisena raportointikauden päättämispäivänä, onko viitteitä jonkin omaisuuserän arvonalentumisesta. Jos viitteitä ilmenee, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Liikearvon ja käyttöönottamattoman aineettoman omaisuuden osalta arvio tehdään vuosittain, vaikka viitteitä ei olisikaan ilmennyt. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuville menoilla tai sen käyttöarvo sen mukaan, kumpi niistä on suurempi. Käyttöarvo lasketaan diskonttaamalla hyödykkeestä odotettavissa olevien vastaisten rahavirtojen nykyarvo. Diskonttauskorkona on käytetty keskimääräistä painotettua pääoman tuottovaatimusta (WACC), joka on laskettu ennen veroja ja jossa on käytetty oman ja vieraan pääoman suhteena Standard & Poor'sin terveydenhuollon teollisuusindeksiä. Indeksillä vastaa tarkasteltavana olevan omaisuuserän suorituspotentiaalia ja riskejä.

Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan, jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumistappio peruutetaan liikearvoa lukuun ottamatta, jos olosuhteissa tapahtuu muutos ja kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää kirjanpitoarvon. Arvonalentumistappiota ei peruuteta enempää kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappiota.

Liikearvon arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman kohtaan Muut liiketoiminnan kulut, joka sisältää toiminnoille kohdistamattomia kuluja. Käyttöönottamattoman aineettoman omaisuuden, joka muodostuu pääasiassa myyntiluvista ja tuoteoikeuksista, arvonalentumistestit laaditaan erikseen jokaisesta tase-arvoltaan olennaisesta omaisuuserästä. Arvonalentumiset kirjataan ao. toimintojen kuluihin, myyntilupien, tuote- ja myyntioikeuksien osalta myynnin ja markkinoinnin kuluihin.

Vuokrasopimukset

Konserni vuokralle ottajana

Vuokrasopimukset, joiden perusteella konsernille siirtyy olennainen osa hyödykkeiden omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Rahoitusleasingsopimukset merkitään taseeseen varoiksi ja veloiksi vuokra-ajan alkamisajankohtana joko hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon.

Rahoitusleasingsopimuksella hankitusta hyödykkeestä kirjataan poistot muiden aineellisten -hyödykkeiden tapaan joko hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Maksusuoritukset jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen vuokra-aikana siten, että kullakin kaudella jäljellä olevan velan korkoprosentti pysyy samana. Vastaavat vuokravelvoitteet sisältyvät taseen pitkä- ja lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin.

Mikäli omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät vuokralle antajalle, käsitellään sopimus muuna vuokrasopimuksena, ja sopimuksen perusteella maksettavat vuokrat kirjataan kuluksi tasaerinä vuokra-ajan kuluessa.

Edellä mainittuja periaatteita sovelletaan sekä erillisiin vuokrasopimuksiin, että vuokrasopimuksiin, jotka sisältyvät muihin sopimuksiin.

Vieraan pääoman menot

Vieraan pääoman menot kirjataan tuloslaskelmaan sillä raportointikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Huomattavan pitkän valmistusajan vaativien omaisuuserien hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta välittömästi johtuvat vieraan pääoman menot aktivoidaan osana kyseisen omaisuuserän hankintamenoa.

Julkiset avustukset

Tutkimuksiin liittyvät julkiset avustukset kirjataan tutkimuskulujen vähennykseksi niille raportointikausille, joilla avustuksia vastaavat kulut ovat syntyneet. Jos viranomaisilta on saatu päätös tutkimus- ja kehityslainan muuttamisesta avustukseksi, se tuloutetaan Muihin liiketoiminnan tuottoihin. Aineellisten tai aineettomien hyödykkeiden hankintaan liittyvät julkiset avustukset kirjataan hyödykkeiden hankintamenojen pienennykseksi. Avustukset tuloutuvat tällöin pienempien poistojen muodossa hyödykkeen taloudellisena vaikutusaikana.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus esitetään taseessa itse valmistettujen tuotteiden osalta standardihintaa käyttäen, sekä ostettujen tuotteiden osalta painotetun keskihinnan menetelmää käyttäen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneiden muuttuvien menojen tai niitä alhaisemman todennäköisen luovutushinnan tai jälleenhankintahinnan määräisenä. Vaihto-omaisuuden arvoon on sisällytetty vaihto-omaisuuden hankintamenot sekä valmistusmenot, jotka sisältävät välittömästi tuotannon määrään yhteydessä olevat menot sekä systemaattisesti kohdistetun osuuden valmistuksen kiinteistä ja muuttuvista yleismenoista.

Nettorealisointiarvo on tavanomaisessa liiketoiminnassa saatava arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty arvioidut tuotteen valmiiksi saattamiseen tarvittavat menot ja myynnistä johtuvat menot.

Rahoitusvarat

Luokittelu

Konsernin rahoitusvarat luokitellaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin, lainoihin ja muihin saamisiin sekä myytävissä oleviin rahoitusvaroihin.

Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat on hankittu, ja luokittelu päätetään alkuperäisen hankinnan yhteydessä. Yli 12 kuukauden kuluttua tilinpäätöspäivästä erääntyvä rahoitusvara sisältyy taseessa pitkäaikaisiin varoihin. Mikäli rahoitusvara erääntyy tai se on tarkoitus pitää alle 12 kuukautta raportointikauden päättymispäivästä, se sisältyy taseen lyhytaikaisiin varoihin.

1. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä. Rahoitusvara luokitellaan tähän ryhmään, jos se on hankittu pääasiassa lähitulevaisuudessa tapahtuvaa myyntiä varten. Myös johdannaiset, joihin ei sovelleta IAS 39 mukaista suojauslaskentaa, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi.

2. Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla. Tähän ryhmään kuuluvat myös Myyntisaamiset, Rahavarat ja rahoitusvaroiksi luettava osa taseen erästä Muut saamiset.

3. Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia varoja, jotka on joko nimenomaisesti luokiteltu tähän ryhmään tai joita ei ole luokiteltu mihinkään muuhun ryhmään. Tähän ryhmään sisältyy taseen Myytävissä olevat sijoitukset ja sijoitushetkellä yli 3 kuukauden pituiset rahamarkkinasijoitukset.

Kirjaaminen ja arvostaminen

Rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan selvityspäiväkäytännön mukaisesti kirjanpitoon lukuun ottamatta johdannaisia, jotka kirjataan hankintapäivänä. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat kirjataan alun perin käypään arvoon ja transaktiomenot kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan. Muut rahoitusvarat kirjataan alun perin myös käypään arvoon, mutta arvoon lisätään transaktiomenot.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat arvostetaan myöhemmin käypään arvoon, joka perustuu raportointikauden päättymispäivän markkinahintaan. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon, tai milloin käypä arvo ei ole määritettävissä luotettavasti, hankintamenoon vähennettynä mahdollisilla arvonalentumisilla. Lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ryhmän johdannaisten käyvän arvon muutoksista johtuvat sekä realisoitumattomat että realisoituneet voitot ja tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti sillä raportointikaudella, jonka aikana ne syntyvät, joko Liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin tai Rahoitustuottoihin ja -kuluihin riippuen siitä, onko suojattu operatiivisia vai rahoituseriä.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon ja esitetään muissa laajan tuloksen erissä verovaikutus huomioon ottaen. Kertyneet käyvän arvon muutokset siirretään omasta pääomasta tulosvaikutteisesti silloin kun sijoitus myydään tai kun sen arvo on alentunut siten, että sijoituksesta tulee kirjata arvonalentumistappio. Myytävissä olevien korkosijoitusten korkotuotot kirjataan rahoitustuottoihin käyttäen efektiivisen koron menetelmää.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta silloin, kun konserni on menettänyt sopimusperusteiset oikeudet rahavirtoihin tai kun se on siirtänyt merkittävältä osin riskit ja tuotot konsernin ulkopuolelle.

Rahoitusvarojen arvon alentuminen

Konsernissa arvioidaan jokaisena raportointikauden päättymispäivänä, onko näyttöä siitä, että jonkin konsernin rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo saattaa olla alentunut.

Kriteerejä, joiden perusteella konsernissa todetaan, että arvonalentumistappion syntymisestä on objektiivista näyttöä:

- liikkeeseenlaskijan tai velallisen merkittävät taloudelliset vaikeudet
- sopimusehtojen rikkominen, kuten maksujen laiminlyönti tai maksusuorituksen merkittävä viivästyminen
- velallisen konkurssin tai muun taloudellisen uudelleenjärjestelyn todennäköisyys.

Jaksotettuun hankintamenoön taseeseen merkityt varat

Jaksotettuun hankintamenoön merkittyjen varojen arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Lainojen ja muiden saamisten ryhmän osalta tulosvaikutteisesti kirjattavan arvonalentumistappion suuruus määritetään saamisen kirjanpitoarvon ja efektiivisellä korolla diskontattujen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Mikäli arvonalentumistappion määrä pienenee jollakin myöhemmällä kaudella ja vähennyksen voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumisen kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan, kirjattu tappio peruutetaan tulosvaikutteisesti.

Myytäviksi oleviksi luokitellut varat

Jos kyseessä on vieraan pääoman ehtoinen arvopaperi, konserni käyttää edellisessä kappaleessa mainittuja kriteerejä. Jos kyseessä on myytävissä olevaksi luokiteltu oman pääoman ehtoinen sijoitus, katsotaan käyvän arvon merkittävän tai pitkittyneen alentumisen alle hankintamenoön olevan merkki omaisuuserän arvon alentumisesta. Jos tällaista näyttöä on, käyvän arvon rahastoon kertynyt tappio siirretään tulosvaikutteiseksi eräksi. Oman pääoman ehtoisen sijoituksen arvonalentumistappiota ei peruuteta tulosvaikutteisesti, kun taas vieraan pääoman ehtoiseen instrumenttiin kohdistuneen arvonalentumistappion myöhempi peruuntuminen kirjataan tulosvaikutteisesti.

Rahavarat

Rahavaroihin sisältyvät käteisvarat, pankkitilien varat, pankkitalletukset sekä likvidit korkosijoitukset. Likvidit korkosijoitukset ovat pankkien ja yritysten emittoimia sijoitus- ja yritystodistuksia, joiden alkuperäinen maturiteetti on enintään 3 kuukautta.

Rahavirtalaskelmassa taseen rahavaroihin rinnastetaan rahamarkkinasijoitukset, jotka ovat myytävissä olevia korkosijoituksia ja joiden alkuperäinen maturiteetti on yli 3 ja enintään 6 kuukautta. Rahamarkkinasijoitukset ovat osa konsernin aktiivista kassanhallintaa.

Rahoitusvelat

Rahoitusvelat merkitään alun perin kirjanpitoon käypään arvoon, josta on vähennetty transaktiomenot. Myöhemmin rahoitusvelat, lukuun ottamatta johdannaisvelkoja arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenoön.

Rahoitusvelat luokitellaan taseessa pitkäaikaisiksi veloiksi, jos niiden eräpäivä on yli 12 kuukauden kuluttua raportointikauden päättymispäivästä. Käytössä olevat pankkitilien luottolimitit sekä emitoidut yritystodistukset kuuluvat lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin samoin kuin pitkäaikaisten korollisten velkojen seuraavan 12 kuukauden aikana lyhennettävä osuus.

Johdannaisinstrumentit ja suojauslaskenta

Johdannaiset kirjataan alun perin johdannaissopimuksen solmimispäivän käypään arvoon, ja sen jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon raportointikauden päättämispäivän markkinakurssiin. Johdannaiset esitetään taseessa muissa saamisissa ja veloissa.

Konserni ei sovelle suojauslaskentaa valuuttamääräisiä tase-eriä ja erittäin todennäköisiä ennakoituja rahavirtoja suojaaviin valuuttajohdannaisiin, vaikka ne konsernin rahoituspolitiikan mukaisesti on hankittu suojaavassa tarkoituksessa. Nämä johdannaissopimukset on luokiteltu kaupankäyntitarkoituksessa oleviksi ja niiden käyvän arvon muutos kirjataan tulosvaikutteisesti joko Liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin tai Rahoitustuottoihin ja -kuluihin riippuen siitä, onko operatiivisesti tarkasteltuna suojattu myyntituottoja tai rahoituseriä.

Oma pääoma

Kantaosakkeet esitetään osakepääomana. Uusien osakkeiden tai optioiden liikkeeseenlaskusta välittömästi johtuvat transaktiomenot esitetään verovaikutuksilla oikaistuina omassa pääomassa saatujen maksujen vähennyksenä. Jos jokin konserniin kuuluva yritys ostaa yhtiön osakkeita, maksettu vastike ja hankinnasta välittömästi aiheutuvat menot vähennetään omasta pääomasta.

Käyttörahoisto ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto sisältyvät osakeyhtiölain mukaisiin jakokelpoisiin varoihin.

Varaukset ja ehdolliset velat

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena olemassa oleva oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja maksuvelvoitteen toteutuminen on todennäköistä ja sen suuruus voidaan luotettavasti määrittää.

Uudelleenjärjestelyvaraus kirjataan, kun konserni on laatinut yksityiskohtaisen uudelleenjärjestelysuunnitelman sekä aloittanut sen toimeenpanon tai tiedottanut asiasta osapuolille, joita se koskee.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuvelvoitteen täyttämistä, tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdollinen velka esitetään liitetiedoissa.

Työsuhde-etuudet

Eläkevastuut

Konsernin eläkejärjestelyt hoidetaan kunkin maan paikallisten määräysten ja käytännön mukaisesti. Konsernilla on sekä maksupohjaisia että etuusperusteisia järjestelyjä. Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja erillisille yksiköille. Konsernilla ei ole oikeudellisia eikä tosiasiallisia velvoitteita lisämaksujen suorittamiseen, mikäli maksujen saajataho ei kykene suoriutumaan työsuhde-etuuksien maksamisesta. Kaikki sellaiset järjestelyt, jotka eivät täytä näitä ehtoja, ovat etuusperusteisia järjestelyjä. Suoritukset maksupohjaisiin järjestelyihin kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi kyseiseltä kaudelta suoritettavien maksujen mukaisesti.

Konsernin merkittävimmät etuusperusteiset eläkejärjestelyt ovat Suomessa, jossa konsernin toimihenkilöille on järjestetty Orionin Eläkesäätiössä lakisääteinen TyEL-eläketurva ja osalle toimihenkilöistä lisäeläketurva. Lisäksi konsernin johdolla on etuusperusteiseksi luokiteltuja eläkejärjestelyjä henkivakuutusyhtiöissä. Etuusperusteisten eläkejärjestelyjen veloitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden eläkekulut on laskettu käyttäen ennakoituun etuoikeusyksikköön perustuvaa menetelmää (Projected Unit Credit Method). Eläkekulu kirjataan kuluksi henkilöstön arvioidulle palvelusajalle. Taseeseen kirjattava etuuspohjainen nettovelka on etuuspohjaisen veloitteen raportointikauden päättymispäivän nykyarvo, josta on vähennetty järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo. Etuuspohjaisen veloitteen nykyarvo on tulevaisuudessa arvion mukaan maksettavaksi tulevien eläkkeiden nykyarvo, kun diskonttokorkona on käytetty maturiteetiltaan etuuspohjaista veloitetta mahdollisimman hyvin vastaavien, yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen korkoa. Lainat, joiden korkoa käytetään, on laskettu liikkeelle samassa valuutassa kuin maksettavat etuudet.

Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä syntyvät uudelleen määrittämisestä johtuvat erät kirjataan suoraan muihin laajan tuloksen eriin sen tilikauden aikana, jolloin ne syntyvät. Konsernissa olennaisimmat uudelleen määrittämisestä johtuvat erät ovat vakuutusmatemaattisista voitoista ja tappioista sekä järjestelyyn kuuluvien varojen tuotosta (pl. nettokorkoon sisältyvät erät) johtuvia.

Konserni soveltaa laskentakäytäntöä, jossa järjestelyistä aiheutuva nettokorko kirjataan liikevoiton yläpuolelle toimintokohtaisesti osana etuuspohjaista eläkekulua.

Osakeperusteiset maksut

Hallituksen päättämän avainhenkilöstölle suunnatun osakepalkkiojärjestelmän etuudet kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan etuuden syntymisjakson aikana. Osakkeina selvitettävä osuus arvostetaan käypään arvoon etuuden myöntämishetkellä ja omaan pääomaan kirjataan tuloslaskelman kulkikirjausta vastaava lisäys. Rahana selvitettävä osuus kirjataan velkana, joka arvostetaan käypään arvoon raportointikauden päättymispäivänä. Osakkeiden käypä arvo on B-osakkeen päätöskurssi etuuden myöntämispäivänä.

Ei-markkinaperusteiset ehdot, kuten henkilökohtaiset tavoitteet ja tulostavoitteet, vaikuttavat arvioon osakkeiden ja niihin liittyvien rahasuoritusten lopullisesta määrästä. Arvio lopullisesta osakkeiden ja niihin liittyvien rahasuoritusten määrästä päivitetään jokaisena raportointikauden päättymispäivänä. Arvioiden muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Tuloverot

Konsernin tuloslaskelman verokulu muodostuu konserniyhtiöiden raportointikauden tulokseen perustuvista veroista, aikaisempiin raportointikausiin kohdistuvista veronokaisuksista sekä laskennallisesta verosta. Suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin liittyvä vero vaikutus kirjataan vastaavasti osaksi omaa pääomaa. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan verotettavasta tulosta kunkin maan voimassa olevan verokannan perusteella.

Laskennallinen vero lasketaan kaikista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon väliaikaisista eroista. Konserniyhtiöiden vahvistetuista verotuksellisista tappioista lasketaan verosaaminen vain siihen määrään asti, johon niitä arvioidaan voitavan tulevaisuudessa hyödyntää. Laskennalliset verot lasketaan käyttämällä raportointikauden päättymispäivään mennessä säädettyjä tai käytännössä hyväksytyjä verokantoja.

Tuloutusperiaatteet

Myydyt tavarat ja palvelut

Konsernin liikevaihto sisältää tuotot tavaroiden sekä palveluiden myynnistä oikaistuna välillisillä veroilla, alennuksilla sekä valuuttamääräisestä myynnistä aiheutuvilla kurssieroilla. Liikevaihtoon sisältyy myös markkinointipartnereiden kanssa tehtyihin sopimuksiin perustuvia etappimaksuja, joilla partneri osallistuu kehittäillä olevan tuotteen tutkimus- ja kehityskulujen kattamiseen ja jotka on sidottu tutkimusprojekteissa saavutettuihin etappeihin. Lisäksi liikevaihtoon sisällytetään konserniyhtiöiden konsernin ulkopuolisille yhtiöille lisensioimista tuotteista saatavat rojalit.

Tuotot tavaroiden myynnistä kirjataan, kun tavaroiden omistamiseen liittyvät merkittävät riskit ja edut ovat siirtyneet ostajalle. Tuotot palveluista kirjataan, kun palvelu on suoritettu. Etappimaksut kirjataan, kun tutkimus- ja kehitysprojekti on edennyt partnerin kanssa ennalta sovittuun vaiheeseen ja partnerille on syntynyt velvoite maksaa osuutensa. Rojalit kirjataan suoriteperusteella lisensiointisopimusten mukaisesti.

Korot ja osingot

Korkotuotot on kirjattu efektiivisen koron menetelmällä ja osinkotuotot silloin, kun oikeus osinkoon on syntynyt.

Toimintokohtaisen tuloslaskelman sisältö

Myytyjen suoritteiden kulut

Myytyjen suoritteiden kulut sisältävät tuotteiden valmistukseen ja hankintaan liittyvät palkka-, materiaali-, hankinta- ja muut kulut.

Myyntin ja markkinoinnin kulut

Myyntin ja markkinoinnin kulut sisältävät tuotteiden jakeluun, myyntikenttään, markkinointiin, mainontaan ja muuhun myyntin edistämiseen liittyvät kulut, mukaan lukien palkat.

Tutkimus- ja kehityskulut

Tutkimuksen ja kehityksen kulut sisältävät toimintaan liittyvät palkka- ja materiaalikulut, ulkopuolisilta ostettujen palvelujen kulut sekä muut kulut. Tutkimus- ja kehityskulut sisältävät myös yhteisiksi toiminnoiksi luokiteltujen tutkimus- ja kehityshankkeiden kulut. Kuluista kirjataan se osuus, joka vastaa konsernin osuutta hankkeesta sopimuksen mukaisesti.

Hallinnon kulut

Hallinnon kuluihin sisältyvät yleishallinnolliset kulut sekä konsernin johdon kulut.

Toiminnoille kohdistetaan niiden käytössä olevien hyödykkeiden poistot ja arvonalentumiset sekä aiheuttamisperiaatteen mukaisesti osuus hallinnon kuluista.

Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöstä laadittaessa yhtiön johto on joutunut tekemään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat tilinpäätöksessä esitettyihin eriin. Toteumat voivat poiketa näistä arvioista. Arviot liittyvät pääosin omaisuuserien arvonalentumistestaukseen, etuusperusteisen eläkekorvauksen ja -velan määrittämiseen sekä varausten ja tuloverojen määrittämiseen. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sovellettaessa.

Konsernissa keskeiset tulevaisuutta koskevat oletukset ja raportointikauden päättämispäivän arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät, jotka aiheuttavat merkittävän riskin varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen muuttumiselle olennaisesti seuraavan raportointikauden aikana, ovat seuraavat:

Pitkäaikaiset omaisuuserät

Toteutuneet rahavirrat voivat poiketa arvioituista diskontatuista tulevasta rahavirroista, koska yhtiön omaisuuserien pitkä taloudellinen käyttöaika, tuotteiden ennustettujen myyntihintojen, tuotantokustannusten sekä laskelmissa käytetyn diskonttauskoron muutokset voivat johtaa arvonalennuskulujen kirjaamiseen.

Työsuhde-etuudet

Konsernilla on erilaisia eläkejärjestelyjä työntekijöidensä eläkkeelle jäämisen tai työsuhteen päättymisen varalta. Työsuhde-etuuksiin liittyvien kulujen ja velkojen laskennassa käytetään useita tilastollisia ja muita vakuutusmatemaattisia tekijöitä kuten diskonttauskorko, arvioituvat tulevat palkkatason muutokset ja vaihtuvuus. Käytetyt tilastolliset tekijät voivat poiketa huomattavasti

toteutuneesta kehityksestä johtuen mm. muuttuneesta yleisestä taloudellisesta tilanteesta ja henkilökunnan palvelusajan pituudesta. Vakuutusmatemaattisten tekijöiden muutoksista aiheutuneet voitot ja tappiot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sen tilikauden aikana, jolloin ne syntyvät. Muutokset vaikuttavat tilikauden laajaan tulokseen.

Tuloverot

Konserni arvioi tilinpäätösten yhteydessä erityisesti laskennallisten verosaamisten kirjausperusteet. Tätä varten arvioidaan, miten todennäköisesti tytäryhtiöillä on kerrytettävissä verotettavaa tuloa, jota vastaan käyttämättömät verotukselliset tappiot tai käyttämättömät verotukseen liittyvät hyvitykset voidaan hyödyntää. Ennusteissa käytettävät tekijät voivat poiketa toteutuneista, mikä voi johtaa verosaamisten kulukirjauksiin tuloslaskelmassa.

Liitetiedoissa on annettu lisätietoja keskeisten epävarmuustekijöiden ja johdon suorittaman harkinnan vaikutuksista edellä mainittuihin tilinpäätöseriin.

Tulevina tilikausina sovellettavat uudet IFRS-standardit ja IFRIC-tulkinnat

Konserni ottaa käyttöön 1.1.2018 seuraavat uudet standardit ja tulkinnat sekä muutokset olemassa oleviin standardeihin:

- IFRS 15 (uusi standardi ja muutos), *Myyntituotot asiakassopimuksista*. Standardin vaikutuksesta konsernin taloudelliseen raportointiin on annettu tietoa alla erillisessä kappaleessa. Standardin muutos selventää suoritevelvoitteen yksilöimistä ja lisenssien käsittelyä. Konserni huomioi muutokset osana IFRS 15 -standardin käyttöönottoa.
- IFRS 9 (uusi standardi), *Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu ja arvostaminen*. Standardin vaikutuksesta konsernin taloudelliseen raportointiin on annettu tietoa alla erillisessä kappaleessa.
- IFRS 2 (muutos)¹, *Osakeperusteiset maksut*. Standardin muutos ohjeistaa mm. oikeuden syntymisehtojen ja lopullista oikeutta synnyttämättömien ehtojen vaikutuksesta käteisvaroina maksettavien osakeperusteisten liiketoimien arvostamiseen. Lisäksi muutos käsittelee osakeperusteisesti maksettavien liiketoimien arvostusta, kun niihin liittyy nettoselvitys verovelvoitteiden osalta. Muutoksella ei konsernin arvion mukaan ole vaikutusta konsernin taloudelliseen raportointiin.
- IFRIC 22 (uusi ohjeistus)¹, *Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet ja ennakkomaksut*. Ohjeistus käsittelee sitä, mitä kurssia tulee käyttää raportointihetkellä sellaisiin ulkomaan rahan määräisiin eriin, joihin liittyvä suoritus vastaanotetaan tai maksetaan ennakkona, ja suoritusta vastaava ei-rahamääräinen omaisuus- tai velkaerä kirjataan. Ohjeistuksella ei konsernin arvion mukaan ole olennaista vaikutusta konsernin taloudelliseen raportointiin.
- IASB:n vuosittaiset parannukset (2014–2016)¹ standardiin IFRS 12, *Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot osuuksista muissa yhteisöissä*. IFRS 12 -standardin esittämiskaavat, pois lukien yhteenveto tytär-, yhteis-, ja osakkuusyrityksiä koskevasta taloudellisesta informaatiosta, koskevat konsernin sellaisia osuuksia muissa yhteisöissä, jotka on IFRS 5:n mukaisesti luokiteltu myytävänä oleviksi tai lopetetuiksi toiminnoiksi.

Konserni ottaa käyttöön 1.1.2019 tai sen jälkeen seuraavat uudet standardit ja tulkinnat sekä muutokset olemassa oleviin standardeihin:

- IFRS 16 (uusi standardi)¹, *Vuokrasopimukset*. Uusi standardi korvaa aiemman vuokrasopimuksia koskeneen IAS 17 -standardin, jonka mukaan vuokralle ottajan piti kirjata rahoitusleasing-sopimus tasevaikutteisesti. Muilla vuokrasopimuksilla ei ollut vaikutusta taseeseen. Uuden standardin myötä lähes kaikki vuokrasopimukset merkitään taseeseen. Standardi tulee vaikuttamaan taseeseen perustuviin tunnuslukuihin, kuten omavaraisuusasteeseen. IAS 17:ssä muuksi vuokrasopimukseksi luokiteltujen sopimusten osalta IFRS 16 tulee muuttamaan tuloslaskelmaan kirjattavien kulujen kohdistumista ja kullakin tilikaudella kirjattavien kulujen kokonaisuutta. Muiden vuokrasopimusten osalta kulujen määrä tulee olemaan sopimusten ensimmäisinä vuosina korkeampi, ja kulut alentuvat vuokra-ajan loppua kohti. Tilikauden 2017 lopussa konsernilla oli yhteensä 6,1 miljoonaa euroa vuokravastuita muihin ei-purettavissa oleviin vuokrasopimuksiin liittyen (ks. konsernitilinpäätöksen liitetieto 27). Konserni on selvittämässä standardin vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IFRS 9 (muutos)¹, *Rahoitusinstrumentit*. Muutos käsittelee sitä, mitä rahoitusvaroja voidaan kirjata jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta sen sijaan, että niiden arvomuutos kirjattaisiin tulosvaikutteisesti. Muutos koskee rahoitusvaroja, joihin liittyy ennakkomaksu, ja jotka sopimuksen ennen aikaisen päättämisen seurauksena johtaisivat kohtuulliseen negatiiviseen kompensatioon. Muutoksella ei konsernin arvion mukaan ole vaikutusta konsernin taloudelliseen raportointiin.

- IAS 28 (muutos)¹, *Etukäteen suoritettavaa maksua koskevat ominaisuudet, joihin liittyy negatiivinen kompensatio*. Muutos käsittelee sitä, että pitkäaikaiset osuudet osakkuus- tai yhteisyrityksessä, johon ei sovelleta pääomaosuusmenetelmää, käsitellään IFRS 9:n mukaisesti ennen kuin kirjataan tappiota tai arvonalentumista IAS 28:n mukaan. Muutoksella ei konsernin arvion mukaan ole vaikutusta konsernin taloudelliseen raportointiin.
- IASB:n vuosittaiset parannukset standardeihin, kierros 2015–2017. Näillä parannuksilla ei arvioida olevan olennaista vaikutusta konsernitiilinpäätökseen. Parannukset tulevat vaikuttamaan seuraaviin standardeihin:
  - IFRS 3, *Liiketoimintojen yhdistäminen*
  - IFRS 11, *Yhteisjärjestelyt*
  - IAS 12, *Tuloverot*
  - IAS 23, *Vieraan pääoman menot*
- IFRIC 23 (uusi ohjeistus)¹, *Tuloverokäsittelyjä koskeva epävarmuus*. Ohjeistus käsittelee sitä, miten epävarmat veropositiot huomioidaan kirjanpidossa ja tilinpäätösraportoinnissa. Epävarmaksi veropositioiksi määritellään verotukseen liittyvät sellaiset asiat, joiden osalta ei ole varmuutta siitä, hyväksyykö veroviranomainen asian yhtiön näkemyksen mukaisella tavalla. Uusi ohjeistus ei konsernin arvion mukaan tule olennaisesti muuttamaan konsernin nykyisiä periaatteita liittyen epävarmojen veropositioiden kirjaamiseen.

¹ Kyseistä standardia, tulkintaa tai muutosta ei vielä ole hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa

IFRS 15 (Myyntituotot asiakassopimuksista) -standardin käyttöönotto

IFRS 15 (Myyntituotot asiakassopimuksista) -standardi tulee korvaamaan aiemmat tuloutusta säädelleet IAS 18 (Tuotot) ja IAS 11 (Pitkäaikaishankkeet) -standardit. Konserni ottaa uuden standardin käyttöön 1.1.2018 alkavalla tilikaudella. Konserni soveltaa IFRS 15 -standardia takautuvasti siten, että soveltamisen aloittamisesta kertynyt vaikutus kirjataan omaan pääomaan kertyneiden voittovarojen alkusaldon oikaisuksi. Vastakirjauksena kirjataan vastaavan suuruinen erä taseen muihin velkoihin. Alkusaldon oikaisu tehdään vain niiden sopimusten osalta, jotka eivät ole kokonaan toteutettuja 1.1.2018.

IFRS 15 -standardin käyttöönotto tulee vaikuttamaan markkinoilla olevien tuotteiden myyntioikeuksien myynnistä sekä yhteistyökumppanien kanssa tehtävästä kliinisen vaiheen yhteistyöstä muodostuvan liikevaihdon tuloutuksen ajoitukseen siten, että liikevaihto tullaan kirjaamaan joidenkin näihin tuottovirtoihin kuuluvien suoritevelvoitteiden osalta myöhemmin kuin IAS 18:n mukaisesti kirjattaisiin. Edellä mainittujen tuottovirtojen yhteenlaskettu liikevaihto selittää konsernin vuosittaisesta liikevaihdesta keskimäärin alle viisi prosenttia. Tilikaudella 2017 edellä mainituista tuottovirroista kirjattu liikevaihto oli 12,1 miljoonaa euroa (2016: 18,6 miljoonaa euroa) eli 1,1 prosenttia (1,7 prosenttia) konsernin koko liikevaihdesta. Konsernin näkemyksen mukaan IFRS 15:n vaikutus näiden tuottovirtojen tuloutukseen ei ole merkittävä osa koko konsernin liikevaihdesta.

Konserni on määrittänyt IFRS 15 -standardin vaikutuksen liikevaihdon kirjaamisen ajoitukseen niiden sopimusten osalta, jotka olivat 1.1.2018 kokonaan toteutumatta. Konsernilla oli tilikauden 2017 lopussa neljä kappaletta sellaisia sopimuksia, joiden osalta IFRS 15:lla arvioidaan olevan olennainen vaikutus konsernin liikevaihdon kirjaamiseen ajoitukseen. Näistä sopimuksista on aikaisemmillä tilikausilla tuloutettu etappimaksuja yhdellä ajan hetkellä. IFRS 15:n käyttöönoton myötä kyseessä olevien etappimaksujen katsotaan olevan ajan kuluessa täyttyviä suoritevelvoitteita. Tuloutus tapahtuu myöhemmin kuin vanhan IAS 18 -standardin voimassaolon aikana. Tästä johtuen näistä sopimuksista aiemmin tuloslaskelmaan kirjattu liikevaihto oikaistaan 1.1.2018 alentamaan taseen oman pääoman kertyneitä voittovaroja. Konserni kirjaa 1.1.2018 kertyneiden voittovarojen vähennykseksi yhteensä 16,5 miljoonaa euroa. Taseen muiden pitkäaikaisten velkojen lisäykseksi kirjataan 18,7 miljoonaa euroa ja lyhytaikaisten muiden velkojen lisäykseksi 1,9 miljoonaa euroa. Laskennallisten verosaamisten lisäykseksi kirjataan 4,1 miljoonaa euroa.

Edellä mainittuihin taseen eriin tehtävät oikaisu tullaan purkamaan ja kirjaamaan liikevaihdoksi ajan kuluessa suoritevelvoitteiden täyttymisen myötä. Oikaisuun kohteena olevien suoritevelvoitteiden keskimääräinen jäljellä oleva täyttymisaika 1.1.2018 on 11 vuotta.

Konsernin IFRS 15 -standardin mukainen liikevaihto tilikaudella 2017 on 1 077,2 miljoonaa euroa, eli 7,4 miljoonaa euroa vähemmän kuin tilikauden 2017 tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa IAS 18 -standardin mukaisesti raportoitu liikevaihto 1 084,6 miljoonaa euroa. Konsernin IFRS 15 -standardin mukainen liikevoitto tilikaudella 2017 on 285,6 miljoonaa euroa, eli

7,4 miljoonaa euroa vähemmän kuin tilikauden 2017 tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa IAS 18:n mukaisesti raportoitu liikevoitto 293,0 miljoonaa euroa. Konsernin IFRS 15 -standardin mukainen tilikauden voitto tilikaudella 2017 on 220,0 miljoonaa euroa, eli 5,9 miljoonaa euroa vähemmän kuin tilikauden 2017 tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa IAS 18:n mukaisesti raportoitu tilikauden voitto 226,0 miljoonaa euroa.

Tuloutusperiaatteet (voimassa 1.1.2018 alkaen)

Konsernin liikevaihto koostuu kolmesta eri tuottovirrasta, joiden tuloutusperiaatteet on esitelty alla.

Tuotteiden myynti

Konsernin liikevaihto sisältää tuotteiden myynnistä saadut tuotot oikaistuna välillisillä veroilla ja valuuttamääräisestä myynnistä aiheutuvilla kurssieroilla. Yksittäisen tuote-erän toimitus asiakkaalle muodostaa erotettavissa olevan suoritevelvoitteen, joka tuloutuu määräysvallan siirtyessä konsernilla asiakkaalle toimitusehtojen mukaisesti. Tuotteille kohdistettava myyntihinta on pääsääntöisesti muuttuva johtuen muun muassa erilaisista alennus- ja kannustinehdoista. Liikevaihdoksi kirjataan vastikemäärä, johon konserni odottaa olevansa oikeutettu huomioiden alennus- ja kannustinehtojen vaikutuksen.

Markkinoilla olevien tuotteiden myyntioikeuksien myynti

Konserni tekee sopimuksia, joissa se sekä luovuttaa markkinoilla olevan tuotteen myyntioikeuden että tekee sopimuksen tuotteen valmistamisesta konsernin ulkopuoliselle taholle. Vastineeksi myyntioikeuden ja tuotteiden valmistamisesta konserni saa sopimuksesta riippuen etappimaksuja, tuottoja tuotteiden myynnistä ja rojaltituottoja. Tavallisesti etappimaksut ovat luonteeltaan sopimuksen allekirjoitukseen liittyviä palkkioita tai tuotteen kaupallistamiseen liittyviä palkkioita.

Konserni on pääsääntöisesti valmistanut tuotetta itse ennen sen myyntioikeuden myyntiä, jolloin konsernilla on valmistukseen liittyvä tietotalo, joka ei muutoin ole helposti asiakkaan saavutettavissa. Näin ollen myyntioikeuden myynti on sidoksissa asiakkaalle valmistettavien ja toimitettavien tuotteiden myynnin kanssa. Yhdessä nämä muodostavat erotettavissa olevan suoritevelvoitteen, joka täyttyy ajan kuluessa. Suoritevelvoitteelle kohdistuva myyntihinta koostuu myyntioikeudesta saadusta vastikkeesta, valmiiden tuotteiden toimittamisesta saatavasta vastikkeesta sekä mahdollisesta rojaltituotosta. Suoritevelvoitteelle kohdistettava myyntihinta on muuttuva johtuen tuotteiden myyntihintaan liittyvistä arvostuseristä.

Konserni saattaa saada sopimuksen perusteella kaupallistamiseen liittyviä etappimaksuja. Nämä käsitellään erotettavissa olevina suoritevelvoitteina, mikäli ne täyttyvät asiakkaan saavuttaman tietyn myyntimäärän perusteella. Asiakkaalle on muodostunut arvoa sille kertyneiden myyntituottojen myötä, jolloin myyntimäärään sidoksissa olevan suoritevelvoitteen katsotaan täyttyneen, kun myynnille asetettu tavoite on saavutettu. Kaupallistamiseen liittyvät suoritevelvoitteet täyttyvät yhtenä ajan hetkenä, koska tulevan myynnin määrän luotettavaan arviointiin liittyy epävarmuustekijöitä.

Yhteistyökumppanien kanssa tehtävä kliinisen vaiheen tutkimus- ja kehitystyö

Konserni on solminut yhteistyökumppaneiden kanssa sopimuksia, jotka liittyvät kliinisen vaiheen tutkimus- ja kehitystyöprojekteihin. Näihin sopimuksiin liittyy etappimaksuja, jotka tulevat suoritettavaksi, kun tietty kehitysvaihe on saavutettu. Etappimaksut koostuvat tavallisesti sopimuksen allekirjoituksen yhteydessä saatavasta kertakorvauksesta ja projektin edistymiseen sidotuista etappimaksuista. Lisäksi sopimuksissa voidaan sopia valmiin tuotteen myyntioikeuksiin liittyvistä korvauksista, kuten rojalteista.

Kliinisen vaiheen tutkimusten toteuttaminen on mahdollista useamman palvelutarjoajan toimesta, minkä vuoksi yhteistyökumppani pystyy hyödyntämään allekirjoitushetkellä luovutettuja tutkimustuloksia omassa liiketoiminnassaan. Sopimuksen allekirjoitukseen liittyvien etappimaksujen katsotaan olevan erotettavissa olevia suoritevelvoitteita, jotka täyttyvät sopimuksen allekirjoitushetkellä. Johtuen edellä mainitusta kliinisen vaiheen tutkimuksen luonteesta myös myöhempien tutkimusetappien saavuttamisen yhteydessä maksettavat etappimaksut ovat erotettavissa olevia suoritevelvoitteita. Ne täyttyvät lopullisten tutkimustulosten vahvistumishetkellä, koska tutkimustyön tulosten luotettavaan arviointiin etukäteen liittyy epävarmuustekijöitä.

Sopimuksiin liittyy mahdollisesti myös päätös valmiin tuotteen tuotannon järjestämisestä, mikäli se voidaan kaupallistaa. Kaupallistamiseen liittyvien etappimaksujen osalta arvioidaan sopimuskohtaisesti, muodostavatko ne yhdessä valmiin tuotteen myynnin kanssa yhteisen suoritevelvoitteen vai käsitelläänkö etappimaksut erotettavissa olevana suoritevelvoitteena valmiin tuotteen myynnistä. Samoin sopimuskohtaisesti arvioidaan, täyttyykö etappeihin liittyvä suoritevelvoite yhdellä ajan hetkellä vai ajan kuluessa. Keskeistä tässä arvioinnissa on analysoida yhteistyökumppanille siirtyvää arvoa, joka kohdistuu etapin saavuttamiseen ja maksun suorittamiseen.

IFRS 9 (Rahoitusinstrumentit) -standardin käyttöönotto

Uusi IFRS 9 -standardi (Rahoitusinstrumentit) korvaa IAS 39 -standardin (Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen) ja se tuo muutoksia rahoitusvarojen ja -velkojen luokitteluun ja arvostamiseen, niiden arvonalentumisen määrittämiseen sekä suojauslaskennan periaatteisiin.

Konsernin rahoitusvaroja ja -velkoja on käyty läpi ja uuden standardin käyttöönoton 1.1.2018 myötä konsernin rahoituserät kirjataan seuraavien periaatteiden mukaan:

- Konsernin rahoitusvarat, jotka on luokiteltu lainoihin ja muihin saamisiin, arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun. Tällä ei ole vaikutusta kirjanpitoarvoihin.
- Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvat oman pääoman ehtoiset sijoitukset arvostetaan 31.12.2017 saakka käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. IFRS 9:n myötä konserni on valinnut sovellettavaksi käytännön, jossa kyseessä olevat instrumentit arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti, minkä johdosta kirjanpitokäsittely muuttuu IFRS 9:n käyttöönoton yhteydessä. Huomioiden konsernin taseessa tällä hetkellä olevat oman pääoman ehtoiset sijoitukset, konserni ei odota kirjanpitokäsittelymuutoksen vaikuttavan tulokseen.
- Rahoitusvelkojen kirjanpitokäsittely ei muutu IFRS 9:n käyttöönoton myötä, sillä uudet vaatimukset vaikuttavat vain käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi nimenomaisesti luokiteltujen rahoitusvelkojen kirjanpitokäsittelyyn, eikä konsernilla ole tällaisia velkoja.
- Konserni ei tällä hetkellä sovelle suojauslaskentaa ja täten IFRS 9 -standardin tuomat muutokset suojauslaskentaan eivät vaikuta yhtiöön.
- Rahoitusvarojen arvostaminen arvon alentumisen varalta perustuu siihen, katsotaanko saamiseen liittyvän merkittävää luottoriskiä vai ei. Konserni arvioi riskiä, joka liittyy rahoitusinstrumenttia koskevan maksun laiminlyöntiin ja kirjaa luottotappiovarauksen tämän arvion perusteella. Rahoitusinstrumenttien arvonalentuminen perustuu odotetun tappion malliin, jolloin luottotappiot kirjataan aikaisemmin ja suurempina kuin IAS 39:n mukaisesti.
- Myyntisaamisten arvostukseen sovelletaan IFRS 9:n yksinkertaistettua menettelyä, jossa eri-ikäisten myyntisaamisten arvoa alennetaan tiettyjen varausprosenttien mukaisesti. Varausprosenttien tulee johtaa arvon alentumiseen määrään, joka vastaa saamisten koko voimassaoloajalta odotettavissa olevia luottotappioita. IFRS 9:iin siirtymisellä ei ole olennaista vaikutusta myyntisaamisten arvonalentumisen näkökulmasta.

Uusi standardi tuo uusia laajempia liitetietovaatimuksia sekä esittämistapaan tulee joitain muutoksia. Näillä odotetaan olevan vaikutusta konsernin tilinpäätöksessä esitettävien tietojen luonteeseen ja laajuuteen.

Konserni ottaa standardin käyttöön 1.1.2018 alkavalla tilikaudella. Vuoden 2017 vertailutietoja ei oikaista.

1. Toimintasegmentit

Konsernilla on kaksi raportoitavaa segmenttiä, jotka ovat konsernin strategisia liiketoiminta-alueita. Toimintasegmentit perustuvat konsernin sisäiseen organisaatorakenteeseen ja sisäiseen taloudelliseen raportointiin. Raportoivat segmentit ovat Lääkeliiketoiminta ja Diagnostiikkaliiketoiminta. Lääkeliiketoiminta kehittää, valmistaa ja markkinoi lääkkeitä ja lääkkeiden vaikuttavia aineita. Diagnostiikkaliiketoiminta kehittää, valmistaa ja markkinoi diagnostisia testejä.

Segmentin varat ja velat ovat eriä, joita segmentti käyttää liiketoiminnassaan tai jotka ovat järkevällä tavalla kohdistettavissa segmenteille. Konsernierät sisältävät vero- ja rahoituseriä, koko konsernille yhteisiä eriä sekä segmenttien välisten tapahtumien eliminoinnit. Investoinnit koostuvat aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja aineettomien hyödykkeiden lisäyksistä.

Segmenttien välinen hinnoittelu on markkinahintapohjaista.

Toimintasegmentit

milj. €	Lääke- liiketoiminta		Diagnostiikka- liiketoiminta		Konsernierät		Konserni	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Tavaroiden myynti	982,7	976,8	53,3	54,6			1 035,9	1 031,4
Palveluiden myynti	6,2	3,7	0,1	0,1			6,3	3,8
Rojaltit ja etappimaksut	42,0	38,3	0,5	0,0			42,4	38,3
Myynti konsernin ulkopuolelle	1 030,8	1 018,7	53,8	54,8			1 084,6	1 073,5
Segmenttien välinen myynti	2,7	2,8		0,0	-2,7	-2,8		
Liikevaihto	1 033,6	1 021,6	53,8	54,8	-2,7	-2,8	1 084,6	1 073,5
Liikevoitto	296,3	316,4	8,9	8,4	-12,2	-10,2	293,0	314,6
Varat	832,1	776,9	52,0	48,8	171,5	237,3	1 055,6	1 062,9
Velat	165,2	209,0	16,8	17,6	193,8	194,9	375,8	421,5
Investoinnit	74,6	49,7	1,5	1,1	0,3	0,4	76,5	51,1
Poistot	38,1	37,0	2,8	2,8	0,5	0,5	41,4	40,3
Arvon alentumiset	0,9	0,3					0,9	0,3
Liiketoiminnan rahavirta	309,3	301,2	9,3	14,5	-90,2	-66,8	228,4	248,9
Investointien rahavirta	-73,8	-11,7	-1,3	-1,1	0,3	-8,3	-74,9	-21,1
Rahoituksen rahavirta							-220,3	-237,4
Henkilöstö keskimäärin	3 202	3 131	287	291	25	24	3 513	3 446

Konsernieriin sisältyy konsernieliminoiteja seuraavasti: liikevaihto 2,7 (2016: 2,8) miljoonaa euroa, liikevoitto 0,0 (2016: 0,0) miljoonaa euroa, varat ja velat 16,7 (2016: 19,7) miljoonaa euroa. Muut konsernierät ovat konsernihallinnon kuluja sekä segmenteille kohdistamattomia rahoitus- ja muita eriä.

Liikevaihto tulosyksiköittäin

milj. €	2017	2016
Lääkeliiketoiminta	1 033,6	1 021,6
Alkuperälääkkeet	351,4	350,4
Erytistuotteet	519,0	507,8
Eläinlääkkeet	75,9	77,3
Fermion	51,0	47,6
Sopimusvalmistus ja muut	36,2	38,5
Diagnostiikkaliiketoiminta	53,8	54,8
Konsernierät	-2,7	-2,8
Konserni yhteensä	1 084,6	1 073,5

Maantieteellisiä alueita koskevat tiedot

Maantieteelliset alueet esitetään päämarkkina-alueittain. Maantieteellisten alueiden liikevaihto esitetään asiakkaan sijaintimaan mukaan. Varat ja investoinnit esitetään niiden sijaintimaan mukaan.

milj. €	Suomi		Skandinavia		Muu Eurooppa		Pohjois-Amerikka		Muut maat		Konserni	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Myynti konsernin ulkopuolelle	330,9	338,5	188,1	174,0	325,0	335,7	80,6	86,1	160,1	139,1	1 084,6	1 073,5
Varat	939,3	935,0	28,0	39,7	86,5	86,9			1,8	1,3	1 055,6	1 062,9
Investoinnit	76,0	50,9	0,2		0,2	0,2			0,1	0,1	76,5	51,1

2. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

milj. €	2017	2016
Myyntivoitot aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä, aineettomista hyödykkeistä ja myytävissä olevista sijoituksista	0,8	22,5
Vuokratuotot	0,4	0,4
Valuuttakurssivoitot ja -tappiot	-1,0	-0,5
Muut liiketoiminnan tuotot	1,8	2,3
Muut liiketoiminnan kulut	-0,2	-0,4
Yhteensä	1,8	24,3

3. Poistot ja arvonalentumiset

Toimintokohtaiset poistot ja arvonalentumiset

milj. €	2017	2016
Myytyjen suoritteiden kulut	23,6	22,0
Myynti ja markkinointi	7,5	7,2
Tutkimus ja kehitys	4,8	4,7
Hallinto	6,5	6,8
Yhteensä	42,3	40,6

Poistot ja arvonalentumiset hyödykeryhmittäin

milj. €	2017	2016
Rakennukset ja rakennelmat	9,6	8,9
Koneet ja kalusto	22,4	21,4
Muut aineelliset hyödykkeet	0,2	0,2
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet yhteensä	32,1	30,5
Aineettomat oikeudet	9,4	9,2
Muut aineettomat hyödykkeet	0,8	0,9
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	10,2	10,1

Tilikaudella on kirjattu arvonalennus 0,7 (2016: 0,3) miljoonaa euroa aineettomista oikeuksista myynnin ja markkinoinnin kuluihin sekä 0,2 (2016: 0,0) miljoonaa euroa koneista ja kalustosta myytyjen suoritteiden kuluihin. Selvitys poistojen perusteista on esitetty tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa.

4. Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut ja tilintarkastajan palkkiot

milj. €	2017	2016
Palkat ja palkkiot	174,9	175,5
ELÄKEKULUT		
Maksupohjaiset järjestelyt	23,2	23,5
Etuuspohjaiset järjestelyt	4,0	2,9
OSAKEKANNUSTINJÄRJESTELMÄ		
Osakkeina toteutettavat	2,7	3,2
Rahana toteutettavat	1,4	5,1
Muut henkilösivukulut	11,9	14,2
Yhteensä	218,1	224,4
Henkilöstö keskimäärin	3 513	3 446

Segmenttikohtaiset henkilöstömäärät esitetään liitetiedossa 1. Toimintasegmentit. Etuuspohjaiset eläkejärjestelmät esitetään liitetiedossa 12. Eläkesaamiset ja -velvoitteet. Johdon työsuhde-etuudet esitetään kohdassa 29. Lähipiiritapahtumat.

Osakeperusteiset maksut

Konsernilla on voimassa vuonna 2013 alkanut sekä vuonna 2016 alkanut konsernin avainhenkilöiden osakepohjainen kannustinjärjestelmä.

Vuonna 2013 alkaneessa järjestelmässä on ansaintajaksoja, joiden alkamisesta ja pituudesta yhtiön hallitus on päättänyt vuosittain vuosina 2013, 2014 ja 2015. Hallitus päättää ansaintajakson ansaintakriteerit ja niille asetettavat tavoitteet kunkin ansaintajakson alussa. Järjestelmän käyttöönoton yhteydessä alkoi kaksi ansaintajaksoa, kalenterivuosi 2013 ja kalenterivuodet 2013–2015. Vuonna 2014 alkoi kaksi ansaintajaksoa, kalenterivuosi 2014 ja kalenterivuodet 2014–2016. Vuonna 2015 alkoi kaksi ansaintajaksoa, kalenterivuosi 2015 ja kalenterivuodet 2015–2017. Järjestelmän palkkio ansaintajaksolta 2013, 2014 ja 2015 perustuu Orion-konsernin liikevoittoon. Järjestelmän palkkio ansaintajaksolta 2013–2015, 2014–2016 ja 2015–2017 perustuu Orion Oyj:n B-osakkeen kokonaistuottoon.

Vuonna 2016 alkaneessa järjestelmässä on ansaintajaksoja, joiden alkamisesta ja pituudesta yhtiön hallitus on päättänyt tai tulee päättämään vuosittain vuosina 2016, 2017 ja 2018. Hallitus päättää ansaintajakson ansaintakriteerit ja niille asetettavat tavoitteet kunkin ansaintajakson alussa. Järjestelmän käyttöönoton yhteydessä alkoi kaksi ansaintajaksoa, kalenterivuosi 2016 ja kalenterivuodet 2016–2018. Vuonna 2017 alkoi kaksi ansaintajaksoa, kalenterivuosi 2017 ja kalenterivuodet 2017–2019. Järjestelmän palkkio ansaintajaksolta 2016 ja 2017 perustuu Orion-konsernin liikevoittoon. Järjestelmän palkkio ansaintajaksolta 2016–2018 ja 2017–2019 perustuu Orion Oyj:n B-osakkeen kokonaistuottoon.

Järjestelmän palkkiot maksetaan osittain yhtiön B-osakkeina ja osittain rahana. Palkkioita on maksettu ja mahdollisia tulevia palkkioita maksetaan seuraavasti:

Ansaintajakso	Palkkio maksettu / mahdollinen palkkio maksetaan
2013	3.3.2014
2014	2.3.2015
2013–2015	1.3.2016
2015	1.3.2016
2014–2016	1.3.2017
2016	1.3.2017
2015–2017	2018
2017	2018
2016–2018	2019
2017–2019	2020

Molempien osakepalkkiojärjestelmien yhden vuoden pituisten ansaintajaksojen perusteella saatuja osakkeita ei saa luovuttaa järjestelmään määritetyn sitouttamisjakson aikana. Kolmen vuoden ansaintajaksoihin ei liity sitouttamisjaksoa. Järjestelmistä yhden kalenterivuoden aikana maksettavien palkkioiden arvo yhteensä on enintään 1,75 kertaa avainhenkilön bruttovuosipalkka palkkioiden maksuhetkellä.

Vuonna 2013 alkaneen järjestelmän kohderyhmään kuuluu noin 35 henkilöä. Järjestelmän perusteella maksettavien palkkioiden yhteismäärä on enintään 500 000 Orion Oyj:n B-osaketta ja osakkeiden arvoa vastaava määrä rahaa. Järjestelmästä on 31.12.2017 mennessä maksettu palkkioina yhteensä 366 775 Orion Oyj:n B-osaketta.

Vuonna 2016 alkaneen järjestelmän kohderyhmään kuuluu enintään 50 henkilöä. Järjestelmän perusteella maksettavien palkkioiden yhteismäärä on enintään 500 000 Orion Oyj:n B-osaketta ja osakkeiden arvoa vastaava määrä rahaa. Järjestelmästä on 31.12.2017 mennessä maksettu palkkioina yhteensä 61 665 Orion Oyj:n B-osaketta.

Järjestelmästä aiheutuvat kulut kirjataan sitouttamisjakson aikana. Odotettavissa olevia osinkoja ei ole erikseen otettu huomioon, koska osingot huomioidaan osakepalkkion määräytymisessä. Orion Oyj:n B-osakkeen kokonaistuottoon perustuvien ansaintajaksojen palkkioiden käyvät arvot on kerrottu alla olevassa taulukossa. Käyvät arvot on määritetty Binary "asset or nothing call" -optionarvostusmallilla.

Voimassa olevat ansaintajaksot

	2017	2017–2019	2016–2018	2015–2017
Ansaintajakson alkamispäivä	1.1.2017	1.1.2017	1.1.2016	1.1.2015
Ansaintajakson päättymispäivä	31.12.2017	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2017
Sitouttamisjakson päättymispäivä	31.12.2019			
Osakepalkkioiden myöntämispäivä	30.3.2017	30.3.2017	23.3.2016	27.2.2015
Osakkeiden käypä arvo myöntämishetkellä, € ¹	48,83	48,83	29,16	29,09
Palkkioiden käypä arvo myöntämishetkellä, € ¹		14,82	8,67	13,73

¹ Palkkioiden osakekohtainen käypä arvo myöntämishetkellä on määritetty Binary "asset or nothing call" -optionarvostusmallilla.

Luovutetut osakkeet

	2017	2016	2015
Tilikaudella luovutetut osakkeet, kpl	107 965	144 350	141 949
Osakekohtainen luovutushinta, € ¹	47,10	31,08	28,92
Luovutushinta yhteensä, milj. €	5,1	4,5	4,1
Sitouttamisjakson päättymispäivä ²	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2016

¹ B-osakkeen luovutuspäivän keskikurssi.

² Koskee vain kalenterivuoden mittaisen ansaintajakson perusteella myönnettyjä osakkeita.

Tilintarkastajan palkkiot

milj. €	2017	2016
Tilintarkastus	0,3	0,2
Tilintarkastuslain mukaiset toimeksiannot	0,0	0,0
Veroneuvonta	0,1	0,1
Muut palvelut		0,0
Yhteensä	0,4	0,4

PricewaterhouseCoopers Oy:n suorittamat muut kuin tilintarkastuspalvelut Orion-konsernin yhtiöille tilikaudella 2017 olivat yhteensä 0,1 miljoonaa euroa. Palvelut koostuivat tilintarkastajan lausunnoista (0,0 miljoonaa euroa) ja veropalveluista (0,1 miljoonaa euroa).

5. Rahoitustuotot ja -kulut

milj. €	2017	2016
Korkotuotot lainoista ja muista saamisista	0,2	0,1
Korkotuotot myytävistä olevista rahoitusvaroista	0,0	0,0
Osinkotuotot myytävissä olevista sijoituksista	0,0	0,1
Valuuttakurssierot, netto		0,5
Muut rahoitustuotot	0,0	0,0
Rahoitustuotot yhteensä	0,2	0,8
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoön kirjatusta veloista	4,5	4,6
Valuuttakurssierot, netto	0,5	
Muut rahoituskulut	1,7	0,2
Rahoituskulut yhteensä	6,7	4,9
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-6,5	-4,1

Konsernilla ei ole ollut tilikauden aikana huomattavia pitkän valmistusajan vaativia omaisuushankintoja, joten tilikaudella ei ole aktivoitu vieraan pääoman menoja.

Muihin rahoituskuluihin sisältyy 1,6 miljoonan euron lainan alaskirjaus entiseltä tytäryhtiöltä.

Rahoitustuottoihin ja -kuluihin kirjatut valuuttakurssivoitot (+) ja -tappiot (-)

milj. €	2017	2016
Valuuttakurssivoitot	1,3	7,5
Valuuttakurssitappiot	-1,8	-6,9
Netto	-0,5	0,5

Liikevoiton yläpuolelle kirjatut valuuttakurssivoitot (+) ja -tappiot (-)

milj. €	2017	2016
Liikevaihtoon sisältyvät	-3,0	1,9
Myytyjen suoritteiden kuluihin sisältyvät	3,5	-0,5
Muihin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät	-1,0	-0,5
Toimintojen kuluihin sisältyvät	0,3	0,0

6. Tuloverot

milj. €	2017	2016
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	61,4	62,6
Aikaisempien tilikausien tuloverot	1,0	0,1
Laskennalliset verot	-1,8	-0,8
Yhteensä	60,5	61,9

Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut verot

milj. €	2017	2016
Myytävissä olevien sijoitusten arvonmuutos (tuotto -/kulu +)		-1,3
Etuuspohjaisten eläkkeiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät (tuotto -/kulu +)	7,4	0,9

Tuloslaskelman verokulun ja konsernin kotimaan 20,0 %:n verokannalla laskettujen verojen välinen täsmäytys

milj. €	2017	2016
Tulos ennen veroja	286,5	310,9
Konsernin verot laskettuna kotimaan verokannalla	57,3	62,2
Ulkomaisten tytäryhtiöiden eriävien verokantojen vaikutus	0,6	1,3
Verovapaat tuotot	-0,1	-2,6
Vähennyskelvottomat kulut	1,6	0,8
Vahvistettujen tappioiden hyödyntäminen	-0,3	
Verot edellisiltä tilikausilta	1,0	0,1
Muut erät	0,4	0,1
Konsernin tuloslaskelmaan kirjatut tuloverot	60,5	61,9
Efekttiivinen verokanta	21,1 %	19,9 %

7. Osakekohtainen tulos ja osinko

Laimentamaton osakekohtainen tulos

	2017	2016
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto, milj. €	226,0	249,0
Osakkeiden painotettu keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana, 1 000 kpl	140 565	140 671
Laimentamaton osakekohtainen tulos, €	1,61	1,77

Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos

	2017	2016
Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa käytettävä tulos, milj. €	226,0	249,0
Osakkeiden painotettu keskimääräinen lukumäärä laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa, 1 000 kpl	140 565	140 671
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, €	1,61	1,77

Osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden voitto tilikauden aikana ulkona olevien osakkeiden keskimääräisellä lukumäärällä kauden aikana. Osakkeiden keskimääräistä lukumäärää on oikaistu tilikauden 2017 aikana konsernin hallussa olevilla omilla osakkeilla.

Osakekohtainen osinko

	2017	2016
Tilikaudella maksettu osinko, milj. €	217,9	183,3
Osakkeiden lukumäärä 31.12., 1 000 kpl	140 582	140 474
Tilikaudella maksettu osakekohtainen osinko, €	1,55	1,30

Osakekohtainen osinko lasketaan jakamalla tilikaudella maksettu osinko tilinpäätöspäivänä ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä. 31.12.2017 konsernin hallussa oli 675 401 kpl yhtiön omia osakkeita.

Yhtiökokoukselle, joka pidetään 20.3.2018, ehdotetaan tilikaudelta 2017 jaettavaksi osinkona 1,45 euroa osakkeelta, yhteensä 203,8 miljoonaa euroa. Ehdotettua osinkoa ei ole otettu huomioon tilinpäätöksessä.

8. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

milj. €	Maa- ja vesialueet		Rakennukset ja rakennelmat		Koneet ja kalusto		Muut aineelliset hyödykkeet ¹		Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet		Yhteensä	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Hankintameno 1.1.	5,9	5,9	332,1	321,9	394,6	383,2	4,6	4,7	30,9	24,1	768,3	739,9
Lisäykset	0,6		12,0	5,3	14,3	15,7	0,3	0,0	40,1	23,4	67,4	44,5
Vähennykset			-0,0	-0,2	-11,7	-15,6	-0,0	-0,0	-0,2	-0,2	-11,9	-16,0
Siirrot tase-erien välillä			4,0	5,2	5,4	11,2	0,2	0,0	-9,7	-16,4	-0,2	-0,0
Kurssierot					-0,1	0,0	-0,0	-0,1			-0,1	-0,1
Hankintameno 31.12.	6,6	5,9	348,1	332,1	402,5	394,6	5,1	4,6	61,2	30,9	823,5	768,3
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	0,2	0,2	-190,3	-181,7	-285,8	-278,8	-3,3	-3,3			-479,2	-463,5
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot			0,0	0,2	10,8	14,4	0,0	0,0			10,8	14,6
Tilikauden poistot			-9,6	-8,9	-22,2	-21,4	-0,2	-0,2			-31,9	-30,5
Arvonalentumiset					-0,2						-0,2	
Kurssierot					0,1	0,0	0,0	0,1			0,1	0,1
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	0,2	0,2	-199,9	-190,3	-297,3	-285,8	-3,4	-3,3			-500,4	-479,2
Kirjanpitoarvo 1.1.	6,1	6,1	141,8	140,2	108,9	104,5	1,3	1,4	30,9	24,1	289,1	276,4
Kirjanpitoarvo 31.12.	6,8	6,1	148,3	141,8	105,2	108,9	1,6	1,3	61,2	30,9	323,1	289,1

¹ Muut aineelliset hyödykkeet sisältävät pääosin vuokrahuoneistojen perusrakennuksia, asfaltointeja, ympäristöitä ja taide-esineitä.

Rahoitusleasingisopimukset

Koneisiin ja kalustoon sisältyvä rahoitusleasingisopimuksilla hankittu omaisuus

milj. €	2017	2016
Hankintameno	16,6	15,5
Kertyneet poistot	-15,0	-13,7
Kirjanpitoarvo	1,6	1,8

Koneiden ja kaluston hankintameno lisäykseen sisältyy rahoitusleasingisopimuksilla vuokrattuja hyödykkeitä 1,1 (2016: 1,6) miljoonaa euroa.

Tilikaudella on kirjattu arvonalennuksia lääkeliikeyrityksien koneista ja kalustosta yhteensä 0,2 (2016: 0,0) miljoonaa euroa liittyen tuotantolinjan muutoksiin.

9. Aineettomat hyödykkeet

milj. €	Liikearvo		Aineettomat oikeudet ¹		Muut aineettomat hyödykkeet ²		Yhteensä	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Hankintameno 1.1.	13,5	13,5	138,3	136,5	57,5	57,1	209,3	207,1
Lisäykset			8,1	5,4	1,0	0,9	9,1	6,2
Vähennykset			-0,8	-3,6	-0,3	-0,5	-1,1	-4,1
Siirrot tase-erien välillä			0,1	0,0	0,0		0,2	0,0
Kurssierot					-0,0	0,0	-0,0	0,0
Hankintameno 31.12.	13,5	13,5	145,8	138,3	58,1	57,5	217,4	209,3
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.			-100,4	-94,8	-55,0	-54,6	-155,4	-149,3
Vähennysten kertyneet poistot			0,8	3,5	0,2	0,5	1,0	4,0
Tilikauden poistot			-8,7	-8,9	-0,8	-0,9	-9,5	-9,8
Arvonalentumiset			-0,7	-0,3			-0,7	-0,3
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.			-109,0	-100,4	-55,5	-55,0	-164,5	-155,4
Kirjanpitoarvo 1.1.	13,5	13,5	37,9	41,7	2,5	2,5	53,9	57,7
Kirjanpitoarvo 31.12.	13,5	13,5	36,7	37,9	2,6	2,5	52,9	53,9

¹ Aineettomat oikeudet sisältävät pääasiassa tuetoikeuksia ja myyntilupia tasearvoltaan 21,5 (2016: 22,1) miljoonaa euroa sekä lisäksi ohjelmistoja, tavaramerkkejä, patenteja ja vapaakirjoja.

² Muut aineettomat hyödykkeet sisältävät ulkopuolisille maksettuja ohjelmistojen kehittämismenoja ja liittymismaksuja.

Konsernilla ei ole muita rajoittamattoman taloudellisen vaikutusajan omaavia aineettomia hyödykkeitä kuin liikearvo. Konsernilla ei ole sisäisesti aikaansaatuja aineettomia hyödykkeitä, vaan ne ovat hankittuja.

Liikearvojen ja aineellisten ja aineettomien omaisuuserien arvonalentumistestaukset

Liikearvo

Liikearvo 13,5 miljoonaa euroa on syntynyt Farnos-Yhtymä Oy:n hankinnasta vuonna 1990. Liikearvo on kohdistettu rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmälle, joka muodostaa Lääkeliiketoimintasegmentin.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on määritetty arvonalentumistesteissä käyttöarvolaskelman avulla. Rahavirtaennusteet perustuvat johdon hyväksymiin ennusteisiin, jotka kattavat 5 vuoden ajanjakson. Johdon hyväksymän ennustejakson jälkeiset rahavirrat on arvioitu varovasti käyttäen kasvutekijänä nolla prosenttia. Johdon ennusteet perustuvat globaalin lääkemarkkinan kasvuun, lääkemyynnin markkinaosuuksiin sekä lääkkeiden markkinoiden ja myynnin odotettavissa olevaan kehitykseen.

Diskonttauskorkona on käytetty yksiköille määritettyä keskimääräistä pääomapainotettua tuottovaatimusta (WACC, weighted average cost of capital), jossa on otettu huomioon yksikköön liittyvät erityiset riskit. Diskonttauskorko on määritetty ennen veroja. Diskonttauskorko tilikaudella on 6,02 % (2016: 4,06 %).

Arvonalentumistestauksen perusteella ei tilikaudella ole ollut tarvetta liikearvon arvonalentumiskirjauksiin.

Minkään käytetyn keskeisen muuttujan muutos kohtuullisesti arvioituna ei johtaisi tilanteeseen, jossa rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmän kerrytettävissä olevat rahamäärät alittaisivat niiden kirjanpitoarvon.

Käyttönottamattomat aineettomat hyödykkeet

Käyttönottamattomien aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestit laaditaan vuosittain. Arvonalentumistestauksessa kerrytettävissä olevat rahamäärät perustuvat käyttöarvoon. Rahavirtaennusteet pohjautuvat johdon hyväksymiin ennusteisiin, jotka kattavat 5–15 vuoden ajanjakson käyttöönotosta alkaen. Yli viiden vuoden ennusteiden käyttö perustuu tuotteiden elinkaaren arvioituun pituuteen. Viiden vuoden jälkeisten rahavirtojen kasvu ei ylitä yhtiön tuotteiden tai lääketeollisuuden markkinoiden keskimääräistä kasvuvauhtia. Diskonttauskorot tilikaudella olivat 10–12 % ja ne on määritetty erikseen kullekin yksikölle huomioiden yksikön riskit.

Käyttöönottamattomien aineettomien hyödykkeiden kirjanpitoarvo on 10,7 (2016: 7,2) miljoonaa euroa.

Tilikaudella kirjatut arvonalennukset

Tilikaudella on kirjattu arvonalennuksia lääkeliketoimintasegmentin aineettomista oikeuksista yhteensä 0,7 (2016: 0,3) miljoonaa euroa. Arvonalennuksista 0,7 (2016: 0,3) miljoonaa euroa kohdistuu käyttöönottamattomiin aineettomiin oikeuksiin. Merkittävimmät arvonalennukset on tehty hankituista tuoteoikeuksista, joiden kehittäminen on lopetettu sekä tuotteista, jotka jo ovat markkinoilla, mutta joiden ennustetut kerrytettävissä olevat rahavirrat olivat kirjanpitoarvoa pienemmät. Tuoteoikeudet, joiden kehittäminen on lopetettu, on kirjattu koko tase-arvoltaan kuluksi.

Muutoin tilikaudella ei ole esiintynyt viitteitä siitä, että aineettomien hyödykkeiden arvo saattaisi olla alentunut.

10. Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä ja yhteiset toiminnot

milj. €	2017	2016
Kirjanpitoarvo 1.1.	0,1	2,6
Osuus osakkuusyritysten tuloksista		0,4
Osakkuusyritysten myynti		-2,9
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,1	0,1

Konsernin osakkuus- ja yhteisyritykset

Omistusosuus, %, 31.12.	Kotipaikka	2017	2016
Hangon Puhdistamo Oy	Hanko	50,0 %	50,0 %
Regattalämpö Oy	Hanko	42,6 %	42,6 %

Hangon Puhdistamo Oy:n toimialana on omistajayritysten jäteveden puhdistus. Regattalämpö Oy tuottaa kiinteistöpalveluita omistajayritysten asuintaloille. Yritykset toimivat omakustannusperiaatteella kulut kattaen ja voittoon pyrkimättä, joten niiden vaikutus tuloslaskelmaan ja taseeseen on vähäinen. Pharmaservice Oy tuottaa annosjakelun tukipalveluita apteekkeille. Pharmaservice Oy myytiin heinäkuussa 2016.

Konsernin osakkuusyritysten yhteenlasketut taloudelliset tiedot

milj. €	2017	2016
Varat	5,9	6,5
Velat	5,1	5,6
Liikevaihto	2,8	2,5
Tilikauden voitot (+) ja tappiot (-)	0,0	0,0

Osakkuusyritysten viimeisimmät saatavissa olevat tilinpäätökset ovat vuosilta 2016 ja 2015.

Yhteiset toiminnot

Tilikaudella 2017 yhteisien toimintojen kulut olivat yhteensä 8,0 (2016: 13,8) miljoonaa euroa. Tilikauden 2017 lopussa Orionilla oli yhteisiin toimintoihin liittyviä saatuja ennakkomaksuja taseessa yhteensä 2,1 (2016: 6,8) miljoonaa euroa.

Orionin ja Bayerin välinen lisensointi-, kehitys- ja kaupallistamissopimus

Orion ja Bayer aloittivat kesäkuussa 2014 maailmanlaajuisen yhteistyön androgeenireseptorin estäjän ODM-201-lääkeaihion kehitystyössä ja kaupallistamisessa. ODM-201 on kliinisessä kehityksessä eturauhassyöpöpotilaiden hoitoon. Vuonna 2014 aloitetulla Faasi III-tutkimuksella arvioidaan edelleen ODM-201:n tehoa ja turvallisuutta potilailla, joilla on etäpesäkkeetön kastreatioresistentti eturauhassyöpä (nm-CRPC).

Orion ja Bayer ovat perustaneet hankkeelle yhteisen ohjausryhmän, ja hankkeessa katsotaan olevan yhteinen määräysvalta osapuolten välillä. Sopimukseen ei liity erillistä sijoitusvälinettä, joten hanke käsitellään IFRS 11:n mukaisena yhteisenä

toimintona. Sopimuksen mukaan Bayer ottaa vastattavakseen pääosan tulevista kehityskuluista. Bayer kaupallistaa tuotteen maailmanlaajuisesti. Orionilla on oikeus yhteismarkkinointiin Euroopassa ja rojalteihin tuotteen myynnistä. Orion vastaa tuotteen valmistuksesta.

Orionin ja Janssenin välinen lisensointi-, kehitys- ja kaupallistamissopimus

Orion ja Janssen Pharmaceuticals solmivat tilikauden 2013 aikana sopimuksen alfa-2C adrenoressptorin antagonistien jatkokehityksestä ja kaupallistamisesta Alzheimerin taudin oireiden hoitoon, sisältäen kliinisissä tutkimuksissa olevan ORM-12741 -molekyylin. Orion on saanut päätökseen ORM-12741 -molekyylin faasi II:n kliiniset tutkimukset ja Orion ja Janssen rahoittavat yhdessä jatkotutkimukset.

Orionilla ja Janssenilla on sopimukseen liittyen yhteinen ohjausryhmä, ja hankkeessa katsotaan olevan yhteinen määräysvalta osapuolten välillä. Sopimukseen ei liity erillistä sijoitusvälinettä, joten hanke käsitellään IFRS 11:n mukaisena yhteisenä toimintona. Orion käyttää valtaosan allekirjoitusmaksusta kliinisen vaiheen faasi II:n lisätutkimuksiin. Orion pitää yksinoikeuden tuotteiden kaupallistamiseen Euroopassa, ja myöntää Janssenille maailmanlaajuisen lisenssin kehittää yksinoikeudella ORM-12741:a ja muita alfa-2C-tutkimusalueiden molekyylejä. Janssenilla on yksinoikeus näiden molekyylin kaupallistamiseen Euroopan ulkopuolisilla alueilla.

11. Myytävissä olevat sijoitukset

Myytävissä olevat sijoitukset, 31.12.2017 tasearvoltaan 0,3 (2016: 0,4) miljoonaa euroa, sisältää listaamattomien yhtiöiden osakkeita ja osuuksia. Ne esitetään hankintahintaan, koska niiden käypiä arvoja ei voida luotettavasti määrittää.

12. Eläkesaamiset ja -velvoitteet

Orion-konsernilla on etuus pohjaisia eläkejärjestelyitä sekä Suomessa että Norjassa. Näitä eläkejärjestelyitä koskeva sääntely on jokseenkin samanlainen. Merkittävin yksittäinen eläkejärjestely on Suomessa sijaitseva Orionin Eläkesäätiö, jonka kautta hoidetaan Suomessa työskentelevien toimihenkilöiden eläkejärjestelyt. Eläkesäätiöön sisältyy kaikille toimihenkilöille kuuluva lakisääteinen eläkevakuutus (B-osasto), josta vain osa käsitellään IAS 19-standardin mukaisesti etuus pohjaisena, sekä osalle toimihenkilöitä kohdistettu lisäeläkevakuutus (A-osasto), joka on kokonaan etuus pohjainen. Orionin eläkesäätiöön kuuluvia varoja on sijoitettu Suomen lainsäädännön mukaan. Eläkesäätiön varojen hallinnoinnista vastaavat säätiön johto ja hallitus. Konsernilla on myös muita Suomessa ja Norjassa sijaitsevia etuus pohjaisia eläkejärjestelyitä, joihin liittyviä varoja hallinnoi konsernin ulkopuolinen taho.

Etuus pohjaisten eläkejärjestelyjen tasearvojen määräytyminen

milj. €, 31.12.	Eläkesäätiö	Muut	Eläkesäätiö	Muut
	2017	2017	2016	2016
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	298,1	14,5	308,7	13,9
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-353,2	-12,0	-331,5	-11,2
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	-55,2	2,5	-22,8	2,6
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo		0,7		0,6
Nettomääräinen saaminen (-) / velka (+) taseessa	-55,2	3,2	-22,8	3,2

Määrät taseessa

milj. € 31.12.	Eläkesäätiö	Muut	Eläkesäätiö	Muut
	2017	2017	2016	2016
Velat		3,2	0,7	3,2
Saaminen	-55,2		-23,5	
Nettomääräinen saaminen (-) / velka (+) taseessa	-55,2	3,2	-22,8	3,2

Laajan tuloslaskelman etuusperäiset eläkekulut

milj. €	Eläkesäätiö	Muut	Eläkesäätiö	Muut
	2017	2017	2016	2016
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	3,8	0,5	2,7	0,6
Korkokulu ja -tuotto yhteensä	-0,5	0,1	-0,5	0,1
Eläkekulu (+) / tuotto (-) tuloslaskelmassa	3,4	0,6	2,2	0,7
Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	-37,0	0,1	-5,0	0,4
Eläkekulu (+) / tuotto (-) laajassa tuloslaskelmassa	-33,7	0,7	-2,8	1,1

Etuusperäiset eläkekulut toiminnoittain

milj. €	Eläkesäätiö	Muut	Eläkesäätiö	Muut
	2017	2017	2016	2016
Myytyjen suoritteiden kulut	1,3		0,9	
Myynti ja markkinointi	0,5	0,2	0,3	0,2
Tutkimus ja kehitys	1,0		0,7	
Hallinto	0,5	0,4	0,4	0,5
Eläkekulu (+) / tuotto (-) tuloslaskelmassa	3,4	0,6	2,2	0,7

Velvoitteen nykyarvon muutokset

milj. €	Eläkesäätiö	Muut	Eläkesäätiö	Muut
	2017	2017	2016	2016
Velvoite tilikauden alussa	308,7	14,5	295,7	13,5
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	3,8	0,5	3,9	0,7
Korkokulu	6,3	0,3	6,6	0,3
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot			-1,2	-0,1
Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät				
Taloutta koskevien oletusten muutoksesta johtuvat voitot (-) tai tappiot (+)	-16,2	0,2	6,3	0,1
Kokemusperäiset voitot (-) tai tappiot (+)	2,6	0,3	4,1	0,2
Yhteensä	-13,6	0,5	10,4	0,3
Kurssierot		-0,4		0,2
Maksetut etuudet	-7,1	-0,3	-6,8	-0,4
Velvoite tilikauden lopussa	298,1	15,2	308,7	14,5

Järjestelyyn kuuluvien varojen käypien arvojen muutokset

milj. €	Eläkesäätiö	Muut	Eläkesäätiö	Muut
	2017	2017	2016	2016
Järjestelyyn kuuluvien varojen käyvät arvot tilikauden alussa	331,5	11,2	320,2	10,3
Korkotuotto	6,7	0,2	7,1	0,2
Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät				
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta korkokuluun tai -tuottoon sisältyviä eriä	23,5	0,4	15,4	-0,0
Yhteensä	23,5	0,4	15,4	-0,0
Kurssierot		-0,3		0,2
Työnantajan suorittamat maksut järjestelyyn	-1,3	0,6	-4,4	0,9
Maksetut etuudet	-7,1	-0,2	-6,8	-0,4
Järjestelyyn kuuluvien varojen käyvät arvot tilikauden lopussa	353,2	12,0	331,5	11,2

Orionin Eläkesäätiön kautta toteutettuun järjestelyyn kuuluvien varojen käypien arvojen jakautuminen omaisuusryhmiin, prosenttiosuutena järjestelyyn kuuluvien kaikkien varojen käyvistä arvoista

%	2017	2016
Osakkeet kehittyneillä markkinoilla	44 %	49 %
Osakkeet kehittyvillä markkinoilla	7 %	6 %
Joukkovelkakirjalainat	19 %	21 %
Rahavarat ja rahamarkkinasijoitukset	9 %	8 %
Kiinteistöt	14 %	12 %
Muut erät	7 %	4 %
Yhteensä	100 %	100 %

Muissa järjestelyissä varat ovat vakuutusyhtiöiden vastuulla eikä varojen jakautumista ole mahdollista esittää omaisuusryhmittäin.

Orionin Eläkesäätiön varoihin sisältyy vuonna 2017 emoyhtiö Orion Oyj:n osakkeita käyvältä arvoltaan 20,6 (2016: 35,4) miljoonaa euroa, joka on 5,6 % (2016: 10,7 %) järjestelyyn kuuluvista varoista.

Eläkesäätiössä pyritään sijoitusjakaamaan, joka hajauttaa eri omaisuuslajien riskiä pitkällä aikavälillä. Merkittävin osa varoista on sijoitettu osakkeisiin ja joukkovelkakirjalainoihin.

Orionin Eläkesäätiössä käytetyt vakuutusmatemaattiset olettamukset

%	2017	2016
Diskonttauskorko	2,20	2,05
Inflaatioaste	1,50	1,50
Tuleva eläkkeiden korotusolettamus	0,60–2,70	0,80–1,80
Tuleva palkankorotusolettamus	1,30	1,60

Konserni ennakoii maksavansa vuonna 2018 kannatusmaksuja eläkejärjestelyihin 17 (2017: 13) miljoonaa euroa.

Orionin Eläkesäätiön vastuuelvelta 298,1 (2016: 308,7) miljoonaa euroa on diskontattu 2,20 %:n (2,05 %) diskonttauskorolla. Jos diskonttaus-korkoa muutetaan +/- 0,50 %-yksikköä muiden olettamusten pysyessä ennallaan, niin muutoksen vaikutus vastuuelveltaan on -23,4/+27,0 (2016: -27,5/+31,7) miljoonaa euroa.

Etuspohjaisen veloitteen duraation painotettu keskiarvo on 15 (2016: 16) vuotta.

Etuspohjaiset eläkejärjestelyt altistavat konsernin riskeille, joista olennaisimpia on kuvattu lähemmin alla.

Varojen ja veloitteen volatilitteetti

Järjestelyistä aiheutuvan nettovelan laskentaan käytetään diskonttauskorkoa, joka perustuu yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen tuottoon. Pitkällä aikavälillä konsernin tavoitteena on saada etuus pohjaisiin järjestelyihin kuuluville varoille diskonttauskoron ylittävää tuottoa, sillä osa varoista koostuu oman pääoman ehtoisista sijoituksista, joiden tuoton odotetaan pitkällä aikavälillä olevan korkeampi kuin diskonttauskoron perusteena olevien joukkovelkakirjalainojen tuotto. Kun varoille saatava tuotto ylittää tai alittaa diskonttauskoron, etuus pohjaisiin järjestelyihin kuuluvien varojen arvo muuttuu. Tämä saattaa johtaa yli- tai alijäämän syntymiseen järjestelyssä. Orionin Eläkesäätiön vakavaraisuusasema on hyvä, minkä vuoksi Orionin Eläkesäätiö sietää hyvinkin voimakkaan osakemarkkinoiden laskun.

Muutokset joukkovelkakirjalainojen tuotoissa

Joukkovelkakirjalainojen tuoton muuttuessa konserni voi joutua muuttamaan diskonttauskorkoa. Tämä vaikuttaa etuus pohjaisiin järjestelyihin kuuluvien veloitteiden arvoihin sekä laajaan tuloslaskelmaan kirjattaviin etuus pohjaisiin järjestelyihin liittyviin eriin. Toisaalta osa näiden järjestelyjen varoista on sijoitettu joukkovelkakirjalainoihin, joiden arvon muutos saattaa kompensoida osittain veloitteen arvon muutoksen vaikutusta nettovelan arvoon.

Inflaatoriski

Etuusperusteisten järjestelyjen veloitteen määrä kasvaa, kun inflaatio kasvaa. Järjestelyihin kuuluvia varoja on sijoitettu mm. oman pääoman ehtoisin instrumentteihin, joihin inflaation vaikutus on vähäinen. Inflaation kiihtyminen saattaa tämän vuoksi kasvattaa etuus pohjaisten järjestelyjen alijäämää.

Odotettavissa oleva elinikä

Etuus pohjaisten järjestelyjen veloitteet liittyvät pitkälti elinikäisten etuuksien tuottamiseen jäsenille. Odotettavissa olevan eliniän nousu kasvattaa tällöin etuus pohjaisten järjestelyjen veloitteen määrää.

13. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

Laskennalliset verosaamiset

milj. €, 31.12.	2017	2016
Eläkevelvoitteet	0,7	0,7
Vaihto-omaisuuden sisäinen kate	0,4	0,6
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	0,2	0,2
Yhteensä	1,3	1,5

Laskennalliset verovelat

milj. €, 31.12.	2017	2016
Poistoero ja varaukset	24,1	25,3
Vaihto-omaisuuteen aktivoidut kulut	5,1	5,5
Konserniyhdistelyn ja -eliminoitien vaikutukset	0,1	0,1
Eläkesaaminen	11,0	4,6
Muut veronalaiset tilapäiset erot	1,9	1,7
Yhteensä	42,3	37,1

Laskennallisten verojen muutokset

milj. €	2017	2016
Eläkesaamiset ja -velvoitteet	-6,5	0,3
Vaihto-omaisuuden sisäinen kate	-0,2	0,4
Poistoero ja varaukset	1,2	-1,0
Vaihto-omaisuuteen aktivoidut kulut	0,3	-0,4
Myytavissä olevat sijoitukset		1,3
Vähennyskelpoiset tappiot ja muut jaksotuserot	-0,2	0,5
Yhteensä	-5,4	1,2

Tilikauden aikana tuloveroja on kirjattu 7,4 miljoonaa euroa oman pääoman vähennykseksi (2016: 0,4 miljoonaa euroa oman pääoman lisäykseksi). Omaan pääomaan kirjatut tuloverot alensivat 31.12.2017 omaa pääomaa 7,9 miljoonalla eurolla (2016: alensivat omaa pääomaa 0,6 miljoonalla eurolla).

14. Muut pitkäaikaiset saamiset

milj. €, 31.12.	2017	2016
Lainasaamiset osakkuusyryyksiltä	0,6	0,6
Muut lainasaamiset	0,2	0,0
Muut pitkäaikaiset saamiset	1,1	3,3
Yhteensä	1,9	3,8

Lainasaamiset ovat korollisia saamia. Kirja-arvot eivät merkittävästi poikkea käyvistä arvosta.

15. Vaihto-omaisuus

milj. €, 31.12.	2017	2016
Aineet ja tarvikkeet	36,1	33,8
Keskeneräiset tuotteet	42,1	39,3
Valmiit tuotteet ja tavarat	147,2	154,3
Yhteensä	225,4	227,5

Vaihto-omaisuuden arvoa on alennettu nettorealisointiarvoa vastaavaksi kirjaamalla tilikauden kuluksi 15,7 (2016: 13,4) miljoonaa euroa.

16. Myyntisaamiset ja muut saamiset

milj. €, 31.12.	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
	2017	2017	2016	2016
Myyntisaamiset	199,0	199,0	200,1	200,1
Tuloverosaamiset	2,2	2,2	0,8	0,8
Saamiset osakkuusyryyksiltä	0,1	0,1	0,1	0,1
Siirtosaamiset	17,3	17,3	20,4	20,4
Johdannaissopimuksiin perustuvat saamiset	0,3	0,3	0,1	0,1
Muut saamiset	12,5	12,5	10,5	10,5
Rahamarkkinasijoitukset			31,0	31,0
Yhteensä	231,4	231,4	263,0	263,0

Muiden saamisten merkittävin erä on arvonnäköveroasamiset 3,2 (2016: 4,0) miljoonaa euroa.

Rahamarkkinasijoitukset ovat hankintahetkellä maturiteetiltaan yli 3 ja enintään 6 kuukautta. Myyntisaamisten ja muiden lyhytaikaisten saamisten kirjanpitoarvo on kohtuullinen arvio niiden käyvistä arvosta.

Myyntisaamisten ikäjakauma

milj. €, 31.12.	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
	2017	2017	2016	2016
Erääntymättömät	173,5	173,5	174,7	174,7
Erääntyneet 1–30 päivää	21,5	21,5	21,0	21,0
Erääntyneet 31–60 päivää	1,2	1,2	1,3	1,3
Erääntyneet 61–90 päivää	0,5	0,5	0,8	0,8
Erääntyneet yli 90 päivää	2,3	2,3	2,4	2,4
Yhteensä	199,0	199,0	200,1	200,1

Myyntisaamisista ja muista saamisista tilikaudella kirjatut arvonalennukset olivat nettona 0,1 (2016: 0,2) miljoonaa euroa.

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

milj. €, 31.12.	2017	2016
	Saamatta olevia rojalteja	4,5
Etukäteen maksettuja kannustinpalkkioita	2,4	2,1
Etukäteen maksettuja tutkimuskuluja	2,3	5,4
Etukäteen maksettuja huolto- ja ylläpitomaksuja	2,0	1,8
Saamatta olevat T&K-avustukset	1,0	0,7
Saamatta olevat korvaukset	0,9	0,9
Saamatta olevia hinnanerokorvauksia	0,8	3,9
Saamatta oleva korvaus myyntiluvan siirrosta	0,5	
Muut siirtosaamiset	2,8	1,4
Yhteensä	17,3	20,4

Siirtosaamisten lyhytaikaisuudesta johtuen kirjanpitoarvot eivät poikkea käyvistä arvoista.

17. Rahavarat

milj. €, 31.12.	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
	2017	2017	2016	2016
Käteinen raha ja pankkitilit	163,9	163,9	198,8	198,8
Rahamarkkinasijoitukset	0,1	0,1	2,1	2,1
Yhteensä	164,1	164,1	200,9	200,9

Rahavaroihin sisältyvät rahamarkkinasijoitukset ovat pankkien ja yritysten emittoimia sijoitus- ja yritystodistuksia ja pankkitalletuksia, joiden maturiteetti hankintahetkellä on enintään 3 kuukautta.

18. Oma pääoma

Osakepääoman muutokset

	A-osakkeita	B-osakkeita	Yhteensä	Osakepääoma milj. €
1.1.2016 osakkeita yhteensä	38 906 154	102 351 674	141 257 828	92,2
1.1.–31.12.2016 A-osakkeita muunnettu B-osakkeiksi	-612 000	612 000		
31.12.2016 osakkeita yhteensä	38 294 154	102 963 674	141 257 828	92,2
1.1.–31.12.2017 A-osakkeita muunnettu B-osakkeiksi	-1 173 808	1 173 808		
31.12.2017 osakkeita yhteensä	37 120 346	104 137 482	141 257 828	92,2
31.12.2017 yhtiön hallussa olevat omat osakkeet		675 401	675 401	
31.12.2017 osakkeita yhteensä ilman omia osakkeita	37 120 346	103 462 081	140 582 427	
31.12.2017 ääniä yhteensä ilman omia osakkeita	742 406 920	103 462 081	845 869 001	

Orionilla oli 31.12.2017 yhteensä 141 257 828 (141 257 828) osaketta, joista A-osakkeita oli 37 120 346 (38 294 154) kappaletta ja B-osakkeita 104 137 482 (102 963 674) kappaletta. Yhtiön osakepääoma on 92 238 541,46 (92 238 541,46) euroa. Joulukuun 2017 lopussa Orionin hallussa oli yhteensä 675 401 (783 366) kappaletta yhtiön omia B-osakkeita. A- ja B-osakkeiden yhteenlaskettu äänimäärä 31.12.2017 ilman yhtiön hallussa olevia omia osakkeita oli 845 869 001 (868 063 388) ääntä.

Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

Orionin osakkeilla ei ole nimellisarvoa. A- ja B-osakkeiden kirjanpidollinen vasta-arvo on noin 0,65 euroa osakkeelta.

Jokainen A-osake oikeuttaa äänestämään yhtiökokouksessa kahdellakymmenellä (20) äänellä ja jokainen B-osake yhdellä (1) äänellä. Yhtiökokouksessa osakkeenomistaja ei kuitenkaan saa äänestää suuremmalla äänimäärällä kuin mitä 1/20 yhtiökokouksessa edustettujen eri osakelajeihin kuuluvien osakkeiden yhteenlaskettu äänimäärä on. Yhtiöllä itsellään ja Orionin Eläkesäätiöllä ei ole äänioikeutta Orion Oyj:n yhtiökokouksessa.

Sekä A- että B-osake antaa osakkeenomistajalle samat oikeudet yhtiön omaisuuteen ja osingonjakoon.

Yhtiöjärjestyksen nojalla osakkeenomistaja voi vaatia A-osakkeidensa muuntamista B-osakkeiksi osakelajien enimmäismäärien puitteissa. Vuonna 2017 osakkeita muunnettiin yhteensä 1 173 808 kappaletta.

Orionin yhtiöjärjestyksen mukaan kaikkien osakkeiden vähimmäismäärä on yksi (1) ja enimmäismäärä on 1 000 000 000 osaketta. Yhtiössä voi olla enintään 500 000 000 A-osaketta ja 1 000 000 000 B-osaketta.

Orionin varsinainen yhtiökokous 22.3.2016 valtuutti hallituksen päättämään sekä yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta että osakeannista luovuttamalla yhtiön hallussa olevia omia osakkeita.

Orionin hallitus päätti 27.4.2016 omien osakkeiden hankkimisesta yhtiökokoukselta saamansa valtuutuksen perusteella. Päätöksen mukaan yhtiö hankki 3.–15.6.2016 välisenä aikana 500 000 kpl yhtiön B-osaketta. Osakkeet hankittiin käytettäväksi osana Orion-konsernin kannustinjärjestelmien toteuttamista. Hankintojen jälkeen hallituksella ei ole voimassa olevaa valtuutusta päättää omien osakkeiden hankinnasta.

Hallitus on oikeutettu päättämään enintään 600 000 yhtiön hallussa olevan yhtiön oman B-osakkeen luovuttamisesta. Osakeantivaltuus on voimassa viisi vuotta yhtiökokouksen päätöksestä lukien. Valtuutusta on käytetty liitetiedossa 4 kohdassa "Osakeperusteiset maksut" mainitulla tavalla.

Hallituksella ei ole valtuutusta korottaa osakepääomaa eikä laskea liikkeelle optio- tai vaihtovelkakirjalainaa tai optio-oikeuksia.

Tilinpäätöspäivän jälkeen hallitus on ehdottanut jaettavaksi osinkoa 1,45 euroa osakkeelta.

Käyttörahassto

milj. €	2017	2016
Käyttörahassto 1.1.	0,5	0,5
Käyttörahassto 31.12.	0,5	0,5

Muut rahastot

milj. €	2017	2016
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	0,9	0,9
Vararahastot	1,5	1,2
Yhteensä	2,4	2,1

Muuntoerot

Muuntoerot sisältävät ulkomaisten yksikköjen tilinpäätösten muuntamisesta syntyneet muuntoerot.

Osingot ja muu voitonjako

Tilikaudella 2017 osinkoa jaettiin 1,55 (2016: 1,30) euroa osakkeelta. Lisäksi voittovaroista jaettiin lahjoituksina 0,3 (2016: 0,4) miljoonaa euroa.

19. Varaukset

milj. €	Eläke- varaukset	Uudelleen- järjestely- varaukset	Muut varaukset	Yhteensä
1.1.2017	0,0	0,2	0,3	0,5
Valuuttakurssierot		-0,0		-0,0
Käytetyt varaukset		-0,1	-0,1	-0,2
Varausten lisäykset	0,0			0,0
31.12.2017	0,1	0,1	0,1	0,3

milj. €, 31.12.	2017	2016
Pitkäaikaiset varaukset	0,3	0,3
Lyhytaikaiset varaukset		0,2
Yhteensä	0,3	0,5

Eläke- ja uudelleenjärjestelyvaraukset

Eläkevarauksiin sisältyy työttömyysturvavaroja vuonna 2013 irtisanotuista henkilöistä, jotka eivät ole toistaiseksi työllistyneet tai mahdollisesti eivät tule työllistymään. Uudelleenjärjestelyvaraus liittyy Ruotsissa vuonna 2013 tehtyihin irtisanomisiin. Varauksien odotetaan realisoituvan seuraavien 1–4 vuoden aikana.

20. Korolliset velat

milj. €, 31.12.	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
	2017	2017	2016	2016
Joukkovelkakirjalainat	149,7	155,0	149,5	158,5
Rahoitusleasingvelat	0,6	0,6	0,7	0,7
Pitkäaikaiset yhteensä	150,3	155,6	150,2	159,2

milj. €, 31.12.	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
	2017	2017	2016	2016
Rahoitusleasingvelat	1,1	1,1	1,2	1,2
Muut korolliset velat			1,2	1,2
Lyhytaikaiset yhteensä	1,1	1,1	2,3	2,3

Joukkovelkakirjalainan käypä arvo perustuu pankista saatuaan markkinahinta-arvioon. Rahoitusleasingvelkojen käypänä arvona voidaan pitää niiden kirjanpitoarvoa sopimusten lyhytaikaisuuden vuoksi.

Vuonna 2013 liikkeeseen lasketun 150 000 000 euron nimellisarvoisen joukkovelkakirjalainan, joka erääntyy 2019, kuponnikorko on 2,75 % ja efektiivinen tuotto 2,854 %.

Korolliset velat ovat euromääräisiä.

Rahoitusleasingvelkojen erääntymisajat

Vähimmäisvuokrien kokonaismäärä

milj. €, 31.12.	2017	2016
	Enintään yksi vuosi	1,1
Yli vuosi mutta enintään viisi vuotta	0,6	0,7
Yhteensä	1,7	1,9

Vähimmäisvuokrien nykyarvo

milj. €, 31.12.	2017	2016
	Enintään yksi vuosi	1,1
Yli vuosi mutta enintään viisi vuotta	0,6	0,7
Vähimmäisvuokrien nykyarvo	1,7	1,9
Tulevaisuudessa kertyvät rahoituskulut	0,0	0,1
Vähimmäisvuokrien kokonaismäärä	1,7	1,9

21. Muut pitkäaikaiset velat

milj. €, 31.12.	2017	2016
	Muut pitkäaikaiset velat	0,0
Yhteensä	0,0	0,0

22. Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat

milj. €, 31.12.	2017	2016
Ostovelat	83,2	106,1
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat	3,0	9,1
Muut velat osakkuusyhtiöille	0,1	0,1
Siirtovelat	74,3	90,2
Johdannaissopimuksiin perustuvat velat	0,2	0,2
Muut velat	17,8	22,3
Yhteensä	178,6	228,1

Muiden velkojen merkittävimmät erät ovat arvonlisäverovelat 6,1 (2016: 5,5) miljoonaa euroa ja yhteisiin toimintoihin liittyvät saadut ennakkomaksut 2,1 (2016: 6,8) miljoonaa euroa.

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

milj. €, 31.12.	2017	2016
Kannustinjärjestelmistä aiheutuvat velat	15,4	27,5
Muut jaksotetut palkat henkilösivumenoineen	25,5	22,1
Maksamattomat hintaoikaisut	8,1	9,7
Maksamattomat alennukset	4,3	2,4
Maksamattomat Kiinan varaston ostot	2,7	
Maksamattomat tutkimuskulut	2,5	5,3
Siirtyvät korot	2,3	2,3
Maksamattomat rojaltit	2,2	2,2
Maksamattomat oikeudenkäyntikulut	2,1	2,3
Maksamattomat myynnin hyvitykset	1,5	1,1
Etukäteen saatuja myyntituottoja		7,8
Muut siirtovelat	7,7	7,5
Yhteensä	74,3	90,2

Ostovelkojen ja muiden lyhytaikaisten velkojen lyhytaikaisuudesta johtuen kirjanpitoarvot eivät merkittävästi poikkea käyvistä arvoista.

23. Rahoitusvarat ja -velat arvostusryhmittäin

milj. €, 31.12.	2017	2016
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa	0,3	0,1
Lainat ja muut saamiset		
Muut pitkäaikaiset saamiset	1,9	3,8
Myyntisaamiset	199,0	200,1
Muut saamiset	6,7	9,1
Rahavarat	164,1	200,9
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Myytävissä olevat sijoitukset	0,3	0,4
Rahamarkkinasijoitukset		31,0
Rahoitusvarat yhteensä	372,3	445,5
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat		
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa	0,2	0,2
Jaksotettuun hankintamenoan arvostetut rahoitusvelat		
Pitkäaikaiset korolliset velat	150,3	150,2
Muut pitkäaikaiset velat	0,0	0,0
Ostovelat	83,2	106,1
Muut lyhytaikaiset velat	17,0	16,6
Lyhytaikaiset korolliset velat	1,1	2,3
Rahoitusvelat yhteensä	251,8	275,6

Taseessa johdannaisopimukset sisältyvät muihin saamisiin ja muihin velkoihin.

Rahoituksen rahavirtaan kuuluvien rahoitusvelkojen erittely

milj. €, 31.12.	Rahavirrat	Muut muutokset, joihin ei liity maksua	2017	2016
Pitkäaikaiset korolliset velat		0,1	150,3	150,2
Lyhytaikaiset korolliset velat	-2,3	1,0	1,1	2,3

Käyvän arvon määrittäminen ja hierarkia

Käypään arvoon taseessa arvostetut rahoitusinstrumentit on ryhmitelty arvostustekniikasta riippuen kolmeen hierarkiatasoon seuraavasti

milj. €, 31.12.2017	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Valuuttajohdannaiset		0,3		0,3
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet			0,3	0,3
Varat yhteensä		0,3	0,3	0,6
Johdannaissopimukset				
Valuuttajohdannaiset		-0,2		-0,2
Velat yhteensä		-0,2		-0,2
milj. €, 31.12.2016	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Valuuttajohdannaiset		0,1		0,1
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet			0,4	0,4
Varat yhteensä		0,1	0,4	0,5
Johdannaissopimukset				
Valuuttajohdannaiset		-0,2		-0,2
Velat yhteensä		-0,2		-0,2

Tason 1 rahoitusinstrumentin käypä arvo perustuu toimivilla markkinoilla noteerattuihin hintoihin. Tason 2 rahoitusinstrumentin käypä arvo perustuu markkinoilta saatuihin syöttötietoihin. Tason 3 johdannaisten käypä arvo ei ole arvioitavissa markkinoilta saatavilla tiedoilla.

Konsernissa noudatetaan periaatetta, jonka mukaan käypien arvojen hierarkian tasojen väliset siirrot kirjataan sille päivälle, jonka siirron aiheuttama tapahtuma on toteutunut.

24. Rahoitusriskien hallinta

Konsernin rahoitusriskien hallinnan tavoitteena on pienentää markkinariskeistä ja vastapuoliriskistä aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia konsernin tulokseen ja kassavirtaan sekä varmistaa riittävä maksuvalmius.

Rahoitusriskien hallinnan pääperiaatteet on määritelty emoyhtiön hallituksen hyväksymässä konsernin rahoituspolitiikassa, jonka toteuttamisesta konsernin rahoitusosasto vastaa. Rahoitustoiminnot on keskitetty konsernin rahoitusosastolle.

24.1. Markkinariski

Konserni altistuu markkinariskille valuuttakurssin, markkinakoron ja sähkön hinnan osalta.

24.1.1. Valuuttakurssiriski

Konsernin valuuttakurssiriski on jaettu transaktioriskiin ja translaatoriskiin.

Transaktioriski

Transaktioriski muodostuu ulkomaan valuutan määräisistä liiketoiminnallisista (mm. myynnit ja ostot) ja rahoituksellisista (mm. lainat, talletukset ja korkovirrat) tase-eristä ja tulevista ennustetuista kassavirroista. Ennustetuissa kassavirroissa huomioidaan seuraavan 12 kuukauden erät. Transaktioriskiä seurataan ja suojataan aktiivisesti. Rahoituspolitiikan mukaisesti merkittävien valuuttojen tase-erät suojataan normaalisti välillä 90–105 % ja 12 kuukauden ennakoitua kassavirrat välillä 0–50 %. Suojausinstrumentteina käytetään enintään 12 kuukauden pituisia valuuttajohdannaisia.

Konsernin kannalta merkittävimmät liiketoiminnallisten erien valuutat ovat Yhdysvaltain dollari, Ruotsin kruunu, Puolan zloty, Norjan kruunu, Venäjän rupla, Japanin jeni ja Ison-Britannian punta. Minkään yksittäisen valuutan osuus kokonaispositiosta ei ole merkittävä. Alla on erittely näiden valuuttojen positiosta.

milj. €, 31.12.	Merkittävät valuutat	
	2017	2016
Taseen nettopositio	38,6	6,0
Ennustettu nettopositio (12 kk)	150,0	167,6
Nettopositio yhteensä	188,5	173,5
Suojaavat valuuttajohdannaiset	-46,9	-22,7
Avoin nettopositio yhteensä	141,6	150,8

Konsernin sisäiset lainat ja talletukset ovat tytäryhtiön paikallisessa valuutassa ja näistä merkittävimmät on suojattu täysimääräisesti valuuttavaihtosopimuksilla.

Valuuttajohdannaisten käyvän arvon muutokset kirjataan tulostaikutteisesti joko liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin tai rahoitustuottoihin ja -kuluihin riippuen siitä, onko operatiivisesti tarkasteltuna suojattu myyntituottoja vai rahoitusvaroja ja -velkoja.

Translaatoriski

Translaatoriski muodostuu euroalueen ulkopuolisten tytäryhtiöiden omista pääomista. Näiden tytäryhtiöiden oma pääoma 31.12.2017 oli 72,3 (2016: 73,5) miljoonaa euroa. Merkittävin translaatoriski muodostuu Ison-Britannian punnasta. Translaatiopositiota ei ole suojattu.

Herkkyysanalyysi

Valuuttakurssien muutosten vaikutusta konsernin tulokseen (ennen verovaikutusta) ja omaan pääomaan tilinpäätöshetkellä on kuvattu alla merkittävien valuuttojen osalta. Herkkyysanalyysissä oletetaan valuuttakurssimuutosten olevan +/- 10 % (vieras valuutta heikkenee/vahvistuu 10 %) ja muiden tekijöiden pysyvän muuttumattomina. IFRS 7:n mukainen herkkyysanalyysi sisältää ainoastaan taseessa olevat rahoitusvarat ja -velat ja siten analyysissä ei ole huomioitu positiioon kuuluvaa ennustettua seuraavan 12 kuukauden valuuttavirtaa. Herkkyysanalyysissä ei huomioida myöskään mahdollista translaatiopositiota.

milj. €, 31.12.	Vaikutus tulokseen		Vaikutus omaan pääomaan	
	2017	2016	2017	2016
+/- 10 % muutos valuuttakurssissa	0,8/-0,9	1,5/-1,9	0	0

24.1.2. Sähkön hintariski

Hintariskillä tarkoitetaan sähkömarkkinahintojen muutoksista aiheutuvaa riskiä. Sähkön markkinahinta vaihtelee runsaasti mm. sääolosuhteiden, vesitilanteen sekä päästökaupan mukaan. Konserni hankkii käyttämänsä sähköenergian osittain kiinteähintaisena sopimuksena ja osittain Suomen hinta-alueen spot-hintaan sidottuna toimituksena ja altistuu jälkimmäisen osalta sähkön hintavaihtelulle. Tätä hintariskiä ei suojata.

24.1.3. Korkoriski

Korkotason muutokset vaikuttavat konsernin rahavirtaan ja tulokseen. Konsernin korollinen vieras pääoma oli 31.12.2017 yhteensä 151,3 (2016: 152,5) miljoonaa euroa. Pääosa konsernin korollisesta vieraasta pääomasta on sidottu kiinteään korkoon, joten korkojen muutoksilla on pieni vaikutus konserniin. Korkojohdannaisia ei käytetty vuonna 2017.

Korkotason nousun vaikutusta nettokorkokuluihin on arvioitu herkkyysoanalyysillä, jossa oletetaan korkotason nousevan vuonna 2018 paralleelista yhdellä prosenttiyksiköllä (1 %) tilinpäätöshetkellä hinnoitelluista koroista muiden tekijöiden pysyessä muuttumattomana (ml. velkojen määrä). Tällöin konsernin arvioidut korkokulut vuonna 2018 kasvaisivat 0,0 miljoonaa euroa (ennen verovaikutusta) (2017: 0,0 miljoonaa euroa).

24.2. Vastapuoliriski

Vastapuoliriskin toteutuessa konsernin vastapuoli ei täytä sopimusvelvoitteitaan ja tämän seurauksena konsernilta jää varoja saamatta. Maksimi luottoriski 31.12.2017 oli 372,1 (2016: 445,3) miljoonaa euroa, joka koostui rahoitusvaroista vähennettynä rahoitusveloissa olevien johdannaisten arvoilla (liite 23). Pääasialliset riskit liittyvät myyntisaamisiin ja sekä rahavaroihin ja rahamarkkinasijoituksiin.

Konsernin rahoituspolitiikka määrittelee konserniyhtiöiden vastapuolina toimivien rahoituslaitosten luottokelpoisuusvaatimukset. Vastapuolille on luottokelpoisuuden ja vakavaraisuuden perusteella määritetty limiitit, joita seurataan ja ylläpidetään säännöllisesti. Rahamarkkinasijoitukset sijoitetaan enintään 6 kuukauden pituisiin korkoinstrumentteihin.

Konsernin asiakasluottopolitiikka määrittelee asiakkaiden luokittelun ja limiittien määrittelyn perusteet sekä tavat, joilla luottoriskiä hallitaan. Asiakkaiden maksukäyttäytymistä ja taloudellista tilannetta seurataan ja tehokasta perintää toteutetaan säännöllisesti. Luottoriskiä voidaan pienentää vaatimalla maksuehdoksi ennakkomaksua tai maksun vakuudeksi remburssia tai pankkitakausta sekä käyttämällä luottovakuutuksia. Lääketeollisuudessa myyntisaamiset tyypillisesti keskittyvät eri maantieteellisten alueiden jakelijoille. Tietyissä maissa konserni myy myös suoraan paikallisille sairaaloille. 25 suurinta asiakasta muodosti 77,5 % myyntisaamisista 31.12.2017 (2016: 78,5 %). Myyntisaamisiin ei uskota sisältyvän oleellista riskiä. Tilikauden tulosvaikutteiset luottotappiot olivat nettona 0,1 (2016: 0,2) miljoonaa euroa.

24.3. Maksuvalmiusriski

Konsernin tavoitteena on säilyttää hyvä maksuvalmiusasema kaikissa olosuhteissa. Maksuvalmiutta turvaavat liiketoiminnan kassavirran sekä rahavarojen ja muiden rahamarkkinasijoitusten lisäksi 100 miljoonan euron sitovat, nostamattomat kahdenkeskiset luottolimiitit, jotka eräännyvät vuonna 2022. Tämän lisäksi konsernilla on käyttämättömiä pankkitililimiittejä sekä 100 miljoonan euron vahvistamaton yritystodistusohjelma, josta tilinpäätöshetkellä ei ollut laskettu liikkeelle yritystodistuksia.

Konsernin korollinen velka 31.12.2017 oli 151,3 (2016: 152,5) miljoonaa euroa. Rahoitusleasingvelat pois lukien korollisten velkojen keskimaturiteetti on 1 vuotta 5 kuukautta (2016: 2 vuotta 5 kuukautta). Konsernin rahavarat ja rahamarkkinasijoitukset 31.12.2017 olivat 164,1 (2016: 231,9) miljoonaa euroa, jotka osaltaan pienentävät maksuvalmiusriskiä. Kun ylimääräisiä kassavaroja sijoitetaan ne sijoitetaan konsernin likviditeetin turvaamiseksi pääsääntöisesti lyhytaikaisiin, hyvän luottokelpoisuuden omaaviin euromääräisiin korkoinstrumentteihin. Jokaiselle sijoituskohteelle on määritelty kohdekohtainen limiitti.

Rahoitusvelkojen, koronmaksujen ja johdannaissopimusten ennustetut diskonttaamattomat rahavirrat

milj. €, 31.12.2017	2018	2019	2020	2021	2022–	Yhteensä
Joukkovelkakirjalainojen lyhennykset		150,0				150,0
Rahoitusleasingvelkojen lyhennykset	1,1	0,6				1,7
Koronmaksut	4,2	4,1				8,3
Rahavirta yhteensä, korolliset rahoitusvelat	5,2	154,7				160,0
Ostovelat	83,2					83,2
Muut korottomat velat	17,0				0,0	17,0
Rahavirta yhteensä, korottomat rahoitusvelat	100,2				0,0	100,3
Johdannaissopimukset, kassaanmaksut	0,3					0,3
Johdannaissopimukset, kassastamaksut	-0,2					-0,2
Rahavirta yhteensä, johdannaissopimukset	0,2					0,2
Rahavirta yhteensä, kaikki	105,6	154,7			0,0	260,4

milj. €, 31.12.2016	2017	2018	2019	2020	2021–	Yhteensä
Joukkovelkakirjojen lyhennykset			150,0			150,0
Rahoitusleasingvelkojen lyhennykset	1,2	0,7	0,0			1,9
Muiden velkojen lyhennykset	1,2					1,2
Koronmaksut	4,2	4,1	4,1			12,4
Rahavirta yhteensä, korolliset rahoitusvelat	6,5	4,8	154,1			165,5
Ostovelat	106,1					106,1
Muut korottomat velat	16,6				0,0	16,7
Rahavirta yhteensä, korottomat rahoitusvelat	122,8				0,0	122,8
Johdannaissopimukset, kassaanmaksut	0,1					0,1
Johdannaissopimukset, kassastamaksut	-0,2					-0,2
Rahavirta yhteensä, johdannaissopimukset	-0,1					-0,1
Rahavirta yhteensä, kaikki	129,2	4,8	154,1		0,0	288,2

Vaihtuvakorkoisten lainojen koronmaksuja arvioitaessa on käytetty termiinikorkoja tai keskimääräistä sopimuksen mukaista viitekorkoa.

24.4. Pääomarakenteen hallinta

Konsernin taloudellisissa päämäärissä on pääomarakenteeseen liittyen määritetty tavoitteeksi säilyttää omavaraisuusaste, konsernin oma pääoma suhteessa taseen loppusummaan, vähintään 50 %:n tasolla. Tämä omavaraisuusaste ei ole yhtiön näkemys optimaalisesta pääomarakenteesta, vaan se on osa kokonaisuutta, jossa määritellään toiminnan kasvuun ja kannattavuuteen liittyviä tavoitteita sekä yhtiön osingonjakopolitiikka.

Yhtiön luottolimiittisopimusten ehdoissa on määritelty kovenantteja, joiden rikkoutuessa velkojalla on halutessaan oikeus eräännyttää velka ennakaisesti. Seuraavissa taulukoissa on esitetty lainoissa määriteltyjen taloudellisten kovenanttien tasot ja niiden vastaavat arvot 31.12.2017.

TALOUDELLISET KOVENANTIT	Vaatus
Konsernin omavaraisuusaste	>30 %
Konsernin korolliset nettovelat / EBITDA	<3,0

Konsernin omavaraisuusaste

31.12.	2017	2016
Oma pääoma, milj. €	679,7	641,4
Taseen loppusumma, vähennettynä saaduilla ennakoinnilla, milj. €	1 052,5	1 055,2
Omavaraisuusaste, %	64,6 %	60,8 %

Konsernin korolliset nettovelat / konsernin EBITDA

milj. €, 31.12.	2017	2016
Korolliset nettovelat	-12,7	-79,4
EBITDA	335,3	355,2
Korolliset nettovelat / EBITDA	-0,04	-0,22

25. Johdannaissopimukset

Johdannaissopimusten nimellisarvot ja maturiteetti

milj. €, 31.12.	2017	2016
Valuuttajohdannaiset		
Valuuttatermiinit ja valuutanvaihtosopimukset	32,4	25,1
Valuuttaoptiot	45,4	31,7

Kaikkien johdannaisten maturiteetti on alle vuoden.

Johdannaissopimusten käyvät arvot

milj. €, 31.12.	2017			2016
	Positiivinen	Negatiivinen	Netto	Netto
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa				
Valuuttatermiinit ja valuutanvaihtosopimukset	0,2	-0,1	0,1	-0,1
Valuuttaoptiot	0,1	-0,0	0,1	-0,0

Kaikki johdannaiset ovat OTC-johdannaisia ja niiden käypänä arvona on käytetty tilinpäätöspäivänä saatavilla olevia markkinanoteerauksia. Johdannaisten käyvät arvot on esitetty taseessa bruttomääräisinä. Pankkien kanssa solmitut johdannaisehdot mahdollistavat netotuksen mm. maksuhäiriö- tai konkurssitilanteessa. Tilinpäätöshetkellä netotuksen jälkeinen vastapuoliriskin määrä Orionille oli 0,2 (2016: 0,0) miljoonaa euroa ja vastapuolille 0,0 (2016: 0,1) miljoonaa euroa.

26. Ehdolliset velat

Vakuudet ja vastuusitoumukset

milj. €, 31.12.	2017	2016
Annetut vakuudet omista sitoumuksista		
Takaukset	3,6	4,1
Muut	0,3	0,3

Merkittävät oikeudelliset asiat

Orion-konserniin kuuluvia yhtiöitä on osapuolena erilaisissa oikeusriidoissa, joita ei kuitenkaan pidetä konsernin kannalta merkittävänä oikeudellisina asioina.

27. Muut vuokrasopimukset

Konserni vuokralle ottajana

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat

milj. €, 31.12.	2017	2016
Enintään vuosi	2,3	2,1
Yli vuosi mutta enintään viisi vuotta	3,3	3,9
Yli viisi vuotta	0,4	0,7
Yhteensä	6,1	6,7
Muiden vuokrasopimusten perusteella suoritettavat vuokramenot tilikaudella	2,8	3,0

Muihin vuokrakuluihin sisältyy pääsääntöisesti kulut ulkomailta vuokratuista toimitiloista ja muista ei-rahoitusleasingiin luokiteltavista eristä.

Konserni vuokralle antajana

Vuokratuotot on esitetty liitteessä 2. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut. Vuokratuotot sisältävät pääsääntöisesti henkilökunnalta ja ulkopuolisilta saatuja vuokria konsernin omistamista kiinteistöistä.

Konsernilla ei ole rahoitusleasingisopimuksia, joissa konserni olisi vuokralle antajana.

28. Konserniyritykset

Konserniyritykset 31.12.2017

	Konserni		Emoyhtiö	
	Omistus- osuus %	Äänivalta- osuus %	Omistus- osuus %	Äänivalta- osuus %
Lääkeliiketoiminta				
Emoyhtiö Orion Oyj, Espoo				
Fermion Oy, Espoo	100,00	100,00	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Harmaaparta, Espoo	100,00	100,00	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kalkkipellontie 2, Espoo	100,00	100,00	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kapseli, Hanko	100,00	100,00		
Kiinteistö Oy Pilleri, Hanko	70,39	70,39		
Kiinteistö Oy Tonttuvainio, Espoo	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Export Oy, Espoo ¹	100,00	100,00	100,00	100,00
Saiph Therapeutics Oy, Espoo ¹	100,00	100,00	100,00	100,00
FinOrion Pharma India Pvt. Ltd., Intia	100,00	100,00	95,00	95,00
OOO Orion Pharma, Venäjä	100,00	100,00		
Orion Pharma (Austria) GmbH, Itävalta	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma (Ireland) Ltd., Irlanti	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma (UK) Ltd., Iso-Britannia	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma A/S, Tanska	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma AB, Ruotsi	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma AG, Sveitsi	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma AS, Norja	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma BVBA, Belgia	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma d.o.o., Slovenia	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma East LLP, Kazakstan	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma GmbH, Saksa	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma Hellas, Pharmakeftiki Mepe, Kreikka	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma Kft., Unkari	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma Poland Sp. z.o.o., Puola	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma Romania S.R.L., Romania	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma S.L., Espanja	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma S.r.l., Italia	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma s.r.o, Slovakia	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma s.r.o, Tsekki	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma SA, Ranska	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma, Inc., USA ¹	100,00	100,00	100,00	100,00
Orion Pharma Ukraina, LLC, Ukraina	100,00	100,00	95,00	95,00
Orionfin Unipessoal Lda., Portugali	100,00	100,00	100,00	100,00
OÜ Orion Pharma Eesti, Viro	100,00	100,00	100,00	100,00
UAB Orion Pharma, Liettua	100,00	100,00	100,00	100,00
Diagnostiikkaliiketoiminta				
Orion Diagnostica Oy, Espoo	100,00	100,00	100,00	100,00
GeneForm Technologies Ltd., Iso-Britannia	100,00	100,00		
Orion Diagnostica Danmark A/S, Tanska ¹	100,00	100,00		

¹ Yhtiöt eivät harjoita liiketoimintaa.

Konsernissa ei ole 1/5-osan tai sitä suuremman omistusosuuden kohteena olevia yrityksiä, joita ei ole yhdistelty osakkuus- tai tytäryhtiöinä.

29. Lähipiiritapahtumat

Lähipiiriin Orion-konsernissa katsotaan kuuluvan emoyhtiö Orion Oyj, tytäryritykset, osakkuusyrietykset, yhteisyritykset, Orion Oyj:n hallituksen jäsenet, Orion-konsernin johtoryhmän jäsenet, edellä mainittujen henkilöiden läheiset perheenjäsenet, edellä mainittujen henkilöiden määräysvalta-yhteisöt sekä Orionin Eläkesäätiö.

Lähipiiriliikeytoimet

Konsernilla ei ole merkittäviä liiketapahtumia lähipiirin kanssa lukuun ottamatta etuus pohjaisia eläkekuluja Orionin Eläkesäätiön kanssa.

Johdon työsuhde-etuudet

milj. €	2017	2016
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	7,1	6,4
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	0,4	0,5

Palkat ja palkkiot¹

milj. €	2017	2016
Toimitusjohtaja Timo Lappalainen	1,6	1,5
Heikki Westerlund, puheenjohtaja	0,1	0,1
Timo Maasilta, varapuheenjohtaja	0,1	0,1
Sirpa Jalkanen	0,1	0,0
Ari Lehtoranta	0,1	
Hilpi Rautelin	0,1	
Eija Ronkainen	0,1	0,0
Mikael Silvennoinen	0,1	0,1
Hannu Syrjänen	0,0	0,1
Jukka Ylppö	0,0	0,1
Eero Karvonen		0,0
Hallituksen jäsenet yhteensä	0,5	0,4

¹ Tarkat luvut dokumentissa 'Selvitys Orion-konsernin hallinto- ja ohjausjärjestelmästä', kohdassa 'Palkka- ja palkkioselvitys'.

Emoyhtiön toimitusjohtajan eläkeiäksi on sovittu 60 vuotta ja eläketasoksi 60 % sovitusta eläkepalkasta. Emoyhtiön toimitusjohtajan lakisääteisestä eläkkeestä on tilikauden 2017 aikana kirjattu kuluja 0,1 (2016: 0,1) miljoonaa euroa ja lisäeläkkeestä 0,5 (2016: 0,4) miljoonaa euroa.

Lainat, takaukset ja muut vakuudet lähipiirissä

Orion Oyj:llä on 0,6 miljoonan euron korollinen lainasaaminen Hangon Puhdistamo Oy:ltä.

30. Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Orion ilmoitti 23.1.2018 päättäneensä selvittää Orion Diagnostican mahdollista myyntiä tai muuta järjestelyä, jossa Orion Diagnostica siirtyisi Orion-konsernin ulkopuolelle. Selvityksen seurauksena on mahdollista päätyä myös lopputulokseen, jossa Orion Diagnostica jatkaa Orion-konsernin osana.

Orion Diagnostica on Orion-konsernissa Lääkeliiketoiminnan ohella toinen liiketoiminta-alue, ja se on tilinpäätöksessä raportoitu omana segmenttinään. Tilikaudella 2017 Orion Diagnostican liikevaihto oli 54 miljoonaa euroa (noin 5 % Orion-konsernin liikevaihdosta) ja liikevoitto 8,9 miljoonaa euroa (noin 3 % Orion-konsernin liikevoitosta). Sen varat olivat 52 miljoonaa euroa (noin 5 % Orion-konsernin varoista). Vuoden 2017 lopussa Orion Diagnostican palveluksessa oli 282 henkilöä (noin 8 % Orion-konsernin henkilömäärästä).

Orion Diagnostica toimii liiketoiminnallisesti itsenäisesti, eikä sillä ole merkittäviä liiketoiminnallisia synergioita lääkeliketoiminnan kanssa.

Aloitettun selvitystyön aikatauluun, toteutustapaan ja lopputulokseen liittyy tässä vaiheessa vielä suurta epävarmuutta.

Tilikauden jälkeen ei ole tiedossa muita sellaisia olennaisia tilinpäätöspäivän jälkeisiä tapahtumia, jotka olisivat voineet vaikuttaa tilinpäätöslaskelmiin.

Emoyhtiö Orion Oyj:n tilinpäätös (FAS)

Tuloslaskelma

milj. €	Liitetieto	2017	2016
Liikevaihto	1	908,1	900,4
Liiketoiminnan muut tuotot	2	8,7	32,4
Liiketoiminnan kulut	3,4	-636,5	-637,0
Poistot ja arvonalentumiset	4	-31,6	-30,1
Liikevoitto		248,7	265,7
Rahoitustuotot ja -kulut	5	11,2	11,3
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		259,9	277,0
Tilinpäätössiirrot	6	26,0	17,3
Tuloverot	7	-56,1	-53,7
Tilikauden voitto		229,8	240,6

Tase

Vastaavaa

milj. €, 31.12.	Liitetieto	2017	2016
Aineettomat oikeudet		28,3	28,7
Muut pitkävaikutteiset menot		2,4	2,3
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	8	30,7	31,0
Maa-alueet		4,2	3,5
Rakennukset ja rakennelmat		134,3	128,3
Koneet ja kalusto		73,8	77,2
Muut aineelliset hyödykkeet		1,5	1,1
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		25,6	14,9
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	9	239,3	225,2
Osuudet saman konsernin yrityksissä		83,2	83,2
Muut sijoitukset		0,4	2,0
Sijoitukset yhteensä	10	83,6	85,2
Pysyvät vastaavat yhteensä		353,6	341,3
Vaihto-omaisuus	11	162,5	169,6
Pitkäaikaiset saamiset	12	1,7	2,1
Myyntisaamiset	13	161,6	165,3
Muut lyhytaikaiset saamiset	13	48,3	45,6
Rahoitusarvopaperit	14		33,0
Rahat ja pankkisaamiset		116,3	146,3
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		490,4	561,9
Vastaavaa yhteensä		844,0	903,2

Vastattavaa

milj. €, 31.12.	Liitetieto	2017	2016
Osakepääoma		92,2	92,2
Käyttörahassto		0,5	0,5
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		0,9	0,9
Kertyneet voittovarot		104,3	76,7
Tilikauden voitto		229,8	240,6
Oma pääoma yhteensä	15	427,7	410,9
Tilinpäätössiirtojen kertymä	16	92,0	96,0
Pakolliset varaukset	17	0,5	0,8
Joukkovelkakirjalainat		149,7	149,5
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	18	149,7	149,5
Ostovelat		75,3	99,8
Muut lyhytaikaiset velat		98,7	146,2
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	19	174,0	246,0
Vastattavaa yhteensä		844,0	903,2

Rahoituslaskelma

milj. €	2017	2016
Liikevoitto	248,7	265,7
Poistot ja arvonalentumiset	31,6	30,1
Muut oikaisut	-0,3	-25,0
Oikaisut liikevoittoon yhteensä	31,3	5,2
Lyhytaikaisten liikesaamisten muutos	22,3	18,6
Vaihto-omaisuuden muutos	7,2	-21,8
Lyhytaikaisten korottomien velkojen muutos	-86,5	-32,7
Käyttöpääoman muutos yhteensä¹	-57,0	-35,9
Maksetut korot	-5,7	-11,6
Saadut osingot ²	17,5	15,5
Saadut korot ²	1,2	7,3
Maksetut verot	-63,0	-45,7
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	172,9	200,5
Investoinnit aineettomiin hyödykkeisiin	-9,3	-5,9
Investoinnit aineellisiin hyödykkeisiin	-38,4	-26,5
Aineettomien hyödykkeiden myynnit	0,0	
Aineellisten hyödykkeiden myynnit	0,9	1,2
Investoinnit muihin sijoituksiin	-0,0	
Muiden sijoitusten myynnit	0,6	25,2
Myönnetyt lainat	-0,2	
Lainasaamisten takaisinmaksut		0,3
Investointien rahavirta yhteensä	-46,4	-5,7
Lyhytaikaisten lainojen nostot	14,9	6,7
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-12,2	-33,7
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut		-36,7
Omien osakkeiden hankinta		-16,8
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-213,1	-179,1
Saadut konserniavustukset	21,0	22,0
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-189,5	-237,7
Rahavarojen muutos	-63,0	-42,9
Rahavarat 1.1. ³	179,3	222,1
Rahavarojen muutos	-63,0	-42,9
Rahavarat 31.12. ³	116,3	179,3

¹ Emoyhtiön ja sen kotimaisten tytäryhtiöiden välisten lyhytaikaisten lainojen ja saamisten muutokset sisältyvät bruttomääräisinä emoyhtiön käyttöpääoman muutokseen.

² Tytäryhtiöiden maksamat osingot ja korot sisältyvät emoyhtiön liiketoiminnan rahavirtaan.

³ Rahavarat sisältävät rahojen ja pankkisaamisten lisäksi likvidit arvopaperit, joiden arvon vaihteluun on erittäin vähäinen riski.

Emoyhtiön tilinpäätöksen 2017 liitetiedot

Orion Oyj on Orion-konsernin emoyhtiö ja sen kotipaikka on Espoo. Yhtiön Y-tunnus on 1999212-6.

Orion Oyj:n ensimmäinen tilikausi oli 1.7.–31.12.2006, koska yhtiö syntyi 1.7.2006 entisen Orion-konsernin jakauduttua lääke- ja diagnostiikkaliiketoimintaan sekä tukkukauppaliiketoimintaan. Orion Oyj listautui Helsingin pörssiin 3.7.2006.

Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Orion Oyj:n tilinpäätös laaditaan noudattaen Suomessa voimassa olevaa kirjanpitolakia sekä tilinpäätöksen laatimista koskevia muita säännöksiä ja määräyksiä.

Pysyvät vastaavat

Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden tasearvot perustuvat alkuperäisiin hankintamenoihin, joista vähennetään suunnitelman mukaiset poistot. Suunnitelman mukaiset poistot perustuvat hyödykkeiden taloudelliseen pitoaikaan ja ne lasketaan tasapoistoina.

Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoisiin sisällytetään hyödykkeet, joiden taloudellinen pitoaika ei ole vielä päättynyt sekä loppuunpoistetut hyödykkeet, jotka ovat edelleen liiketoiminnan käytössä. Kertyneisiin poistoihin sovelletaan vastaavia periaatteita.

Eri hyödykeryhmien taloudelliset pitoajat ovat seuraavat:

- aineettomat oikeudet ja muut pitkävaikutteiset menot 5–10 vuotta
- liikearvo 5–20 vuotta
- rakennukset ja rakennelmat 20–40 vuotta
- koneet, laitteet ja kalusto 5–10 vuotta
- kuljetusvälineet 6 vuotta
- muut aineelliset hyödykkeet 10 vuotta

Liikearvon poistoaika on pääsääntöisesti 5 vuotta. Eräissä tapauksissa liikearvon taloudellinen pitoaika on arvioitu pitemmäksi, kuitenkin enintään 20 vuodeksi. Kolmen tai useamman vuoden ajan tuloa kerryttävät tai säilyttävät muut pitkävaikutteiset menot aktivoidaan ja ne poistetaan pääsääntöisesti 5 vuodessa.

Suunnitelman mukaisia poistoja ei tehdä maa-alueista eikä arvonkorotuksista. Arvonkorotuksia on tehty tuotanto- ja toimitilakiinteistöihin 1970- ja 1980-luvulla. Arvonkorotukset perustuvat hyödykkeiden erillisarvostukseen.

Tutkimus- ja tuotekehitysmenot

Tutkimus- ja tuotekehitysmenot kirjataan vuosikuluiksi niiden syntymisvuonna.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus esitetään taseessa itse valmistettujen tuotteiden osalta standardihintaa käyttäen, sekä ostettujen tuotteiden osalta painotetun keskihinnan menetelmää käyttäen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneiden muuttuvien menojen tai niitä alhaisemman todennäköisen luovutushinnan tai jälleenhankintahinnan määräisenä.

Ulkomaanrahan määräiset tapahtumat

Valuuttamääräisten saamisten ja velkojen arvostamisessa käytetään Euroopan Keskuspankin noteeraamia tilinpäätöspäivän kurssveja. Syntyneet kurssivoitot ja -tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti. Varsinaiseen liiketoimintaan liittyvät kurssivoitot ja -tappiot käsitellään myyntien ja ostojen oikaisuerinä. Rahoituserien kurssivoitot ja -tappiot kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

Rahoitusvarat ja -velat sekä johdannaissopimukset

Myytäviksi rahoitusvaroiksi luokitellut rahoitusvarat ja johdannaiset arvostetaan kirjanpitolain 5 luvun 2a §:n sallimaa vaihtoehtoista menettelyä noudattaen käypään arvoon. Rahoitusvälineistä muut lainat ja saamiset sekä muut rahoitusvelat arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon.

Myytävissä olevat rahoitusvarat sisältävät osakkeita, ja suoria yli 3 kuukauden pituisia korkosijoituksia, jotka sisältyvät pääasiassa lyhytaikaisiin varoihin. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon käyttäen tilinpäätöspäivän toimivilla markkinoilla noteerattua hintaa. Noteeraamattomat osakesijoitukset on arvostettu hankintamenuon, koska niiden arvostaminen käypään arvoon arvostusmenetelmiä käyttäen ei ole ollut mahdollista. Myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutos merkitään oman pääoman käyvän arvon rahastoon.

Lainat ja saamiset koostuvat rahavaroista, myönnettyistä lainoista sekä myynti- ja muista saamisista. Muut rahoitusvelat sisältävät korollisia velkoja sekä osto- ja muita velkoja.

Valuuttariskin suojaamiseksi tehtydt valuuttajohdannaiset arvostetaan käypään arvoon käyttäen tilinpäätöspäivän markkinahintoja. Operatiivisia eria suojaavien valuuttajohdannaisten käypä arvo kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin, ja valuuttamääräisiä lainoja ja saamia suojaavien valuuttajohdannaisten käypä kirjataan rahoituksen kurssieroihin.

Pakolliset varaukset

Pakollisina varauksina tuotoista vähennetään ne vastaiset menot, joiden suorittamiseen yhtiö on sitoutunut ja joista ei todennäköisesti kerry niitä vastaavaa tuloa. Samoin vähennetään tuotoista ne vastaiset menetykset, joiden toteutumista pidetään ilmeisenä.

Liikevaihto

Liikevaihto sisältää tuotot tavaroiden sekä palveluiden myynnistä oikaistuna välillisillä veroilla, alennuksilla sekä valuuttamääräisestä myynnistä aiheutuvilla kurssieroilla. Liikevaihtoon sisältyy myös markkinointipartnereiden kanssa tehtyihin sopimuksiin perustuvia etappimaksuja, joilla partneri osallistuu kehittäessä olevan tuotteen tutkimus- ja tuotekehitysmenojen kattamiseen ja jotka on sidottu tutkimusprojektissa saavutettuihin etappeihin. Lisäksi liikevaihtoon sisällytetään konsernin muille yhtiöille lisensioimista tuotteista saatavat rojalitit.

Tuotot tavaroiden myynnistä kirjataan, kun tavaroiden omistamiseen liittyvät merkittävät riskit ja edut ovat siirtyneet ostajalle. Tuotot palveluista kirjataan, kun palvelu on suoritettu. Etappimaksut kirjataan, kun tutkimus- ja tuotekehitysprojekti on edennyt partnerin kanssa ennalta sovittuun vaiheeseen ja partnerille on syntynyt velvoite maksaa osuutensa. Rojalitit kirjataan suoriteperusteella lisensiointisopimusten mukaisesti.

Osakeperusteiset maksut

Hallituksen päättämän avainhenkilöstölle suunnatun osakepalkkiojärjestelmän oikeudet arvostetaan käypään arvoon tilinpäätöshetkellä ja kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan oikeuden syntymisjakson aikana. Oletus lopullisesta osakkeiden ja niihin liittyvien rahasuoritusten määrästä päivitetään jokaisena tilinpäätöspäivänä.

Eläkejärjestelyt

Yhtiön palveluksessa olevalle henkilöstölle on järjestetty eläketurva Orionin Eläkesäätiössä ja eläkevakuutusyhtiössä. Lisäeläketurva on järjestetty eläkesäätiössä niille toimihenkilöille, joiden työsuhde on alkanut ennen 25.6.1990 ja jatkuu eläkkeelle siirtymiseen asti. Lisäksi joillekin johdon jäsenille on järjestetty lisäeläkevakuutukset eläkevakuutusyhtiössä. Orionin Eläkesäätiön eläkevastuu on täysin katettu.

Tuloverot

Tuloveroina esitetään verotettavan tuloksen perusteella lasketut verot ja aikaisempien tilikausien verojen oikaisu. Tilinpäätökseen ei kirjata laskennallisia verovelkoja ja -saamia, mutta liitetiedoissa ilmoitetaan taseeseen merkittävässä olevat laskennalliset verovelat ja -saamiset. Nämä laskennalliset verovelat tai -saamiset lasketaan verotuksen ja tilinpäätöksen välisille olennaisille jaksotuseroille käyttäen tilinpäätöshetkellä vahvistettua seuraavien vuosien verokantaa.

1. Liikevaihto

Liikevaihto toimialoittain

milj. €	2017	2016
Lääkeliiketoiminta	908,1	900,4
Yhteensä	908,1	900,4

Liikevaihto markkina-alueittain

milj. €	2017	2016
Suomi	328,6	336,6
Skandinavia	148,9	128,0
Muu Eurooppa	255,5	270,5
Pohjois-Amerikka	61,5	68,4
Muut maat	113,8	96,9
Yhteensä	908,1	900,4

2. Liiketoiminnan muut tuotot

milj. €	2017	2016
Palveluveloitustuotot konserniyrityksiltä	5,6	5,6
Vuokratuotot	0,6	0,6
Osakkeiden myyntivoittoa	0,5	23,8
Käyttöomaisuuden myyntivoittoa	0,3	0,3
Muut liiketoiminnan tuotot	1,7	2,1
Yhteensä	8,7	32,4

3. Pakollisten varausten muutos

milj. €	2017	2016
Pakollisten varausten muutos	0,3	-0,1
Yhteensä, lisäys (-), vähennys (+)	0,3	-0,1

4. Liiketoiminnan kulut ja poistot

Liiketoiminnan kulut

milj. €	2017	2016
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	8,3	-19,3
Valmistus omaan käyttöön	-3,5	-3,7
Materiaalit ja palvelut		
Ostot tilikauden aikana	244,0	264,3
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1,1	-2,6
Ulkopuoliset palvelut	29,1	28,7
Yhteensä	272,0	290,5
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	111,9	112,7
Eläkekulut	15,3	13,2
Osakekannustinjärjestelmä	3,0	9,8
Muut henkilösivukulut	5,8	7,6
Yhteensä	135,9	143,3
Liiketoiminnan muut kulut	223,8	226,2
Yhteensä	636,5	637,0

Vapaaehtoiset henkilösivukulut sisältyvät liiketoiminnan muihin kuluihin.

Tilintarkastajan palkkiot

milj. €	2017	2016
Tilintarkastuspalkkiot	0,1	0,1
Tilintarkastuslain 1 §:n 1 mom. 2 kohdassa mainitut toimeksiannot	0,0	0,0
Veroneuvonta	0,1	0,0
Muut palvelut		0,0
Yhteensä	0,2	0,1

Poistot ja arvonalentumiset

milj. €	2017	2016
Arvonalentumiset	0,7	0,3
Muut poistot	30,9	29,8
Yhteensä	31,6	30,1

Tilikauden poistot tase-erittäin on esitetty taseen liitetiedoissa 8–9.

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista on esitetty tilinpäätöksen laadintaperiaatteissa.

Palveluksessa oleva henkilöstö keskimäärin

	2017	2016
Palveluksessa oleva henkilöstö keskimäärin	2 238	2 189

Osakeperusteiset maksut

Konsernilla on voimassa vuonna 2013 alkanut sekä vuonna 2016 alkanut konsernin avainhenkilöiden osakepohjainen kannustinjärjestelmä.

Vuonna 2013 alkaneessa järjestelmässä on ansaintajaksoja, joiden alkamisesta ja pituudesta yhtiön hallitus on päättänyt vuosittain vuosina 2013, 2014 ja 2015. Hallitus päättää ansaintajakson ansaintakriteerit ja niille asetettavat tavoitteet kunkin ansaintajakson alussa. Järjestelmän käyttöönoton yhteydessä alkoi kaksi ansaintajaksoa, kalenterivuosi 2013 ja kalenterivuodet 2013–2015. Vuonna 2014 alkoi kaksi ansaintajaksoa, kalenterivuosi 2014 ja kalenterivuodet 2014–2016. Vuonna 2015 alkoi kaksi ansaintajaksoa, kalenterivuosi 2015 ja kalenterivuodet 2015–2017. Järjestelmän palkkio ansaintajaksolta 2013, 2014 ja 2015 perustuu Orion-konsernin liikevoittoon. Järjestelmän palkkio ansaintajaksolta 2013–2015, 2014–2016 ja 2015–2017 perustuu Orion Oyj:n B-osakkeen kokonaistuottoon.

Vuonna 2016 alkaneessa järjestelmässä on ansaintajaksoja, joiden alkamisesta ja pituudesta yhtiön hallitus on päättänyt tai tulee päättämään vuosittain vuosina 2016, 2017 ja 2018. Hallitus päättää ansaintajakson ansaintakriteerit ja niille asetettavat tavoitteet kunkin ansaintajakson alussa. Järjestelmän käyttöönoton yhteydessä alkoi kaksi ansaintajaksoa, kalenterivuosi 2016 ja kalenterivuodet 2016–2018. Vuonna 2017 alkoi kaksi ansaintajaksoa, kalenterivuosi 2017 ja kalenterivuodet 2017–2019. Järjestelmän palkkio ansaintajaksolta 2016 ja 2017 perustuu Orion-konsernin liikevoittoon. Järjestelmän palkkio ansaintajaksolta 2016–2018 ja 2017–2019 perustuu Orion Oyj:n B-osakkeen kokonaistuottoon.

Järjestelmän palkkiot maksetaan osittain yhtiön B-osakkeina ja osittain rahana. Palkkioita on maksettu ja mahdollisia tulevia palkkioita maksetaan seuraavasti:

Ansaintajakso	Palkkio maksettu / mahdollinen palkkio maksetaan
2013	3.3.2014
2014	2.3.2015
2013–2015	1.3.2016
2015	1.3.2016
2014–2016	1.3.2017
2016	1.3.2017
2015–2017	2018
2017	2018
2016–2018	2019
2017–2019	2020

Molempien osakepalkkiojärjestelmien yhden vuoden pituisten ansaintajaksojen perusteella saatuja osakkeita ei saa luovuttaa järjestelmään määritetyn sitouttamisjakson aikana. Kolmen vuoden ansaintajaksoihin ei liity sitouttamisjaksoa. Järjestelmistä yhden kalenterivuoden aikana maksettavien palkkioiden arvo yhteensä on enintään 1,75 kertaa avainhenkilön bruttovuospalkka palkkioiden maksuhetkellä.

Vuonna 2013 alkaneen järjestelmän kohderyhmään kuuluu noin 35 henkilöä. Järjestelmän perusteella maksettavien palkkioiden yhteismäärä on enintään 500 000 Orion Oyj:n B-osaketta ja osakkeiden arvoa vastaava määrä rahaa. Järjestelmästä on 31.12.2017 mennessä maksettu palkkioina yhteensä 366 775 Orion Oyj:n B-osaketta.

Vuonna 2016 alkaneen järjestelmän kohderyhmään kuuluu enintään 50 henkilöä. Järjestelmän perusteella maksettavien palkkioiden yhteismäärä on enintään 500 000 Orion Oyj:n B-osaketta ja osakkeiden arvoa vastaava määrä rahaa. Järjestelmästä on 31.12.2017 mennessä maksettu palkkioina yhteensä 61 665 Orion Oyj:n B-osaketta.

5. Rahoitustuotot ja -kulut

milj. €	2017	2016
Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä	17,5	15,3
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista		
Osinkotuotot muista osakkeista ja osuuksista	0,0	0,1
Korkotuotot saman konsernin yrityksiltä	0,0	0,0
Korkotuotot muilta yrityksiltä	0,0	
Muut korko- ja rahoitustuotot		
Korkotuotot saman konsernin yrityksiltä	0,0	0,0
Korkotuotot muilta yrityksiltä	0,1	0,1
Muut rahoitustuotot	1,1	7,1
Korkokulut ja muut rahoituskulut		
Korkokulut saman konsernin yrityksille		-0,1
Korkokulut muille	-4,4	-4,5
Arvon alentumiset	-1,6	
Muut rahoituskulut	-1,5	-6,8
Yhteensä	11,2	11,3

Rahoitustuottoihin ja -kuluihin sisältyy:

milj. €	2017	2016
Tuottoja osuuksista muissa yrityksissä	17,5	15,5
Korkotuottoja	0,1	0,1
Korkokuluja	-4,4	-4,7

6. Tilinpäätössiirrot

milj. €	2017	2016
Poistoeron muutos	4,0	-3,7
Saatu konserniavustus	22,0	21,0
Yhteensä	26,0	17,3

7. Tuloverot

milj. €	2017	2016
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	55,0	53,6
Aikaisempien tilikausien tuloverot	1,1	0,1
Yhteensä	56,1	53,7

Laskennallinen verovelka ja -saaminen

Emoyhtiön laskennallista verovelkaa tai -saamista ei ole merkitty yhtiön taseeseen.

Laskennallinen verosaaminen

milj. €	2017	2016
Pakollisista varauksista	0,1	0,2
Yhteensä	0,1	0,2

Laskennallinen verovelka

milj. €	2017	2016
Tilinpäätössiirroista	18,4	19,2
Arvonkorotuksista	3,3	3,3
Yhteensä	21,7	22,5

8. Aineettomat hyödykkeet

milj. €	Aineettomat oikeudet		Liikearvo		Muut pitkä-vaikutteiset menot		Yhteensä	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Hankintameno 1.1. ¹	120,5	118,9	68,3	68,3	56,1	55,8	244,9	242,9
Lisäykset	8,0	4,8			0,9	0,8	8,9	5,7
Vähennykset	-0,7	-3,3			-0,3	-0,5	-1,0	-3,8
Siirrot tase-erien välillä	0,0				0,0		0,1	
Hankintameno 31.12.	127,7	120,5	68,3	68,3	56,8	56,1	252,8	244,9
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1. ¹	-91,8	-86,8	-68,3	-68,3	-53,8	-53,4	-213,9	-208,5
Vähennysten kertyneet poistot	0,7	3,3			0,2	0,5	1,0	3,7
Tilikauden poistot	-7,7	-7,9			-0,8	-0,9	-8,4	-8,7
Arvonalentumiset	-0,7	-0,3					-0,7	-0,3
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-99,4	-91,8	-68,3	-68,3	-54,4	-53,8	-222,1	-213,9
Kirjanpitoarvo 1.1.	28,7	32,0			2,3	2,4	31,0	34,4
Kirjanpitoarvo 31.12.	28,3	28,7			2,4	2,3	30,7	31,0
Kokonais- ja sumupoistojen kertynyt erotus 1.1.	3,0	3,2			0,2	0,3	3,3	3,5
Poistoeron muutos, lisäys (+), vähennys (-)	-0,1	-0,1			0,0	-0,1	-0,1	-0,2
Kertynyt erotus 31.12.	3,0	3,0			0,3	0,2	3,2	3,3

¹ Alkuarvoihin sisällytetään käyttöomaisuushyödykkeet, joiden taloudellinen pitoaika ei ole vielä päättynyt sekä loppuun poistettut käyttöomaisuushyödykkeet, jotka ovat edelleen liiketoiminnan käytössä. Kertyneet poistot lasketaan vastaavalla tavalla.

9. Aineelliset hyödykkeet

milj. €	Maa- ja vesi-alueet		Rakennukset ja rakennelmat		Koneet ja kalusto		Muut aineelliset hyödykkeet		Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankinnat		Yhteensä	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Hankintameno 1.1. ¹	3,5	3,5	253,8	244,8	256,0	248,0	2,6	2,6	14,9	17,2	530,8	516,1
Lisäykset	0,6		9,4	4,4	8,0	10,3	0,3	0,0	19,1	10,8	37,4	25,5
Vähennykset				-0,0	-6,0	-10,7	-0,0		-0,2	-0,1	-6,1	-10,8
Siirrot tase-erien välillä			3,6	4,6	4,4	8,4	0,2	0,0	-8,3	-13,0	-0,1	
Hankintameno 31.12.	4,2	3,5	266,7	253,8	262,5	256,0	3,0	2,6	25,6	14,9	562,0	530,8
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1. ¹			-125,5	-119,1	-178,7	-173,8	-1,4	-1,3			-305,6	-294,2
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot				0,0	5,3	9,6					5,3	9,6
Tilikauden poistot			-7,0	-6,4	-15,1	-14,6	-0,1	-0,1			-22,2	-21,1
Arvonalentumiset					-0,2						-0,2	
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.			-132,5	-125,5	-188,7	-178,7	-1,6	-1,4			-322,8	-305,6
Kirjanpitoarvo 1.1.	3,5	3,5	128,3	125,7	77,2	74,2	1,1	1,2	14,9	17,2	225,2	221,9
Kirjanpitoarvo 31.12.	4,2	3,5	134,3	128,3	73,8	77,2	1,5	1,1	25,6	14,9	239,3	225,2
Kokonais- ja sumupoistojen kertynyt erotus 1.1.			43,1	41,8	49,6	46,9	0,1	0,1			92,8	88,8
Poistoeron muutos, lisäys (+), vähennys (-)			0,4	1,3	-4,4	2,7	0,0	0,0			-3,9	4,0
Kertynyt erotus 31.12.			43,5	43,1	45,3	49,6	0,1	0,1			88,8	92,8

¹ Alkuarvoihin sisällytetään käyttöomaisuushyödykkeet, joiden taloudellinen pitoaika ei ole vielä päättynyt sekä loppuun poistetut käyttöomaisuushyödykkeet, jotka ovat edelleen liiketoiminnan käytössä. Kertyneet poistot lasketaan vastaavalla tavalla.

Tuotantokoneiden ja -laitteiden kirjanpitoarvo 31.12.2017 on 56,5 (2016: 58,1) miljoonaa euroa. Maa-alueiden hankintameno on sisällyetty arvonorotuksia 0,1 (2016: 0,1) miljoonaa euroa ja rakennusten hankintameno 16,5 (2016: 16,5) miljoonaa euroa.

10. Sijoitukset

milj. €	Osuudet saman konsernin yrityksissä		Saamiset saman konsernin yrityksiltä		Osuudet omistus-yhteisyhteisöissä		Muut osakkeet ja osuudet		Lainasaamiset ¹		Yhteensä	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Hankintameno 1.1.	121,8	121,8	4,3	4,3		1,3	0,4	0,5	1,6	1,8	128,1	129,7
Lisäykset							0,0	0,0	0,1		0,1	0,0
Vähennykset						-1,3	-0,1	-0,1	-1,6	-0,2	-1,7	-1,6
Hankintameno 31.12.	121,8	121,8	4,3	4,3			0,3	0,4	0,1	1,6	126,5	128,1
Kertyneet arvonalentumiset 1.1.	-40,0	-40,0	-2,9	-2,9							-42,9	-42,9
Muutos tilikauden aikana												
Kertyneet arvonalentumiset 31.12.	-40,0	-40,0	-2,9	-2,9							-42,9	-42,9
Kirjanpitoarvo 1.1.	81,8	81,8	1,4	1,4		1,3	0,4	0,5	1,6	1,8	85,2	86,8
Kirjanpitoarvo 31.12.	81,8	81,8	1,4	1,4			0,3	0,4	0,1	1,6	83,6	85,2

¹ Lainasaamiset ovat OYL:n mukaisia pääomalinasaamisia.

11. Vaihto-omaisuus

milj. €, 31.12.	2017	2016
Aineet ja tarvikkeet	27,0	26,6
Keskeneräiset tuotteet	13,3	13,3
Valmiit tuotteet/Tavarat	117,5	125,7
Muu vaihto-omaisuus	4,7	4,0
Yhteensä	162,5	169,6

12. Pitkäaikaiset saamiset

milj. €, 31.12.	2017	2016
Pitkäaikaiset saamiset konserniin kuuluvilta yrityksiltä	0,0	0,0
Lainasaamiset omistusyhteisöryyksiltä	0,6	0,6
Muut lainasaamiset	0,1	0,0
Muut pitkäaikaiset saamiset	1,0	1,5
Yhteensä	1,7	2,1

13. Lyhytaikaiset saamiset

milj. €, 31.12.	2017	2016
Myyntisaamiset	131,3	128,6
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Myyntisaamiset	30,3	36,6
Lainasaamiset	3,7	0,5
Siirtosaamiset	22,0	21,0
Yhteensä	56,0	58,2
Lainasaamiset omistusyhteisyrittäjiltä	0,1	0,1
Muut lainasaamiset	0,1	0,1
Muut saamiset	6,5	4,1
Siirtosaamiset	15,9	19,7
Yhteensä	209,9	210,9

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

milj. €, 31.12.	2017	2016
Saamatta olevia rojalteja	4,5	4,3
Etukäteen maksettuja tutkimuskuluja	2,3	5,4
Etukäteen maksettuja kannustinpalkkioita	2,2	1,9
Etukäteen maksettuja huolto- ja ylläpitomaksuja	2,0	1,8
Saamatta olevia avustuksia	0,9	0,5
Saamatta olevia hinnanerokorvauksia	0,8	3,9
Saamatta olevia korvauksia	0,7	0,7
Saamatta oleva korvaus myyntiluvan siirrosta	0,5	
Johdannaissopimuksiin perustuvat saamiset	0,3	0,1
Muut siirtosaamiset	1,6	1,1
Yhteensä	15,9	19,7

14. Rahoitusarvopaperit

milj. €, 31.12.	2017	2016
Muut arvopaperit: korkoinstrumentit		33,0
Yhteensä		33,0

Markkina- ja kirjanpitoarvojen erotus

milj. €, 31.12.	2017	2016
Markkina-arvo		33,0
Vastaava kirjanpitoarvo		-33,0
Rahoitusarvopapereiden korkosaamiset siirtosaamisissa		-0,0
Erotus		0,0

15. Oma pääoma

Osakepääoma

milj. €	2017	2016
Osakepääoma 1.1.	92,2	92,2
Osakepääoma 31.12.	92,2	92,2

Käyttörahassto

milj. €	2017	2016
Käyttörahassto 1.1.	0,5	0,5
Käyttörahassto 31.12.	0,5	0,5

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto

milj. €	2017	2016
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	0,9	0,9
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	0,9	0,9

Kertyneet voittovarot

milj. €	2017	2016
Kertyneet voittovarot 1.1.	317,3	272,4
Yhtiökokouksen päätöksellä		
jaettu osinkona	-217,9	-183,3
käytetty lahjoituksiin	-0,3	-0,4
annettu osakepalkkioina	5,1	4,5
hankittu omia osakkeita		-16,8
Maksamattomat osingot	0,2	0,2
Tilikauden voitto	229,8	240,6
Kertyneet voittovarot 31.12.	334,1	317,3

Emoyhtiön osakepääoma osakelajeittain

31.12.	2017		2016	
	kpl	€	kpl	€
A-sarja (20 ääntä/osake)	37 120 346		38 294 154	
B-sarja (1 ääni/osake)	104 137 482		102 963 674	
Yhteensä	141 257 828	92 238 541,46	141 257 828	92 238 541,46

Tilikauden 1.1.–31.12.2017 aikana on A-sarjan osakkeita muunnettu B-sarjan osakkeiksi yhteensä 1 173 808 kappaletta.

16. Tilinpäätössiirtojen kertymä

milj. €, 31.12.	2017	2016
Poistoero	92,0	96,0
Yhteensä	92,0	96,0

17. Pakolliset varaukset

milj. €, 31.12.	2017	2016
Eläkevaraukset	0,5	0,6
Muut		0,2
Yhteensä	0,5	0,8

18. Pitkäaikainen vieras pääoma

milj. €, 31.12.	2017	2016
Joukkovelkakirjalainat	149,7	149,5
Yhteensä	149,7	149,5

2013 liikkeeseen lasketun 150 000 000 euron nimellisarvoisen joukkovelkakirjalainan, joka erääntyy 2019, kuponnikorko on 2,75 % ja efektiivinen tuotto 2,854 %.

19. Lyhytaikainen vieras pääoma

milj. €, 31.12.	2017	2016
Saadut ennakot	2,1	6,8
Ostovelat	64,3	88,3
Velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	11,0	11,5
Muut velat	27,3	45,3
Yhteensä	38,4	56,8
Muut velat	9,9	9,3
Siirtovelat	59,4	84,8
Yhteensä	174,0	246,0

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

milj. €, 31.12.	2017	2016
Maksamattomat kannustinpalkkiot henkilösivumenoineen	13,7	23,7
Muut jaksotetut palkat henkilösivumenoineen	17,7	17,4
Maksamattomat hintaoikaisut	8,1	9,7
Maksamattomat alennukset	4,3	2,4
Maksamattomat Kiinan varaston ostot	2,7	
Maksamattomat tutkimuskulut	2,5	5,3
Maksamattomat korot	2,3	2,3
Maksamattomat rojaltit	2,2	2,2
Maksamattomat oikeudenkäyntikulut	2,1	2,3
Verovelka	1,5	8,4
Maksamattomat myynnin hyvitykset	1,5	1,1
Etukäteen saatuja myyntituottoja		7,8
Johdannaissopimuksiin perustuvat velat	0,2	0,2
Muut siirtovelat	0,5	1,9
Yhteensä	59,4	84,8

Vieras pääoma sisältää

milj. €, 31.12.	2017	2016
Pitkäaikaisia korollisia velkoja	149,7	149,5
Lyhytaikaisia korollisia velkoja	27,3	46,5
Lyhytaikaisia korottomia velkoja	146,7	199,5
Yhteensä	323,7	395,5

20. Toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

Yhtiön toimielinten jäsenille maksetut palkat ja palkkiot

milj. €	2017	2016
Toimitusjohtaja ja hallituksen jäsenet	2,0	2,0

Osapalkkioita ei ole maksettu.

Yhtiön toimielinten jäsenille ei ole annettu rahalainoja.

Johdon eläkesitoumukset

Yhtiön toimitusjohtajan eläkeiäksi on sovittu 60 vuotta ja eläketasoksi 60 % sovitusta eläkepalkasta.

21. Annetut vakuudet

Vakuudet samaan konserniin kuuluvien yritysten puolesta

milj. €, 31.12.	2017	2016
Annetut takaukset	3,2	3,6

Annetut vakuudet yhteensä

milj. €, 31.12.	2017	2016
Takaukset yhteensä	3,2	3,6

22. Vastuut ja vastuusitoumukset

Leasingsopimukset

milj. €, 31.12.	2017	2016
Leasingsopimuksista maksamatta olevat määrät		
Seuraavan 12 kuukauden aikana	2,0	1,7
12 kuukauden jälkeen	2,2	2,0
Yhteensä	4,3	3,6

Leasingvuokrasopimusten ehdot ovat tavanomaiset.

Muut vastuut

milj. €, 31.12.	2017	2016
Lääkevahinkovastuu	0,3	0,3

Kiinteistöinvestointien alv-vastuu

Yhtiö on velvollinen tarkistamaan vuosina 2009–2017 valmistuneista kiinteistöinvestoinneista tekemiään arvonlisäverovähennyksiä, jos kiinteistön verollinen käyttö vähenee tarkistuskauden aikana. Vastuun enimmäismäärä on 15,4 miljoonaa euroa ja viimeinen tarkistusvuosi on 2026.

23. Rahoitusriskit

Rahoitusriskien hallinnan tavoitteena on pienentää markkinariskeistä ja vastapuoliriskistä aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia konsernin tulokseen ja kassavirtaan sekä varmistaa riittävä maksuvalmius.

Rahoitusriskien hallinnan pääperiaatteet on määritelty yhtiön hallituksen hyväksymässä konsernin rahoituspolitiikassa, jonka toteuttamisesta konsernin rahoitusosasto vastaa. Rahoitustoiminnot on keskitetty konsernin rahoitusosastolle.

Yhtiön rahoitusriskeistä löytyy lisätietoa konsernin tilinpäätöksestä. Merkittävin ero yhtiön ja konsernin riskipositioissa on raportoidussa valuuttapositiona, sillä (emo)yhtiö suojaa keskitetysti konsernin valuuttariskin ilman että tytäryhtiöiden kanssa toteutetaan erikseen sisäisiä suojauksia.

24. Johdannaissopimukset

Johdannaissopimusten nimellisarvot ja maturiteetti

milj. €, 31.12.	2017	2016
Valuuttajohdannaiset		
Valuuttatermiinit ja valuutanvaihtosopimukset	32,4	25,1
Valuuttaoptiot	45,4	31,7

Kaikkien johdannaisten maturiteetti on alle vuoden.

Johdannaissopimusten käyvät arvot

milj. €, 31.12.	2017			2016
	Positiivinen	Negatiivinen	Netto	Netto
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa				
Valuuttatermiinit ja valuutanvaihtosopimukset	0,2	-0,1	0,1	-0,1
Valuuttaoptiot	0,1	-0,0	0,1	-0,0

Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen määrittäminen ja hierarkia

Käypään arvoon taseessa arvostetut rahoitusinstrumentit on ryhmitelty arvostustekniikasta riippuen kolmeen hierarkiatasoon seuraavasti

milj. €, 31.12.2017	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Valuuttajohdannaiset		0,3		0,3
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet			0,3	0,3
Varat yhteensä		0,3	0,3	0,6
Johdannaissopimukset				
Valuuttajohdannaiset		-0,2		-0,2
Velat yhteensä		-0,2		-0,2
milj. €, 31.12.2016	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Valuuttajohdannaiset		0,1		0,1
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet			0,4	0,4
Varat yhteensä		0,1	0,4	0,5
Johdannaissopimukset				
Valuuttajohdannaiset		-0,2		-0,2
Velat yhteensä		-0,2		-0,2

Tason 1 rahoitusinstrumentin käypä arvo perustuu toimivilla markkinoilla noteerattuihin hintoihin. Tason 2 rahoitusinstrumentin käypä arvo perustuu markkinoilta saatuihin syöttötietoihin. Tason 3 johdannaisten käypä arvo ei ole arvioitavissa markkinoilta saatavilla tiedoilla.

Konsernissa noudatetaan periaatetta, jonka mukaan käypien arvojen hierarkian tasojen väliset siirrot kirjataan sille päivälle, jonka siirron aiheuttama tapahtuma on toteutunut.

25. Omistukset muissa yrityksissä

Emoyhtiön omistus muissa yrityksissä on esitetty konsernin liitetiedoissa kohdassa 28. Konserniyritykset.

Kirjanpito- ja tositelajit 1.1.–31.12.2017

Kirjanpito- ja tositelajit

Päiväkirja	sähköinen arkistointi	10 vuotta
Pääkirja	sähköinen arkistointi	10 vuotta

Tositelajit

	Tositeno:	Tositelaji		
Käyttöomaisuuskirjaukset	0400000000 - 0499999999	AA	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Cateringliittymä	0700000000 - 0799999999	07	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Winpos liittymä	0800000000 - 0899999999	08	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Myyntilaskut, manuaalikirjaus	1100000000 - 1199999999	DA, DG, DR	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Vuokralaskutus	1100000000 - 1199999999	ZB	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Ostolaskut	1300000000 - 1399999999	KA, KG, KR, KF	paperitosite/sähköinen arkistointi/ CD_ROM	6 vuotta
Varaston hinnanerot	1500000000 - 1599999999	PR	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Ostolaskut, tilaukselliset	1600000000 - 1699999999	RE, RA, RZ	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Palkkaliittymä, palkat	1700000000 - 1799999999	01	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Palkkojen manuaalikorjaukset	1700000000 - 1799999999	Z1	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
KOM-vähennysten poistot	1700000000 - 1799999999	AG	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Valuuttakurssaus	1700000000 - 1799999999	SA	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Edustustot	1800000000 - 1899999999	ZR	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Varastokirjaukset	1900000000 - 1999999999	WA, WE, WI, WL	sähköinen arkistointi	6 vuotta
Travel-liittymä	2000000000 - 2099999999	04	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Ostoreskontra kohdistukset	2200000000 - 2299999999	ZP	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Korkolaskut	3100000000 - 3199999999	II	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Myyntilaskut, automaattikirjaus	3200000000 - 3299999999	RV	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Clearing	3300000000 - 3399999999	AB	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
GR / IR korjausositteet	3600000000 - 3699999999	RN	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Itselaskutus	3700000000 - 3799999999	ZN	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Konsernilaskutus	3800000000 - 3899999999	IC	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Rahapäivät, saapuva raha	5500000000 - 5599999999	DZ	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Rahapäivät, lähtevä raha	5500000000 - 5599999999	KZ	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Muistiotositteet	6100000000 - 6199999999	ZM	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Muistiotositteet, toistuvaisjaksotukset	8100000000 - 8199999999	ZI	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Muistiotositteet, jaksotukset	8100000000 - 8199999999	ZJ	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Palkkaliittymä, lomapalkkajaksotus	8200000000 - 8299999999	03	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Lomapalkkajaksotus, manuaalikorjaus	8200000000 - 8299999999	Z3	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Palkkaliittymä, bonusjaksotus	8300000000 - 8399999999	05	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
IFRS tositteet	9100000000 - 9199999999	ZX	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta
Poistot ja poistoero	9300000000 - 9399999999	AF	paperitosite/sähköinen arkistointi	6 vuotta

Orion Oyj:n hallituksen ehdotus voittovarojen käytöstä tilikaudelta

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat ovat 335 452 628,59 euroa, josta tilikauden voittoa on 229 760 549,41 euroa.

Hallitus ehdottaa, että emoyhtiön voitonjakokelpoisista varoista

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut oleellisia muutoksia.

Yhtiön maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan yhtiön maksukykyä.

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitus

Tämän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen esitämme yhtiökokoukselle käsiteltäväksi.

Espoossa 7. päivänä helmikuuta 2018

Heikki Westerlund
Puheenjohtaja

Timo Maasilta
Varapuheenjohtaja

Sirpa Jalkanen

Ari Lehtoranta

Hilpi Rautelin

Eija Ronkainen

Mikael Silvennoinen

Timo Lappalainen
Toimitusjohtaja

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Espoossa 7. päivänä helmikuuta 2018

PricewaterhouseCoopers Oy
Tilintarkastusyhteisö

Kalle Laaksonen
KHT

Tilintarkastuskertomus

Orion Oyj:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

Tilintarkastuksen kohde

Olemme tilintarkastaneet Orion Oyj:n (y-tunnus 1999212-6) tilinpäätöksen tilikaudelta 01.01.–31.12.2017. Tilinpäätös sisältää:

- konsernin taseen, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista
- emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Riippumattomuus

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1-kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 4.

Tarkastuksen yleinen lähestymistapa

Yhteenvedo

Olennaisuus

- Konsernitilinpäätökselle määritetty olennaisuus: 15 miljoonaa euroa, joka on noin 5% tuloksesta ennen veroja.

Konsernitilintarkastuksen laajuus

- Olemme suorittaneet taloudellisen informaation tilintarkastuksen Orion-konsernin yhtiöissä, joiden liikevaihto yhteensä kattaa 77 % Orion-konsernin liikevaihdosta.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

- Liikevaihdon tuloutus
- Aineettomien oikeuksien arvostus

Osana tilintarkastuksen suunnittelua olemme määrittäneet olennaisuuden ja arvioineet riskiä siitä, että tilinpäätöksessä on olennainen virheellisyys. Erityisesti olemme arvioineet alueita, joiden osalta johto on tehnyt subjektiivisia arvioita. Tällaisia ovat esimerkiksi merkittävät kirjanpidolliset arviot, joihin liittyy oletuksia ja tulevien tapahtumien arviointia.

Olennaisuus

Tarkastuksemme suunnitteluun ja suorittamiseen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Tilintarkastuksen tavoitteena on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena olennaista virheellisyyttä. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä. Niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Perustuen ammatilliseen harkintaamme määritimme olennaisuuteen liittyen tiettyjä kvantitatiivisia raja-arvoja, kuten alla olevassa taulukossa kuvatun konsernitilinpäätökselle määritetyn olennaisuuden. Nämä raja-arvot yhdessä kvalitatiivisten tekijöiden kanssa auttoivat meitä määrittämään tarkastuksen kokonaislaajuuden ja yksittäisten tilintarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden sekä arvioimaan virheellisyyksien vaikutusta tilinpäätökseen kokonaisuutena.

Konsernitilinpäätökselle määritetty olennaisuus	15 miljoonaa euroa (edellinen vuosi 15 miljoonaa euroa)
Olennaisuuden määrittämisessä käytetty vertailukohde	5 % tuloksesta ennen veroja
Perustelut vertailukohteen valinnalle	Valitsimme olennaisuuden määrittämisen vertailukohteeksi tuloksen ennen veroja, koska käsityksemme mukaan tilinpäätöksen lukijat käyttävät yleisimmin sitä arvioidessaan konsernin suoriutumista. Lisäksi tulos ennen veroja on yleisesti hyväksytty vertailukohde. Valitsimme sovellettavaksi prosenttiosuudeksi 5 %, joka on tilintarkastusstandardeissa yleisesti hyväksytyjen määrällisten rajojen puitteissa.

Konsernitilinpäätöksen tarkastuksen laajuuden määrittäminen

Tilintarkastuksemme laajuutta määrittäessämme olemme ottaneet huomioon Orion-konsernin rakenteen, toimialan sekä taloudelliseen raportointiin liittyvät prosessit ja kontrollit.

Olemme suorittaneet taloudellisen informaation tilintarkastuksen niissä Orion-konsernin yhtiöissä, joita pidimme merkittävänä joko yksittäisen taloudellisen merkittävyytensä tai niiden erityisluonteen takia. Nämä yhtiöt kattoivat valtaosan konsernin liikevaihdosta, varoista ja veloista. Muihin yhtiöihin ei katsota liittyvän olennaisen virheellisyyden riskiä konsernitilinpäätöksen kannalta ja täten näiden osalta tarkastustoimenpiteinä olemme suorittaneet tiettyjä erityisiä tarkastustoimenpiteitä sekä konsernitasolla tehtyjä analyttisiä tarkastustoimenpiteitä.

Näiden toimenpiteiden perusteella olemme hankkineet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessa sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa.

Otamme kaikissa tilintarkastuksissamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän sisältyy arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyysriski.

Konsernitilinpäätöksen tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka

Miten seikkaa on käsitelty tilintarkastuksessa

Liikevaihdon tuloutus

Viittaus konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteisiin ja liitetietoon 1 (Toimintasegmentit)

Konsernin liikevaihto sisältää tuotot tavaroiden sekä palveluiden myynnistä oikaistuna välillisillä veroilla, alennuksilla sekä valuuttamääräisestä myynnistä aiheutuvilla kurssieroilla. Liikevaihtoon sisältyy myös markkinointipartnereiden kanssa tehtyihin sopimuksiin perustuvia etappimaksuja, joilla partneri osallistuu kehittäessä olevan tuotteen tutkimus- ja kehityskulujen kattamiseen ja jotka on sidottu tutkimusprojekteissa saavutettuihin etappeihin. Lisäksi liikevaihtoon sisällytetään konserniyhtiöiden konsernin ulkopuolisille yhtiöille lisensioimista tuotteista saatavat rojalit.

Tämä seikka on EU-asetuksen 537/2014 10. artiklan 2 c -kohdassa tarkoitettu merkittävä olennaisen virheellisyysriski.

Kävimme läpi konsernin liikevaihdon tuloutusperiaatteet, sisältäen myyntihintakomponenttien, etappimaksujen ja rojaltien tuloutusperiaatteet. Arvioimme niiden asianmukaisuutta verraten sovellettaviin tilinpäätösstandardien periaatteisiin.

Liikevaihdon tuloutuksen tarkastuksessa kiinnitimme erityisesti huomiota asiakassopimuksiin, jotka sisältävät erityyppisiä myyntihinnan komponentteja ja tavaroiden toimitusehtoja. Lisäksi painotimme asiakassopimuksia, jotka sisältävät etappi- ja rojaltimaksuja, koska näiden osalta tuloutus on jossain määrin riippuvainen johdon arvioista.

Testasimme konsernissa vallitsevia tavaroiden myynnin tuloutukseen liittyviä kontrolleja, mm. tilauksesta maksuun – prosessin järjestelmäperusteisia kontrolleja.

Testasimme myyntitapahtumia, jotka ajoittuivat lähelle tilinpäätöspäivää sekä tilinpäätöspäivän jälkeisiä hyvityslaskuja arvioidaksemme, onko tuloutus tapahtunut oikealla tilikaudella.

Testasimme etappimaksujen ja rojaltien tuloutuksen ajoitusta vertaamalla tuloutusta sopimusehtoihin.

Aineettomien oikeuksien arvostus

Viittaus konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteisiin ja liitetietoon 3 (Poistot ja arvonalentumiset) sekä liitetietoon 9 (Aineettomat hyödykkeet)

Konsernin aineettomat oikeudet sisälsivät pääasiassa tuoteoikeuksia, myyntilupia, tavaramerkkejä ja patenteja tasearvoltaan 36,7 miljoonaa euroa.

Konsernilla ei ole muita rajoittamattoman taloudellisen vaikutusajan omaavia aineettomia hyödykkeitä kuin liikearvo, eikä sillä ole sisäisesti aikaansaatuja aineettomia hyödykkeitä, vaan ne ovat ulkopuolelta hankittuja.

Kävimme läpi konsernin prosessi- ja kontrolliympäristön aineettomien oikeuksien osalta.

Lisäksi arvioimme johdon kykyä tehdä oletuksia ja ennusteita arvioidessaan aineettomien oikeuksien kirjanpitoarvoa vastaavan määrän kertymisen määrittämistä. Arvioissamme keskityimme erityisesti rahavirtaennusteisiin, hyödykkeiden taloudelliseen käyttöikään sekä diskonttauskorkoon.

Arvioimme johdon käyttämien oletusten kohtuullisuutta niiden aineettomien oikeuksien osalta, joissa arvioimme olevan eniten riskiä arvonalentumisesta. Lisäksi arvioimme konsernitilinpäätöksessä ilmoitettujen tietojen asianmukaisuutta ja riittävyttä liittyen aineettomiin oikeuksiin.

Emoyhtiön tilinpäätöksen osalta ei ole sellaisia tilintarkastuksen kannalta keskeisiä seikkoja, joista olisi viestittävä kertomuksessamme.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisäätöiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonne. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksemme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonne. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varoitoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana 25.3.2008 alkaen yhtäjaksoisesti 10 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen ja vuosikertomukseen sisältyvän informaation, mutta se ei sisällä tilinpäätöstä eikä sitä koskevaa tilintarkastuskertomustamme. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttöömmme ennen tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivää ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttöömmme kyseisen päivän jälkeen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että

- toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia
- toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme ennen tilintarkastuskertomuksen antamispäivää käyttöömmme saamaamme muuhun informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Muut lausumat

Puollamme tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman voiton käyttämisestä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Espoossa 7.2.2018

PricewaterhouseCoopers Oy
Tilintarkastusyhteisö

Kalle Laaksonen
KHT